

౧౨౬౩

1

౩౨౩౬౦౮

శ్రీ ౨౫-15

మహానంద.

అంశ

సంకీర్తనామ

నవకవిత్వా

పల్ల

మొదటి పాఠము

శ్రీ రంగనాథ మూర్త్యంతరకాలయందు ముద్రించబడినది

పల్లారు.

సోలుయేజులకు: — పిరుమాళ్ల మార్కండేయులు,
పల్లారు.

1924.

కాపీరైటు.

వెల 1—0—0.

శ్రీ వేమన గ్రంథాలయము,
తేల ప్రాము.

2

1991

1991

- ౨- పతి విరహ తో వలలలో
 - ౨- స్నేహ విరహ తో వలలలో
 A - ౨- పతి విరహ తో వలలలో
 ఈ నాటిక ముసండు వచ్చు పాత్రలు.

అంతఃపాత్రలు

—• పురుషులు •—

ప్రభాకరుడు.	{ బ్రాహ్మణుడు; మహానందపై మోహముగొని, సుబోధ నందినవాడు.
మహేంద్రుడు.	
పుష్పదంతుడు.	
నారిడుడు.	
మన్మథుడు.	
వసంతుడు.	
మమకరుడు.	
పరమేశ్వరుడు.	అమరలోక నాథుడు మహేంద్రుని స్నేహితుడు ముని కామదేవుడు మన్మథుని శిలికాడు మహానంద కగ్రిజుడు కైలాస నాథుడు

—• స్త్రీలు •—

మహానంద.	వేశ్య
నదానంద.	మహానంద చెల్లెలు
వసంత సేన.	మహానంద గిల్లి
సుమతి.	తుంటురుడు స్త్రీ వేషమున మహానందయొద్ద శరీరవృత్తిచేయు
చార్వతి.	{ పరమేశ్వరుని భార్యలు
గంగ.	

పేజీ. పంక్తి.

లెక్క.

2. లెక్క.

72 15

మ॥ సొన్నపుచేలంటులా.

చొక్కంపు పూదోటలా.

74 4

చం॥ నచ్చలేన్.

నేనలలునన్.

102 16

శ్లో॥ కుటుంబి నే.

కుటుంబి నే.

17 సకలామ్నాయాంతంచాణి. సకలామ్నాయాంతసంచాణి

ఇంకను లెక్కలు పొడగట్టిన చదువరులుదిద్దుకొందురుగా.

B

మ హా న ం ద .

మ. తన కై ఘోరతపంబొనర్చిన మహా • ధన్యాత్మ ; ప్రైయోక్తా
వని యుచుచుండఁ దన్మహోనము కి • గుగా మహానందచి
త్తను భూమిధరరాజప్రతికను మో • దంబారఁ జేపట్టి మీ
చిన విశ్వేశుఁడు సత్కృతామతని ర • క్రించున్ సభాస్థాకులన్.

(నాంద్యతమన)

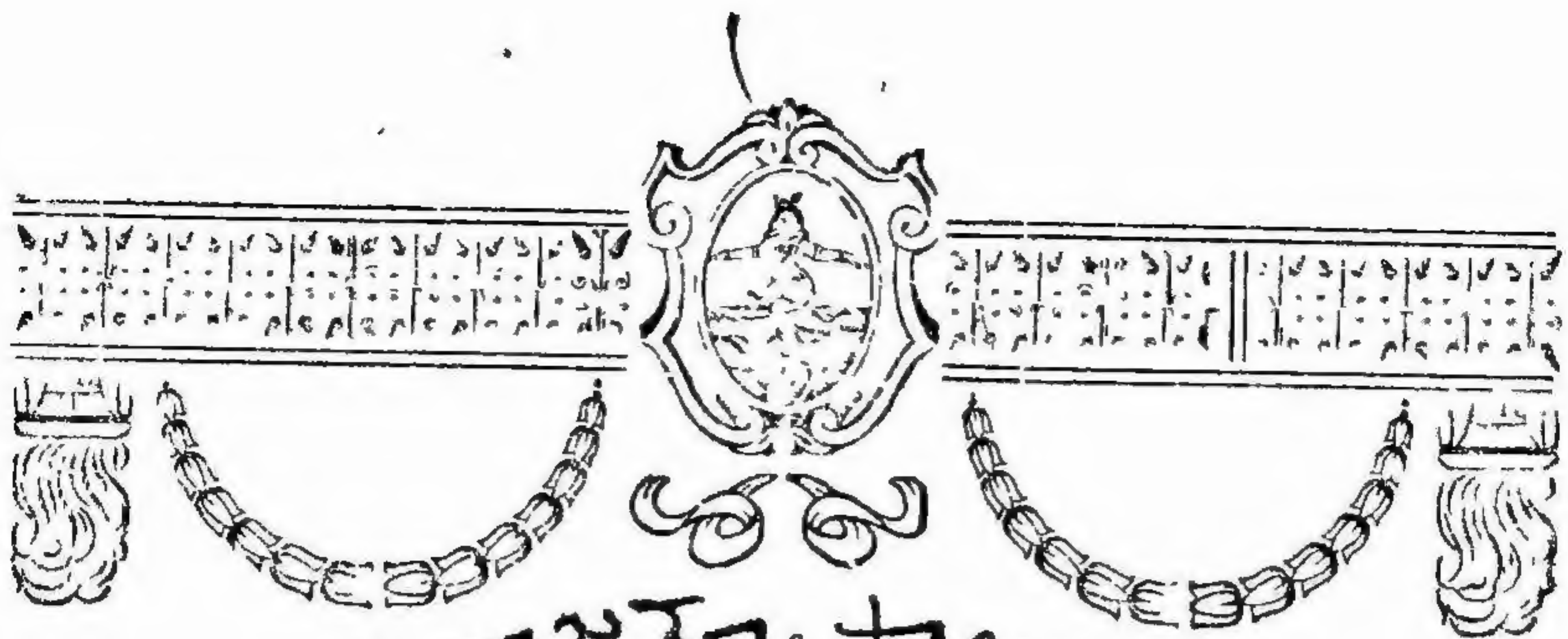
సూత్రధారుఁడు-(ప్ర)వేశించి సభ్యులపైఁ బుష్పాజలిఁ జల్లి) సభ్యులకు
నో సభ్యులారా ! శ్రీమత్కృం కవీంద్ర ఘటాపంచాయన, విష్వ
త్కవి, బాలకళానిధి, బాలసరస్వతి, శతావధానేత్యాది వి
దావలీ విరాజనూన శ్రీతరుణి వెకిలేశ్వర కవీంద్రకృత
సమార్జిత దివ్యకవితా మహానధానధనుండును, ననేక స్పృహల
మణిగణసమర్పిత బహువిధసత్కార విలసతుండును, ద్రోణమ
రాజ వంశార్ణవచుండును, నగు సీతారామరాయనిచే
రచియింపఁబడిఁ—శ్రీచాగంటి వంశక్షర పాథోరాసి స్ఫూర్తి
క్షపాకరుండును, అఖండ భూమిహానీ శ్వరుండును
ననవతపాక్షతీ మనోహర చరణాగమిద నిష్కండితామంబ
మకరంద రసాస్వాదనామోద సునోన్మత్తచిత్తి మధువ్రసా
డును, నాశ్రిత విద్వదుద్యోగికవిశేఖరప్రముఖ నిఖిలజనసము
దయ త్రాణపరాయణుండును, దానరాధేయుఁడును, సిరింతెన
విద్వద్దోషితత్పరుండును, ననేకకవిగ్రామణీసమర్పిత హృదయ
వద్య పద్యపారిజాత దామకవిరాజితుండును, శరణాగతరక్షణ
దీక్షా నిర్లక్షితశ్రీవక్షుండును నగు, కైలాసరాయామాత్యుని

జోజునకుఁ గృతినమర్పింపఁబడిన మహానందనాటకమిప్పుడు మీ
సన్నిధిని బ్రదర్శింపబడును.

సీ. అలమహానందకు ♦ నా మెలెల్లినచించు
దుర్యోధలను నెల్లఁ ♦ దోసిపుచ్చి
వారకామిని గోరి ♦ వచ్చినయాప్రభా
కరునివైరాగ్య మా ♦ ర్గంబుగాంచి
శైలజావిభుపాద ♦ జలజాతములఁగొల్పు
పణ్యాంగనాఘన ♦ భక్తిమెచ్చి
కలహప్రియుఁడౌచుఁ ♦ గ్రాలెకునారదు
చిత్రచర్యలకు ను ♦ చెరువుబొంది
యమ్మహానందయే ♦ యని సదానంద నిం
దునకుఁజూపు మధుక ♦ రునిహసించి
సాధ్వియంచెంచక ♦ చనుదెంచియుందుగ్రిడు
వనితచేగన్న శా ♦ పంబుగాంచి
సర్వపరీక్షను ♦ సలుపంగనేతెంచి
కామినింగొన్న శ్రీకృతుఁజూచి
తనసాదరినిఁగూడి ♦ యనలమందుఁబడిన
సాధ్విమణినిగాంచి ♦ చాలవగచి
తే. గీ. తుదకుసమ్మహానంద త ♦ తొనరియును
బార్వతీగఁగలె లోక ♦ వంద్యుడైన
శివుని పజ్జనుకెలాస ♦ శిఖరిపైన
నలరుటనుగాంచి యానంద ♦ మందఁగలరు.

[నిష్క్రమించును.]

శంఖం రాజస్థానం వాణీ మహానంద.

ప్రథమాంకము.

రంగము;—[మహానంద గృహమునుండి—ప్రభాకరుడు—
ప్రవేశించుచున్నాడు]

ప్రభా—(తనలో) ఆకుందరదసు దిలకించిన నాటనుండియు, నాడెం
దము పరిపరి విధముల బరుగులిపించున్నది. ఒక్క నిమిషమేని
గృహంబునఁ గూర్చుండమన్న చిత్తమునిల్వదయ్యె. యోచించి
చూడ దీనికి గారణమాకాంతామణి నిస్తులసోదర్యమే! నార
కులంబున-వారకులంబునందేకాదు. ఉత్తమస్త్రీమండలమంపి,
ఉత్తమస్త్రీమండలమందేకాదుచతుర్థశభవనములయందెక్కడ
నైన-నట్టి తిరలాక్షి యుండునని తలంచను.

సీ. చైతన్యమందిన • చక్కని చిత్రంబు

చిఱునవ్వుగాంచిన • చిగురుబొమ్మ

నడుపాడఁగా నేర్చి • నలలితనవల్లి

మురిపెంబుదాల్చిన • విరులబంతి

వక్రతః బాహుగ ♦ వచ్చినక్రొన్నెల

పలుకాడఁగఱచిన ♦ పసిడిప్రతిమ

నిలుకడ కలిగిన ♦ తొలుకాయ మెలుగు ధ

రకుడిగిన్నట్టి ద ♦ ర్పకుని యలుగు

తే. గీ. ననఁగఁ జెలువొందు నాయెల్ల ♦ నాగమహిత

మంజులకారమిప్పుడు నా ♦ మానసస్థాన

కమునఁ జిత్రింపఁబడియుండె ♦ గాని యెల్లు

లతినఁ గూడి కృతార్థుడ ♦ నగుదునొక్కొ

అత్తలోదరి వేశ్యయైనను సాధ్యగుణంబులుగలిగి రాలుచున్నదట.
కులటావృత్తిం బ్రవేశింపుచుని తల్లియొక బోధించుచున్నను వినకయున్న
దట. భళా ! ఇదియెంతయువెంత-ఇది సత్యంబని విశ్వసింపవచ్చునే !
(అలోచించి)

తే గీ. పదప్రచనమేలమాకామఁ ♦ బాగునుండి

పరమనాధ్వగభువినిఁ గ ♦ స్పట్టుచుండి

ధనికులను నెమ్మదిగఁ జేర్చి ♦ ధనములాగ

వనితయీకీర్తిఁ దారినిఁ బన్నెనేము.

ఆ మహానందతో మైత్రి ధనముతో సుబంధించినదే యైన నేనాత
ప్రయాసమంద వనసరిమేలేను. మహానంద క్రగజుడగు వధుకరుని
వశముఁజేసికొంటి నేని కార్యము చక్కఁబడును.

మ. తరుణి రత్నముగుందినన్ విబు ధన్యు ♦ దంబెల్ల దూషించినన్
సరిబంధుల్ విని నవ్వినన్ హితులు ♦ హాస్యబాధగాఁజూచినన్
జిరకాలార్జిత భూరివైభవధన ♦ శ్రీవోయినన్; వారసుం
దరనీలోత్పలనేత్రగూడ కిక నేఁ ♦ దాళంగలేనింతయున్.

(ఇంచుకయూరకుండి) ఓహూ ! సకలవిద్యాసంపన్నుడనై, నేటివ
ఱకు సద్గుణమూర్తియని పేరుగాంచిననేనిప్పుడు వేశ్యాంగనావ్యామో
హమునఁ బడితినే ! ఇట్టియకార్యము నేననుష్ఠింతునేని లోకులు నన్ను

గేలిసేయరా ! నాజన్మహారసరికకూషమునఁ బడకుండునా ? (అనఁచి) నేను చనినది గ్రంథములలో నొక శ్లోకము నాకు జ్ఞప్తికివచ్చుచున్నది.

శ్లో. “మత్తేభకుభ పరిణాహిని కుంకుమాద్వే
కాంతాపయోధరయుగే రతిభేదభిన్నః
వస్త్రోనిధాను భుజపాదర మధ్యచక్రీ
ధన్యైశ్చ సాంక్షపయతిక్షణలబ్ధిజ్ఞః.”

పుణ్యమో-పాపమో-యనాతెరపి వారి శేషమును పెట్టయినను నాయుక్త
సీలశిలావినీలచికురికై నుగ్గించెనఁగాక. వాడుకనునితో మాట
లాడుటకన్న ఆమహానంద శబ్దముగల వసంతసేవతోడనే ముందు
భాషింపవలయును. దేవునిదత్తి చురుకు బూజులి యన్నిగ్రహింపవల
యునుకదా. వారవసితాగృహములందు డు వృద్ధి కేంద్రమున ను
దించినఁగాని కార్యము చక్కఁబడదు.

తే. గీ. రాజులసాజాగమున, భటు • గాజినలెను
పండ్లచెట్టుల చుట్టును • మూర్ఖకంచె
లగతి ధనసతులగృహంబు • ల సుచవుడు
వెలయుచుందురు ముదుసలి • వేశ్యలహహ.

నేనింకఁ దస్త్వయత్నమున నుండెదఁగాక.

(నిష్క్రమించున)

[మహానంద మందిరము:—ప్రవేశము:—వసంతసేన]

వసం—(తనలో) భువనమోహిని యనఁదగు మహానందయు, రతి
రతియుగల సదానందయు నాకుఁ దనూజలగుటఁజేసి, కృతార్థురాల నయితి ననియు, వేశ్యలందు వాసికెక్కి ధనదాన
భాగ్యమును హసింపఁజాలు భాగ్యముతోఁదులదూగుమననియు

దలఁచితినిగాని యట్లుగనుకని యెన్నఁడును తలఁపనైతిని. వెల
వెలఁది కులమున జన్మించిన యీమహానందకీ నిష్ఠయేమి ?
ఈపరమేశ్వరారాధనమేమి ! ధర్మార్జనమునుగూర్చి, నేనెంత
చెప్పినను నాపలుకులు చెవిఁబెట్టడయ్యెను. దీనింబోలు సౌందర్య
కలి మాపలుకులమున లేదని నేనందుచున్న గర్వమునకు
భంగముకలుగుచున్నది. నాసంతోషముతరింపనున్నది. అక్కటా!
నేనేమిచేయుచును. మంచిచెడ్డలెఱంగిన చంచలాక్షి,
వివ్యాకలి, యుక్తవయస్కురాలు. కొట్టనా ! తిట్టనా ! దీని
గుణమే సదానందకుఁగూడ పట్టుబడునేమోయని భయముగ
నున్నది. ఎట్లయినను సామముమీదనే దానిచిత్తమును ద్రిష్ట
వలయును.

(తెరలో)

శిష్యుత్వా ! ప్రభాకరుఁడుగాకు నీతో మాటలాడుటకు వచ్చినారు.

వసం—(విని) మహానభావులు-ఎన్నఁడును మనయింటికి దయచేసిన
వారు కాదు. (నిష్క్రమించివెంటనే ప్రభాకరునితోఁబ్రే
శించి) ప్రభాకరమహాశయూ ! ఈయాసనంబధిష్ఠింపుఁడు.

ప్రభా—(తెనలో)

చ. ఇదివఱకెల్లు వారజల ♦ జేక్షణలన్గనఁ దద్వహంబులన్
బడమిడియెఁజెలుగ; సరి ♦ వారలు చూచినలోహసింతు రె
చెవి భయమింతలేక యిపు ♦ డీగతిఁదఱ్ఱుఁ బసిండిబొమ్మకై
పదయని మన్మథుండు బల ♦ వంతముసేయగఁ వచ్చితిన్గదా.

కోటఁ దలదూర్చి రోకటిపోటునకు వెఱవనేల ! ఎట్లయినను మహానం
దీను చెట్టఁబట్టి ధన్యుడనగుచునుగాక !

వసం—అర్యా ! మీగు విచ్చేయుంటుండేసి మాగృహము పావనమై
నది. మేము ధన్యులమైతిమి. సుగుణశోభితులును, విద్యావిశా

రదులును, భూదేవమణులును నగు మీరాక మాగృహంబునకు
చొటి నేలపయి భాగీరథి ప్రవహించిన వడుపుకాదె ! మీపాద
సేవకురాలి కేమి మూఙ్ఘ నిచ్చెదరు ?

ప్రభా—[తనలో] ఇప్పుడు నేనేమిచెప్పుదును ! నీతనూజను జూడ
వచ్చినది చెప్పినచో శుద్ధవైదికముగ నుండను. నాహృద
యమును తొందరగా వెల్లడిపరాదు. [ప్రకాశముగా] వసం
తసేనా !

తే. గీ. గానవిద్యాప్రవీణ, సు ♦ జ్ఞానభరిత
సాధుసేనారత,యపర ♦ శారద, జిత
రతి, మహానంద నీవుతి ♦ రమ్యగాతి
జన్మమున ధన్యతవహింప ♦ జాలినావు.

వసం—మహాశయా ! ఇదియంతయుఁ బెద్దలయాశీర్వాచనఫలమే.

ప్రభా—

తే. గీ. విద్యకలిగిన జ్ఞానంబు ♦ వెలయదద్ది
యున్న మోహనాకారంబు ♦ సున్నయగును
నట్లుగాక ముద్దగఁజేసి ♦ యజుఁడునిలిపె
నన్నియును నీదుసుతయందు ♦ ననుచుఁదలఁతు.

మహానంద సామాన్యముగా గణకాకులంబున జన్మింపవలసినది కాదు.
వసం—[తనలో] ఈతఁడు నాకుమారిని శ్లాఘింపఁబ్రారంభించినాడు.
ఇందులకుఁ గారణమేదోయుండవలయును. [అలోచించి] కారణ
మేమి ! దానిసౌందర్యపాశమున కీతఁడు గుఱియైయుండును.

తే. గీ. పరమ నైష్ఠికుడైనను ♦ భావమందు
దలపుగల్గినచో వార ♦ తరుణులుండు
వాడకే తెంచి; గృహమునఁ ♦ బాదమిడక
మరలిపోశక్తుడగునె మ ♦ స్మధునిగెల్చి.

కానిమ్ము. ఈతనిగాక నాకు శుభప్రదమగుగాక. ఈతఁడు విశేష
 ధనవంతుఁడు. విద్యావంతుఁడు. నెన్నదిగ నీతనికి నాకుమారిని వర్ణ
 రాలిగఁ జేసితి నేని, నేను మేరలేని భాగ్యముతోఁ దులహాగఁగలను.
 (ఇంచుక యూరకుండి) మహానంద చిత్తియు నెట్లుత్పిష్ట గలుగుదును !
 కానిమ్ము. ఆనిషయము తగువారి విచారింపవచ్చును. పిలగునంతనకు
 నీతనియొద్ద ద్రవ్యము గైకొనుచుందును. (ప్రకాశముగా) దేవా !
 మేము మీదయకుఁ బాత్రులముగాని వినుతికఁగాము. [ప్రక్కంజూచి]
 అమ్మాయీ ! మహానందా ! ప్రభాకర మహానాయకులు నేను నున
 యుకుఁ గరుణవహించి యనుజేర, వానిదస్యించి కృతార్థురాలవు
 గావేమి ? ఇయిరమ్ము నిష్క్రమించి - వెంటనే మహానందతోఁ జేవేసెంచి
 రహస్యముగా] అమ్మాయీ ! నాగారివము నీలబట్టుయు రాజాధిరాజులు
 వంటివారు నీచందర్య పాశమునఁ గట్టునడి వచ్చుచున్నాను నీనికీతిని
 వారిని గారపించక, మనసిచ్చి మాట్లాడక, యున్ని వో మనసని కాకు
 లకును గ్రద్దలకును గాకుడనగును. ఈచుగతులన్నియుఁ దగువారి
 జెప్పెదను. తనంతటవాని ప్రభాకరుఁ డియ్యెడకు వచ్చినాము. ఒక్క
 సారి నీవుక్రీడట వీక్షించితివేని, యికముగగృహము పడవకు. [ప్రకా
 శముగా] మహానందా ! సిగ్గుపడకుము ఈమహాన.భావుని నీవు మున్నె
 న్నఁడును వినియుండుటయేకాని జూడక పోవుటచే సమీపించుటకు
 వెనుదీయుచుంటివి. వీరు సరిసలు. మహాపండితులు. సమీపించి నమ
 స్కరింపుము. [చేయిబట్టుకొనుచున్నది.]

మహా—[తనలో] ఇట్టికార్యము వలదని నేనెంత బ్రతిమాలినను
 నాతల్లినినకయున్నది. కానిమ్ము. ప్రస్తుత మొకవిధముగదప్పించు
 కొని యనంతరి విధానము యోచించెద గాక ! [ప్రకాశ
 ముగా, ప్రభాకరునిజూచి] “బ్రాహ్మణోమమదైవతః.” అని
 పెద్దలవాక్యము. మహాశయీ ! నీకు నమస్కరించుచున్నాను.

ప్రభా—[తనలో] ఆహా ! ఈ తలోదరి వినయము నెంతయు వినుతిం

పవచ్చును. [ప్రకాశముగా] మహానందా! నిశ్చేమని యాశీర్వాదించవలయునో తోచకున్నది.

మహా—పండితోత్తము లన్నిటికీని సమర్థులకదా.

ప్రభా—నీమేని జవ్వన మచంచలమై యుండుగాక !

వసం—పరాశర మునీంద్రుడు ముస్యగంధకీర్తి మహదాశీర్వాచనమే యిచ్చినాడు.

మహా—[తనలో] నెమ్మదిగా నీతని చిత్తవృత్తి సరసెనఁ గాక. [ప్రకాశముగా] ఆర్యా !

తే. గీ. బహుళ విటజనా కీర్ణమై ♦ పాపభరిత

మై ; యస్యశాములకు నిలయ ♦ మోనిరతము

బరగు చుండువెల వెలఁది ♦ వాడనిటు

జొత్తురే తమవంటి వి ♦ శుద్ధమతులు.

మ॥ పరనారీ విముఖాంత రంగమున కా ♦ ప్రస్థామండేయంచు, వే

దరహస్యార్థ సమస్తశాస్త్రపరి శో ♦ ధానక్త కాతూహల

స్థురమేధానిధి కాబృహస్పతియె యం ♦ చుక, జెప్పఁగావిందు భూ

స్థురవంశాగ్రణినైన నిన్నజనముల్ ♦ సుజ్ఞాన చూడామణి.

అట్టియెడల మీరు వార నారీ గృహంబున కరుదెంచుట కడువింతగ నున్నది.

వసం—(తనలో) అక్కటా ! ఎవరైన వచ్చిన నిది యీరీతి మాట లాడుచుండును. దీనివాక్యములను నేను సమర్థించవలయును.

(ప్రకాశముగా) అమ్మాయీ నీపాండిత్యమంతయు వీరియొద్దనా

ప్రకటించుట. నీపలుకులకుఁ దగిన ప్రత్యుత్తరము వీరు చెప్పలే

రనుకొంటివా ? (ప్రభాకరునిఁ జూచి) ఆర్యా ! పరిహాసము

నకుఁ బలుకుచున్న దీనిపలుకుల కాగ్రహింపవలను.

ప్రభా—(తనలో) ఈమహానంద సన్నిష్టు ప్రశ్నించెనేమి ! ఒకవేళ

నాచిత్తము బరీక్షించుటకేమో! (ప్రకాశముగా) మహానందా!

సుధానుకు నీపలుకులకెంతయు సంతసించితిని. ఏమంటివి !
 వాతనారీ గృహంబునకు మావంటివారరుడెంచుట వింతయు
 నియా ! నన్ను నీవే రావించితివి? ఇందులకుఁ గార
 ణము నీవే

వసం—మఁచిమాటఁ జెప్పితిరి.

మహా—నేనెట్లు ?

ప్రభా—శరద్రాకాసుదాశునదనగ, ప్రఫుల్లాభోజలోచనగ, నృతా
 రిశిలాలకగ, మదకీరవాణిగ, ఒక్రీవాకస్తనిగ; బహిష్కర్తబింబాధ
 రోష్ఠిగ, హీరశకలమనోహరరదనాభిగ, సింహమధ్యగ, విరించి
 నిన్ను నిర్మించి, యుండుటచేతనే నావంటివారు నీకడకువచ్చుట
 సంభవించుచున్నది.

మహా—పండితుఁగుమీకుఁ బ్రత్యుత్తరముఁ జెప్పదగినదానను కాను.
 (నిష్క్రమించును.)

ప్రభా—(తనలో) ఆహా ! నాపకులకీ యరవిందగంధి సిగ్గుపడి యరి
 గినది.

వసం—(ఎదుటఁజూచుచు మహానంద నుద్దేశించి) అమ్మాయీ నీకొ
 'అకు మహానీయులరుదెంచియుండగా, నీరీతి నరుగుట గార
 వనూ ! (ప్రభాకరునిఁ జూచి) అయ్యా ! దానికి మించిచెడ్డలు
 తెలియవు. విద్యావతియే కాని సామాన్యముగ మానవశ్య
 జాతియందందు గరితెలకుండు లక్షణములు దీనికలవడలేదు.
 అట్టి లక్షణములే దీనియందున్నచో నేమిగూడ, సుశ్యామ,
 చంద్రకేళి మొదలగు గణకలవలె సౌధంబులఁ గట్టించి,
 లక్ష్మిని బంగరు తూగుటుయ్యెల్లపైని నిద్రబుచ్చుచునే యుం
 దును. అయినను నేను భాగ్యవంతురాలను గాకపోయినను
 విచారములేదు; కాని యిట్టిసౌందర్యవతియు, శీలవతియు నగు
 తనూజాత యున్నందుకు మాత్రము గర్వించుచున్నాను. ఎప్పుడు

శూచినను బరమేశ్వర చరణ కమలధ్యానమే-అనవరతము
సద్గ్రంథకాలక్షేపమే. (ఇచ్చుక యూరకుండి) దేవా ! చెప్పు
రాదుకాని మీరుమాకాపులని భావించి పలుకుచుంటిని.

సీ. మాకున్న యాస్తిలో ♦ మగువకిచ్చెద సగ

పాలటంచును వార్త ♦ బంపెనొకఁడు

మానిసీమణి నాయ ♦ ధీనమందున్నచో

నాస్తియంతయు నిత్తు ♦ పనియెనొకఁడు

జలజాక్షి యొకనారి ♦ సఃప్రీతిఁ జూచిన

బొల మొసంగెదనంచు ♦ బలికె నొకఁడు

వెలఁది కొగిట నన్ను ♦ విలసిల్లఁ జేసిన

గలిమిఁ గూర్చెదనంచు ♦ దెలిపె నొకఁడు

తే॥ గీ॥ యిట్లై యనుదినంబును నెంద ♦ తెందరో, మ

దీయ గృహమున కేతెంచి ♦ తెలుపుచుందు

గాని యొకదానికైన మా ♦ కమలనయన

సమ్మతింపక యున్నది ♦ సచ్చరిత్ర.

అది యేమిచిత్రిమో ప్రతివారును మహానందను గూర్చియే వార్తఁ
బంపుదురు. సదానంద సౌందర్యవతి కాదని వారి యభిప్రాయము
కాబోలు.

ప్రభా—(తనలో) మహానంద యిట్టి స్థితియందుండ, నన్నమాత్రము
విలోకించునా? నిశ్చయముగా నయ్యది నాకనుకూలయయ్యె
నేని నాధనసర్వస్వము దానియాధీనము జేసితీరెదను. [ప్రకా
శముగా] నీకుమారియొక్క చిత్తవృత్తికి నేను సంతోషించి
తిని. కాని, యేమహాభాగునినైన దనచిత్తమున నిలిపియున్న
దేమో !

వసం—దాని హృదయ మింతవఱకు వెల్లడించి యుండలేదు. కాని,
విద్యారూపములు గలవాడు, శీలవంతుడు, నగు వానికొక్క

నికే తన తనువధీనము జేయునని తలంచెదను. గణిక యయ్యు
ను, సతీత్వము నెఱపి యశమంద వలయునని యుద్దేశమున్న
దని మాత్రము నేమనొక్క వక్కాణింప గలను. నాయుద్దేశము
గూడ నట్లేయున్నది.

ప్రభా—[తనలో] ఈ కాంతానుణి కృపకుఁ బాత్రుఁడై మదనసా
మ్రాజ్య వైభవమునందు భాగ్యశాలి యెవ్వఁడోకదా!

తే. గీ. చెలఁగి జగమెల్ల మోహింప ♦ జేయఁ జాలు
నవపిలాసాప్తి నొప్పు నా ♦ నాతితోడ
సంతతిముగూడి యుండెడు ♦ సరసుఁ డరయ
ధన్య డంచును నెంతుఁ జి ♦ త్తొబు నందు.

ఈ యన్నలమిన్నతోఁ గలిసి యుండుభాగ్యము నాకులభించునా?
[ఇంచుక యూరకుండి] నెమ్మదిగా నాహృదయ మీవసంతింపనకుఁ
బ్రకటించెదఁగాక. ఇందుతప్పేమి యున్నది. [ప్రకాశముగా] వసంత
సేనా? చల్లకువచ్చి ముంతఁ జంకను జెట్టుకొన్నందువలనఁ బ్రయోజ
నము లేదు. నేనెట్టి వాడనైనదియు నీవు వినియుండువనియే తలం
చెదను.

వసం—బాబూ! ఎఱుంగకేటు! విద్యావంతులు-పరమనైష్ఠికులు-
పంరాగనా విముఖులు.

ప్రభా—అట్టివాడనై యుండియు, భవదీయ సత్కుమారీ సౌందర్య
వార్ధిని మున్గితిని. నేనిట్లగుచునని యెన్నడును దలంపలేదు.
ఈమహాసాగరమునఁ బడి యెంతవఱకు గొట్టుకొని పోవుదునో
నేనెఱుంగ. (ఇంచుక యూరకుండి) నాచిత్తియు నీకిప్పుడు తెల
సినదా!

వసం—ఆర్యా! తెలియకేమి, కాని యొక్క విషయముమాత్రము
మీతో మనవిఁ జేసికొనుచున్నాను. అపరాధమున్నమిన్నిం
పుడు. దిక్కుమాలిన యాపేక్షకులమున జన్మించుటచేత,

మేము గూడ నలుగురుతోఁబాటు మామనాప్రాణముల మగును
 న్నాము. అదిచూపురాకృతి పాగ్గిబిచ్చుగాని చాతఁడొకటివాడు.
 ఈ శిష్యుల మేమిపాపముచేసి నదో నాస్తితేవాడును దూషింపఁ
 వారే. న్యానూన్యానూచక్షణముతోఁ బనిలేదు. ఈశ్వర
 మూకు గల్పించి పిడిచి పృష్ఠింపినాడు మామనాచాదినులఁ
 గాంచి మాగృహఃబులుఁజేరి ధనంబొస గి మాతో నెఱ్ఱిము
 లంది తుదకు మమ్ము దూషించుచుఁడు. ఇది యోమిధర్మము!
 మేమెన్నడైన విటుల గృహఃబులకరిగి మాగృహములకు గా
 వలసినదనియు, ధనంబొసంగవలసినదనియు, మావారెప్పుడును
 గోరరు. అట్లు చేయకపోయినను నిందమాత్రము మాకు
 దప్పటలేదు. ఇట్టినిందల మోయవలసి వచ్చుననియే మా
 యమ్మాయి భగవద్ధ్యానమునఁ గాలము గడుపుచు నెట్టివారు
 వార్తలఁ బంపుచున్నను దృఢప్రాయముగ భావించి నిరాక
 రించుచున్నది.

ప్రభా—వసంతెసినా ! మీరు సామాన్య శిష్యులవలెగాక, శీలము
 గలిగినవారుగ నెఱుంగుచును. మహాచంద చిత్తన్యతేగూడ
 వినియుఁటికే. కారణముచేతనేనాచి త్తములులాగినది. కాకున్న
 ననవరతాచారసంపన్నుడనగు నేను, పరనాదీశాదరుఁడ
 నగు నేను; సమర్థి కేశ్వరస్వసంపన్నుడనగు నేను; నిరంజనపరి
 శ్వరచరణసంసేరుహస్సారాపక్షిప్త డనగు నేను; ఎచ్చిక్షేప
 వారకామినీగృహఃబున నెఱుగు జ్ఞాతీవని నేను నియుఁటివా!
 కనియుంటివా !

చ. మనమున నెన్నఁడైనఁ బర • మానినలక గనబట్టెను నీ
 తనయమనోహరాకృతికి • దద్దయుఁజక్కి ముదఁబుతోడ; స
 జ్జనములు నిందసేతుగాని • స్వాతమనంభయమందకుండ, మి
 మ్మును గననేగుదెంచుటది • భూరివిచిత్రముగాదె మానినీ.

వసం—జేవా ! ఇక మీరు చెప్పనవసరములేదు. మీహృదయము నాకు సంపూర్తిగ గోచరమైనది. సరసత, పాండిత్యము, యైశ్వర్యము, గల మీరు మా మహానందను గ్రహింపఁదలంచుట మాపూర్వపుణ్య విశేషమే. కాని, యిట్టి వృత్తితోఁ బ్రవేశింప నని దీక్ష వహించియున్న నాతనూజాత చిత్తము నెట్లయినఁ ద్రిస్పి మీయుదు జిక్కునట్లు చేయవలయును. మీపాదసేవఁ జేసికొనుచు వారాంగనయయు్య సతీత్యము నెఱుఁగొనుటకన్న నాకుఁ గావలసిన భాగ్యమేమున్నది—నేనీవిషయమున బ్రయత్నించెదను.

ఉ. కూరిమిమీఱ మావిశచ • కోమలపద్మకళాక్షి విమ్మునుం
జేరఁగనొచినన్ వినుఁడు • చెప్పెద నాపదియాలువన్నె బం
గారముతోడ దివ్యతత • కాంతివిరాజితరత్నరాజమున్
గూరిచినట్లనుండు, బుధ • కుంజరపల్కులు వేయునేటికిన్.

ప్రభా—నీవు తలంచినచోఁ జేయలేనిపనిలేదు. నేనీవిషయమున మనోరథసిద్ధుఁడనైతినేని నా ధనసర్వస్వము మహానందదేయని భావింపుము. నాయధీనమున మహానంద యుండునేని, మీరు వసించుటకీ గృహమా ! ఇసీ ! లోకులు నగరా ! ధనరూపవిద్యావయోవిలాసుఁడగు ప్రభాకరునిఁ జెట్టబట్టిన మహానంద, మహారాజుల భార్యలచేగూడ నూడిగము జేయించుకొనునని నమ్ముము.

వసం—జేవా ! మీరు చెప్పనవసరములేదు.

ప్రభా—నేను పోయివచ్చెదను. (నిష్క్రమించును)

వసం—[తనలో] ఈతని హృదయము సంపూర్తిగ మహానందయందు జిక్కియున్నది. అందుకనే మూడునాలుగుసారులు కాలుగాలిన పిల్లివలె యీవాడలో దిరిగి తుదకు నేడు మాగృహంబును బ్రవేశించి తన చిత్తమును బ్రకటించినాడు. ఎట్లయిన మహా

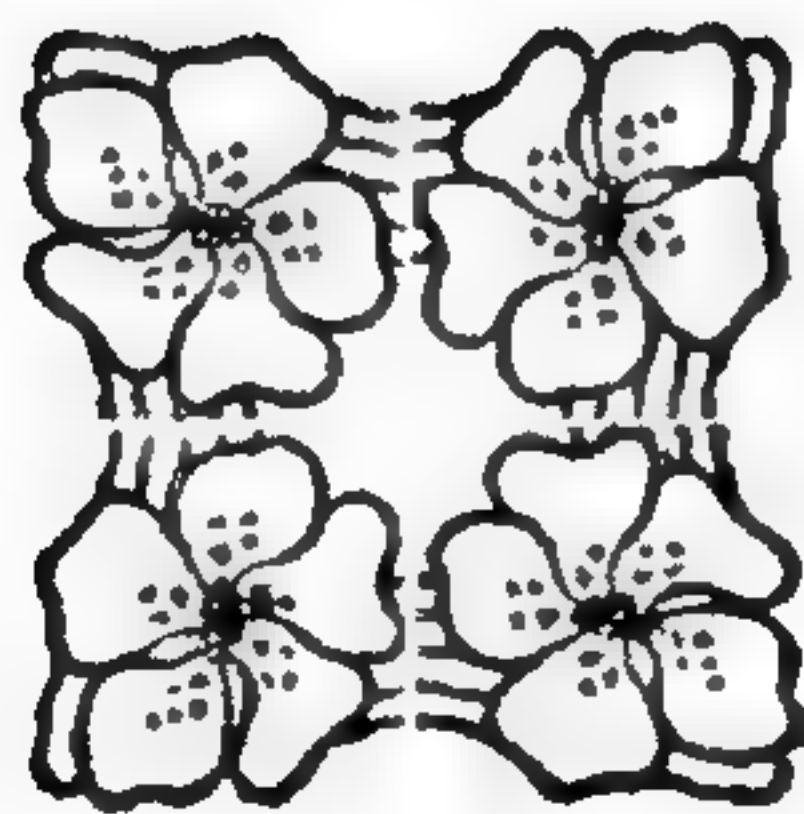

నందచిత్తమును ద్రిప్పి యీతనివశము జేసితిని ! భాగ్యమున
 కేమియుఁ గొఱఁతయుండదు. ఇట్టివానికి వారనారిపై వాంఛ
 జనించెనేని, దానికిఁ సమస్తము దోచిపెట్టి తుదకు సన్యాసి
 యగును. నాజీవితముగో నిట్టివారి నెంతమందినిజూచియుంటిని.
 కానిమ్ము. చూచెదను.

[నిష్క్రమించును.]

ఇది వ్రథమాంకము.

శ్రీమద్భక్తరాజుగారిచే వ్రాసినది

శ్రీమద్భక్తానుభవము

మహానంద.

ద్వితీయాంకము.

రంగము:—[చీకటికొట్టునందు బంధింపబడిన మహానంద-ప్రవేశము]

మహా—(తనలో) అక్కటా ! మాతల్లి కూరబుద్ధికి నేనేమనిచింతి-
తును ! వ్యభిచారవృత్తి నాకు వలదని యెంత చెప్పినను విసఖ,
వన్ను బలవంతపెట్టుచు నుండుటయెగాక, నిద్రాసమయమున
నన్ను బంధింపజేసి యిందుంచినది. ఈమె యవివేకమునకు
నేనేమని వగతును ? (పరమేశ్వరుని సుద్దేశించి) హా ! పరమే-
శ్వరా ! నీచరణారవిందసేవచే గృతార్థుగాలనుగాఁ దలంచిన
నాయుద్యమమునకు మాతల్లి యంగీకరించునట్లేలజేయవు ?
వేశ్యలకీ వ్యభిచారవృత్తినేల గల్పించితివి ? తండ్రీ ! నాచిత్త-
మిట్టి దురుద్యోగమునఁ బ్రవేశింపకుండఁ జేయుము. నిరంతరము
నీపాదారవిందభజన తప్ప, నితరచింత నాకేమియు వలదు.
[చేతులు జోడించి]

సీ. సనకానిమానీంద్ర • పంథుమానసపద్మ

భృంగమైయెవ్వఁడు ♦ వినఁతిఁగాంచు
సురులభీతినిమాన్పు ♦ గరళంబుముద్దగాఁ
జేసియెవ్వఁడు భ ♦ క్షించిమించె
పరమపావనమైన ♦ భాగీరథీదేవి
యెవ్వని జడయందు ♦ నింపుఁగూర్చు
కాంతిని న్తంద్రుఁడౌ ♦ కంజాతవైరియె
వ్వానినూళినిఁగడు ♦ బోధవిల్లు

తే. గీ. నట్టికెలాస వాసు దే ♦ వాదిదేవు
భక్తరక్షణోల్లాసుఁ గృ ♦ వావిలాసు .
నిన్ననిరతంబు భజియింతు ♦ నన్నబోవు
మా ! సకలపాపనాశ ! యు ♦ మానిజేశ.

వసంతసేన-(ప్రవేశించి మహానాదను జూచి) ఇంకను నీచిత్తము తిగు
గలేదుకదా ! ఓహో ! నీభక్తికి జింతికాయలు రాలుచున్నవి.
ఈభక్తియేమి ! ఈనిష్ఠయేమి ! నీమూలమున నాకుఁ దలవ
వులు వచ్చుచున్నవి.

మహా—అమ్మా ! నేను చేసిన మహాపరాధమేమియున్నది ?

వసం—ఇంతకంటె నపరాధమేమికావలయును ! మనవేశ్యలయందెల్ల
నీవద్వితీయ సౌందర్యవతివని యెంచి, కామించి, యోదఁడై
దరో మహాధనవంతులు మనయింటిచుట్టును దిరిగి పోవుమా
డుటయేగాక, ముందుగనే ధనరాసులు గ్రుమ్మరించుచున్నాడు.
నీవు వారిని నొక్కింతయైనను వీక్షింపకయుంటివి. మహానా
దను సమ్మతిపరచెదనని నేను వారికి వాగ్దానము జేసియుంటి .
ఇదియట్లుండ, నీమీద మనసు నిలిపి తన ధనసర్వస్వము నీకు
ధారవోయుటకు సిద్ధముగానుండి, యనుదినంబును ప్రభాకరుడు
నోట వ్రేలుబెట్టుకొని తిరిగిపోవుచున్నాడు. నీవు తప్పకయీతని
యభీష్టము దీర్తువని ముందుగనే వలసిన ధనముఁ దెచ్చియిచ్చు

చున్నాడు. సఖాజసాండర్యవతివగు నీవు నాకుఁ దనూజవైనం
దుకు సంజెసిమిటకు జములుగాఁ జంతుపవలసి వచ్చినది నలు
గురుచేత్యలతోఁ బాలు నీవుగూడ నున్నచో నాకీపచారముం
డునా ? అడివారినిఁ జూచియైన నేర్చుకొనవలవా ! అంద
ఱును మనవలెనే యుండిరా ?

సీ. నిన్న మొన్న నెకదా ♦ కన్నెఱకమునకై

సాధంబునార్జించె ♦ జంద్రవదన

మాయవలపుఁజూపి ♦ మాధవుచేఘామి

జ్ఞాపించిగెఱొనె ♦ వారిజాక్షి

మృదువాక్యములచేతి ♦ మెప్పించివెశ్యుని

గాసులరాసులఁ ♦ గాంచెఁజగ్రద

పెంపుడుకుక్క-గా ♦ నిటునిగావించి న

ర్వంబుదోచుచునుండె ♦ రాజ్యలక్ష్మి

తే. గీ. వీరు నీకంటెనెక్కువ ♦ వాగె ! యండ

చందములయందుఁ జెప్పమా ♦ కూడరదన

తెలివియుండఁగావలెఁగాక ♦ జేన్మికెన

వినకయుంటివి నానుడుల్ ♦ బేలవగుచు.

నీనంటిసో ద్యవతినిఁ గూతురుగా గాంచినందుకు నేనెట్లుండవలెను?

తల్లీ ! నామాటవినుము. నీవు కష్టపడవలదు. నన్ను గట్టకెట్టవలదు.

“సులవృత్తికి నాటిలేక” ను పెద్దలవాక్యము బొటింపుము. నీవేత
విద్యాపిశారదవైనను, నేను నీకంటె పెద్దదానను.

మహా—తల్లీ ఎన్నియోపాపములుజేసి యుండుటచేతమనకీవేశ్యజన్మ

వచ్చినది. ఇందుకై విచారించుచు, మనమొనర్చిన పాపములు

వాముట కా సర్వేశ్వరునిఁ బ్రార్థింపక, నన్నుఁ గూడ నిట్టి

దుర్మృత్తి నవలంబింపుమని బలవంతపెట్టెదవేల ? నీవుగూడఁ

జదువుకొన్నదానవుగాని యవివేకురాలవుగావు. నేను నీకుఁ

జెప్పవలయునా ?

మ. జననీ ! పల్లియగలమున్ బఱపి మ • త్వంబు దగంబట్టు చా
 డ్బునబల్ తూలం బోలుమాపులను స • మోహభిగో ముచి స
 జ్జనులకొడేసి విటాళిఁజేసి మహదై • శ్వర్యమునార్జిపు మం
 చును బాధితునిజేల ? ధన్యమే జన • స్తోమమునిందింపఁజే.

ఇదియట్లుందుము. ఇట్టివృత్తియందు నీవార్జించిన ధనము పోయినది
 పోవఁగ, నిప్పుడున్నది మనజీవయాత్ర వెడలదీయుటకుఁ జాలున.
 పొట్టకూటికేకదా ఇట్టివృత్తిమనకుఁ గావలయుననిచెప్పితివి. అమ్మా !
 ఈజన్మము పుట్టకతోడరాదు. చచ్చువఱకును నుండదు. మధ్యవచ్చి
 మధ్యపోవునదే. ఇఁక భాగ్యముంటివా ? మనము జన్మించునప్పుడు
 తీసికొనిరాలేదు. పోవునప్పుడు వెంటరాదు. ఈ నాలుగునాళ్ళ నాటక
 ప్రదర్శనమున కింతకావలయునా ?

వసం—నీమిట్ట వేగదాంతమిఁకఁ జాలింపుము. నేనుగూడ నీవలెనే నీచ
 యస్సనసిట్లేయుండినయెడల మనమివాటికి “అన్నమోరాపా
 చంద్రా” యని ఇంటింట బిక్షమెత్తుకొనవలసి వచ్చియే
 యుండును. నీవు మనవృత్తిని దూషించుచుంటివిగాని, యిందు
 దోషమావంతయు లేదు. ఈవృత్తి నీనుదుటనే వ్రాసియుండ
 లేదు. ఎందుకునన్నేడిపించెడివు ? నాకు గోపమువచ్చుటచేతనే
 కదా ప్రాణమువిసిగి నీన్నీకేతని బంధించితిని.

మహా—అమ్మా ! నీవునన్న బంధు కివిగాని నాచిత్తమును బంధించి
 జాలవు. నాతోననఁసరిముగ నేల యీవిషయమై పట్టు బట్టె
 దవు. నీతనూజనగు నేను నిరంతర పార్వతీ మనోహర చరణ
 సరోరుహధ్యానంబునఁ గాలముగడుపుచు యశమందుట
 నీకష్టములేదా ?

వవం—అమ్మాయీ ! నీ వెంతచెప్పినను నామనస్సునకు సంతోషము
 కలుగదు.

సీ. వరభూషణంబుల • ధరియించి మేలైన
 పట్టుదుకూలంబుఁ • గట్టినదె

వేళవాకిటనిల్చి ♦ వేడ్కమైతొంబూల

నేనఁజేయుచు దారిఁ ♦ బోవువిటుల

యుల్లంబులొకసారి ♦ యూగులాడఁ గ

నోర, చూపుల బటపుచు ♦ నొపుకొలఁది

గనుసన్నలనుజేసి ♦ కానిపించనితీ

నుండి, ముందుకుబోక ♦ యుండ వారి

తే. గీ. డనగృహంబునుజేర్చి, మో ♦ దంబుమీఱ

మాయవలపును జూపించి ♦ మమతగొల్చి

ధనము లాగువారవనిత ♦ వనితగాని

నీవువనితవా ! సజముగా ♦ నీరజాక్షి.

ఇట్లుచేయుటయే వేశ్యకుధర్మము. (ఇంచుక యూరకుండి) తల్లీ !
ఎందుకీ యవస్థబొందెదవు ? ఈవలకువచ్చి నేను చెప్పిచెట్లుచేయుము
[తలుపుదీయును]

మహా—[ఈవలకువచ్చి] అమ్మా ! నీవుధనమార్జించుట కిట్టివృత్తి
మంచిదని పలుకుచుంటివిగాని, మనవేశ్యలను లోకులెట్లునిందిం
చుచుండిరో యెఱుఁగ కుంటివి.

సీ. కారుణ్యమా! సున్న ♦ కడుప్రేమయానాస్తి
నిక్కమా మోహమా ♦ చిక్కకెదుకు

సత్యమా ! దూరంబు ♦ సదయాంతరంగమా !

యాకాశపుష్పంబు ♦ నమలవర్త

నంబ ! మొదలెలేదు ♦ నవ్వానురాగమా !

శూజ్యంబు, భక్తియే ♦ మూలనైనఁ

గంచుకాగడఁ బెట్టి ♦ గాలించిచూచినఁ

గానబడదు వేశ్య ♦ కామినులక

టంచు సజ్జనుల్ మనల నిం ♦ డించుచుట

వినవె ! వినియును నీభంగి ♦ వెట్టివగుచు

నట్టివృత్తిని నన్నాను ♦ మనుచుఁదెలుప
ధర్మమేసీకు నియ్యది ♦ తెల్ల వినుమ.

తల్లీ ! నన్నెందుకు బలవంతపెట్టెదవు ? ఇట్టివృత్తికి నాచిత్తము సమ్మ
తింపదు. దిక్కుమాలిన ధనమునకై జననింద్యమగు దుష్కార్య
మొనర్చి, నటక కూపంబునఁ బడఁజాలను.

వసం—పిచ్చిదానా ! ఇట్టికార్యము చేయుచున్న మనలను జనులు
నిందించుచుండి రనియా సీవు భయమందుచుంటివి. లోకులకు
మనము భీతిల్లినచో, నేపనియును చేయజాలము. నాటకరంగ
స్థలమునఁ బ్రవేశించినవేషధారి తన్నుగాంచి సభ్యులు నవ్వుచు
రేమో యను భయముబూనినచోఁ దనపాత్ర సభినయించనే
లేదు. అట్లే వారకులమున జన్మించిన మనకీవృత్తి తప్పగాదు.
ఇంతయేల ? రాజాధిరాజులు, మునీంద్రులు, మొదలగు మహా
నీయులు జపతపోయోగాశ్వమేధ మహావ్రత దానంబులు
నేయుట యెందుకని తలంచితివి ? అయ్యది రంభాసంభాగ
మునకై యేని, తెలియుము. అట్టి రంభకులముసనే మనము
జన్మించితిమి.

మహా—తల్లీ ! నీవెన్ని చెప్పినను బ్రయోజనములేదు.

సీ. మోహంపువలఁబన్ని ♦ భూరిగుణుల నందు
బంధించి విటులగా ♦ భావమందు
జేమయున్నట్లు గ ♦ స్పృహఁగాజేయుచు
మూనంబు దెగనఱ్ఱ ♦ మహితభాగ్య
మార్జించి; తుదిరిక్త ♦ హస్తులుగనొనర్చి
నెత్తిపె శతకోప ♦ మెత్తి; యిల్లు
వెడలంగఁగావించి ♦ పుడమిపైనిండు శ
రింప మదిని సమ్మ ♦ తింపవమ్మ

తే. గీ. వేయ నేటికి నామాట ♦ వినగదమ్మ
వివిధవిద్యాసనాధు శ్రీ ♦ విశ్వనాథు
సంతతముభజించి శా ♦ శ్వతయశంబు
గాంచి, మోక్షసామ్రాజ్యంబు ♦ గాంతుగాక.

స్తో. ఏవగింపక ఏటుం ♦ డెట్టివాడెనను
ధనమున్నకైవాని ♦ దగులవలెనె
వలపుగల్గింప, మా ♦ యలు తంత్రములువాని
పైనబ్రయోగించి ♦ పటగవలెనె
గాఢాచరాగంబు ♦ గలిగింప నాపాలి
భాగ్యజేవతపంచు ♦ బలుకవలెనె
కడకు సన్యాసిగా ♦ గావించిచేతికి
నక్షయపాత్రతో ♦ నంపవలెనె

తే. గీ. యకట యిట్టికార్యములు సే ♦ యంగవలెనె
ఛీ ! యిడేమి రోతబ్రతుకు ♦ సేయజాల
నిట్టిమమ్మల్యముల ; గిరి ♦ జేశనమ్మి
పెళ్లబుచ్చెదఁగాలంబు ♦ బృథ్వియందు.

మనమిట్టివృత్తిఁ బూనుటవలన నెన్నికొంపలు నట్టేటఁగలియుచున్నవో
చూచితివా ? ఎంతమంది సాధ్వీశిరోమణుల నేత్రములనుండి నీరు
గారుచున్నదో వీక్షించితివా ? ఆమహాపతివ్రతల శాపవాక్యాన్ని
జ్వాలలు మనల దక్షింపక విడుచునా ? కావున నామాట వినుము.
ఇట్టి పాపకార్యములలో నా బుద్ధినిఁ బ్రవేశపెట్టవలదు. నాచిత్తము
భగవదాధీనమై యున్నది. ఇతర కోర్కెలకు నాచిత్తమాసింపదు.
జగమంతయు నాకు శివమాయముగ గనిపించుచున్నది. పార్వతీమనో
హర డివ్యమంగళస్వరూపము నాహృదయమునఁ జిత్రింపఁ బడినది.
నేనా మహానీయుని నామస్మరణము హృదయమున గట్టిగా బాదు
కొల్పితిని. అదియే సకలసౌఖ్యములకును మూలమనియు, సంపదలకుఁ

గారణమునను, మోక్షసామ్రాజ్యపురమునకు బోవుటకు మార్గమనియు నేను బాగుగ నెఱింగితిని.

వస—(కోపముతో) నీవు జన్మించకపోయినచో నాకీదింత గల్గు కుండునుగదా ! నాసంతోషమంతయు నతరింపఁ జేయు చుంటివి, నాకోరికలెల్ల నశింపఁ జేయుచుంటివి. ఇంక నలు వురిలోఁదలనెత్తి తిరుగుట యెట్లొకదా! స్వాతివానకు ముత్తైఘ చిప్పల విధంబున నీదయఁగోరి యనేకులు భాగ్యవంతులు ముందుగనే నాకు నమూల్య రత్నాభరణములను, లెక్కింపరాని ద్రవ్యమును గూడ నిచ్చినారు. వారికి నేనేమని ప్రత్యుత్తర మీయఁగలను. వారిమాట యటుంచుము. ప్రభాకరుఁడు నీమీద భ్రాంతిఁగొని, యనుదినంబును మన గృహమునకు వచ్చుచుఁ బోవుచు, మనసంసారమునకుఁ గావలసిన ధనమంతయు వెచ్చించుచున్నాఁడు. ప్రభాకరునినైన నీవు వశ్యునిఁ జేసికొంటివేని వేశ్యకాంతలలో నగ్రగణ్యులై భాసిల్లఁగలవు. నీసౌందర్యపాశమునఁ జిక్కియున్న యీతఁని మనము జేర్చి మేని యసారమగు భాగ్యమును మనము గాంచుట సంభవింపును. ఇంక నీవు నామాటలకుఁ బ్రత్యుత్తరమీయవలదు. నేడాతనిని నీకడకంపెదను. నీవేమి యాతనికిఁ జెప్పినమర్ధింతువో

(నిష్క్రమించును.)

మహా—(తనగో) అక్కటా ! ఈమె బలవంతమునకు నేనేమి చేయుదును. (పరమేశ్వరు నుద్దేశించి) పరమేశ్వరా ! మాతల్లి బుద్ధినిఁ ద్రిప్పలేవుకదా. (ఁటుంచుక యూరకుండి) కానిమ్మ. నేను నాకడకుఁ బ్రభాకరుఁడు వచ్చినప్పు డాతని చిత్తమున భక్తి భీజముల నాటి భగవంతునిగూర్చి నేను చేయఁదలంచిన కార్యమునందు సఫలీకృత మనోరథ సిద్ధినందెదఁగాక.

(నిష్క్రమించును.)

రంగము:—[మహానంద మందిరము:-శివునిపటమును

బూజించు చుండును]

మహా—పరమేశ్వరా ! నీచర్య లనంతములు. ఒకరిని నవ్వింతువు. మఱియొకరి నేడిపింతువు. నాతల్లికి వ్యభిచారవృత్తిపై మనసు నిల్వజేసితివి. నన్నదానికిఁ బరాజ్ఞాభిగాజేసి భవదీయచరణ సేవపై నాచిత్తము బాదుకొల్పఁ జేసితివి. నీవిలాసము- నీ ప్రభావము-వర్ణింప బ్రహ్మాదులకై నను దరముకాదు. అట్టిచో మానవజన్మమెత్తిన నేను ; అందులోఁ నీచకులసంభూతను- వేశ్యనునగు నాకు వర్ణింపఁ దరమా ! నీపైనిల్పిన యీ చిత్తము మరల నింకొక దుష్పథంబున వర్ణింప కుండఁ జేసి, నన్ను గృతార్థురాలిగఁ జేయుము.

(చేతులుజోడించి)

సీ. గజరాజచర్మమే ♦ కమనీయమామేని

పైదాల్చునట్టి యం ♦ బతముగాగ

గరళంబు ముద్దయే ♦ కడుపారభుజియించు

సరసరసాన్న భో ♦ జనముగాగ

బల్ త్రాచుపాములే ♦ వక్షస్థలిని దాల్చు

రమణీయ రత్న హా ♦ రములుగాగ

బ్రహ్మ శిరఃబే క ♦ రంబందు ధరియించు

ప్రవిమల మాణిక్య ♦ పాత్రగాగ

తే. గీ. జలగుచు రజితగిరిపైన ♦ నిలచి జగము

లేలు పరమేశు, హైమన ♦ తీశు, నిన్ను

సంతతముభక్తి భజియింతు ♦ స్వాంతమందు

నమలకకుడా స్వభావ, దే ♦ వాజిదేవ.

(తెరలో)

అమ్మాయీ ! ప్రభాకరులవాకువచ్చినారు.

మహా—(ఈవలకువచ్చి-తనలో) మాయమ్మ చెప్పినప్రకారము చేయుచున్నది. నాపయిమోహముఁ గొని, నాతో సంభాషించుటకునాజననిచే బేరేపింపబడి వచ్చిన యాప్రభాకరునితో నే విధమున మాటలాడుదును ? ఏమయినను నాశీలమునకు భంగముగాకుండ మాటలాడి తప్పించు కొనవలయును. ఈయెడు ధనికుఁడు. ఈతని సహాయమున నేదలంచిన దేవాలయ నిర్మాణ కార్యమునకుఁ గడంగవలయును. (ప్రకాశముగా) ఇదిగో ! వచ్చుచున్నాను—(ఇచ్చుక వడచును)

(ప్రభాకరుడు-ప్రవేశించుచున్నాఁడు)

ప్రభా—(మహానందనుజూచి తనలో) వారణాసి గయా ప్రయాగములు, కేదారము, బదరికాశ్రమము, నైసిశారణ్యము, అరుణాచలము, వేంకటాచలము, కురుక్షేత్రము, అవంతిక, కాందిద్వారపతి - కాశిహస్తీ-మధుర-శ్రీకూర్మము- అహోబలము- మాయ-అయోధ్య మొదలగు పుణ్యక్షేత్రముల దర్శించుట వలన ఫలమేమికలుగునో తెలియదుకాని, యిట్టి కురంగలోచన కటాక్షమునకుఁ బాత్రుడైనవాడు తప్పక మోక్ష సామ్రాజ్య లక్ష్మి నందునని చెప్పఁగలను. ఆహా !

మ తలుకుంబంగరు బామ్మచందమున మో • దంబారఁ గన్పట్టు నీ యలివేణీ జనరత్నముగఁ గలిసి భా • గ్యశ్రీవిరాజిల్లఁ గా నలకుంగై దువజోర్పు గర్వమును నా • ఘో ! నాపు పుణ్యము నా కిల నీనాడొనగూడు నే, కి నెడఁ గా • నీ ! వ్రాప్తియెట్లున్నదో!

మహా—(తనలో) సమయాను కూలముగ నీతనితో మాటలాడెదను గాక ! (ప్రకాశముగా) మహాశయా ! ఇటు దయసేయుడు. నిలుచుంటిరా ? (వీరము జూపును)

ప్రభా—మహానందా ! అద్వితీయమైన నీసందర్భ విద్యతత్త్వము నన్నాకర్షించి వేయుటచే నిశ్చేష్టుడనై నిలచినాను.

మహా—(తనలో) సమస్తకార్యములను మఱపించి, మానవులను బాపకూపమున గూల్చునది యీమోహమేకదా ! ఇట్టి మోహమును జయించినవారే పురుషులై ననేమి స్త్రీలయిననేమి ధన్యులని పెద్దలుచెప్పిరి. విద్యావంతుఁడును ధనవంతుఁడును నగు నీతఁడు నాపొందుగోరి తన ధనసర్వస్వము నాకర్షింప దలంచినాడు—కానిమ్ము. ఎట్లయినను నీతనిచిత్తమును సన్మార్గమున బెట్టబ్రయత్నించెదగాక. పరమేశ్వరుఁ డిక్కార్యమున నాకు దోడ్పడగలఁడు.

ప్రభా—కుసుమగాత్రీ ! ఆలోచించుచుంటివేమి ?

మహా—మీరన్న వాక్యమున కచ్చేరువుదోచినది.

ప్రభా—అందబద్ధమేమియు లేదు. మహామగాలు లే కమలనయన మహాలింగనసౌఖ్యాబ్ధినోలాడ సశ్వమేధాది యాగంబుల సేయుదురో యట్టి రంభయే నీరూపమున భూమినవతరించిన దని తెలంచుచున్నాను.

మహా—(తనలో) మోహము అంధకారము వంటిది. (పరమేశ్వరు నుద్దేశించి) భగవంతా ! నన్ను సౌందర్యవతిగా నేల చేసితివి. ఇట్టిది లేకున్న నన్నెవ్వరును నాశింపరాకదా ! (ప్రకాశముగా) ఆర్యా ! మీకనులకు నేనంత సౌందర్యవతిగాఁ జూచుచుంటిని కాబోలు! మీకు నాయందున్న యభిమానమును బ్రకటించుట కట్లు పలికెదరుగాని నిజముగా నేనంత సౌందర్యవతినిగాను.

ప్రభా—పద్మాక్షీ ! పీతాంబరము ధరించితివేట ?

మహా—దేవా ! ఇప్పుడే పరమేశ్వరారాధనమైనది. తన్నిమి త మిట్టి వస్త్రము ధరించితిని.

ప్రభా—

తే. గీ. మేల్మిబంగారుమించు నీ ♦ మేనికాంతి
కిప్పుడిదుకూలము మాటి ♦ యింతవన్నె

దెచ్చి చిత్తవిభ్రమమును ♦ దెచ్చిపెట్టె
గల్లకాదు సుమియిది ♦ కమలనయన.

మహా—పురుషులు ధీరస్వాంతులు కదా !

ప్రభా—నారీమణులయెదుట నా ధైర్యము నీరయిపోవును. అందులో
నీవు సామాన్య నారీమణివి కావు.

చ. తొలకరి క్రొవ్వులుంగు గతి ♦ దోపఁ దళుక్కని నీవుముంగలన
నిలిచిన గుండె రుల్లుమని ♦ నీరయిపోవదె ? ఘోరకానకం
బులఁ దపమాచరించు ముని ♦ పుంగవ సంతతికైన నట్టిచో
జలజదళాక్షి ! నేనికను ♦ శక్తుడ నా! మదిధైర్యమూనఁగన్.

ఓ పరిపూర్ణ పూర్ణిమా చంద్రవదనా ! ఇకనీయొద్ద దాపనేల ?

తే. గీ. వినుము రుచిరాంగి పల్కులు ♦ వేయునేల

విలసితంబగు నీరూప ♦ విభ్రమంబు

జూచినప్పటి నుండియు ♦ సూనశరుఁడు

నిల్వగా నీయకుండెను ♦ నిజము నిజము.

ఉ. ఓ చిగురాకుఁ బోడివిను ♦ మొక్కటి చెప్పెద నాలకింపుమా
నీచెలువంబె సారెకు గ ♦ ణింపుచు నుందును స్వాంతమందు, ను
కోచమిడెల బొందెదవు ♦ కోర్కెమెయిన్ ననునీదు కొగిలె
నీచతురత్వ సంపదయు ♦ నేర్పునుఁ జూపుచుఁ జేర్చుకొమ్మికన్.

చంచరీక రుచిరాలక జాలకా ! ఎన్నిదినములనుండియో యువ్వెన్దాగు
చున్న నాయందు నీకు నేటికి దయవచ్చినది. ఇకనీ తత్తము. నాభాగ్యము.

మహా—[తనలో] ఇక నానిశ్చల చిత్తము నీలనికి వెల్లడించి

యీతని బుద్ధిని మరల్పఁ బ్రయత్నించెద. [ప్రకాశవపగా]

ఉ. నీవు మహానుభావుఁడవు ♦ నిర్మల ధర్మవివేకశీల న

ద్భావము నీదు సొమ్ముగుచు ♦ భాసిలుచుండెను నట్టిచో, బుధుల్

నీవిపరీత చర్య కవ ♦ నీసుర ! నవ్వెద రంచునైన నీ

భావమునం దలంప కిటు ♦ వారసతీమణి పొందుగోరుడే.

మహాశయా ! నాపలుకులకు మన్నింపుడు. మీవంటివారిట్టి యకార్యమునకుఁ గడంగెదరా ?

ప్రభా—[తెనలో] ఇక్కాంత యిట్లువచ్చించు చున్నదేమి ? ఒకకళ నాచిత్తవృత్తి నరములకేమో [ప్రకాశముగా] అలివేణీమణి నీవుసామాన్య వేశ్యపుకాపు గనుకనే నాచిత్తమిట్లేడ్చినది.

మహా—దేవా ! అది మీచిత్తమునందున్నదుర్బలత్వము. సమస్త శాస్త్రములు సభ్యసించిన యపరసరస్వతులుగానమీయెదుటఁ బలుక సాహసింపఁ జాలనుగాని, యందులకు సమయమగుటచేఁ బలుకవలసి వచ్చినది. నేను పురాకృత పాపమువలన వేశ్యయై జన్మించినను దద్వర్తియందు పరాజ్ఞాభిర్వము వహించి పరిమళ్యారాధనమునఁ గాలముబుచ్చఁ దలంచితిని. అట్టిచో మీరు నాయందు మోహముఁగొని యనవసరముగ గొంతెధనము వెచ్చించిరి. ఇదియంతయు విచారకరము. నావర్తనము మీ రెఱుగియు నిట్లు భ్రాంతిఁగొనుట ధర్మముకాదు. కావున నాయందుఁ గరుణించి యట్టి యాసను విడుపుము.

ప్రభా—హా !

తన్వి ! నీ యధరామృతముగ్రోలఁగ నెంచి

నివిధభక్త్యా పేక్ష ♦ వీడినాడ

భామ ! నీకుచదుర్గ ♦ సీమనుండఁగఁగోరి

మండిరాపేక్షను ♦ మానినాడ

సుదతి ! నీతోఁగడు ♦ సుఖమందవాంఛించి

భవ్య భోగంబుల ♦ వదలినాడ

చెలి ! నీకృపారసా ♦ జ్వలవృష్టిమునుగంగ

స్నానసంధ్యాదులు ♦ మానినాడ

తే. గీ. వేయుపలుకంగ నేటికి ♦ విడుమోష్టి

సర్వమును నీకునర్పింప ♦ స్వాంతమందుఁ

దలఁచియుండిన నాకిట్లు ♦ బలుకఁదగునె
లలితసత్కృపఁ జూపింప, ♦ వలయుఁగాక.

మహా—ఆర్యా ! ఇదియంతయు మీచిత్తములోనే యున్నది. ఇట్టి
వ్యామోహమున గూలి యొందఱో యూగుపేరు లేకుండఁ
బోయిరి. మానవతత్వమును మీరు స-పూర్తిగ విచా
రించినచో నిట్టికోరికను విడుతురు.

సీ. మాయదేహాంబిది ♦ మట్టిబొమ్మయెకదా
కన్నల వీక్షించి ♦ కలువలనుచు
దూర్గంధ కలితమై ♦ తోచుశరీరంబు
మేల్మీబ-గరువన్నె ♦ మించుననుచు
నిబ్బరంబైనట్టి ♦ గబ్బిగుబ్బలజూచి
మత్తమాతంగ కు ♦ భములటంచు
మూత్రంపుతి తియై ♦ పురువులుండు బిలాబు
వగకుసుమాస్త్రు మం ♦ దిరమటంచు

తే. గీ. దలఁచి కామాంధులై జనం ♦ బులు హాసింప
జగమునెల్ల మఱచి యదే ♦ సౌఖ్యముచుఁ
నమ్మి చివఱకు నటకకూ ♦ పమ్మునందు
మునిగి తపియింపచుచుందురు ♦ మూఘులకట.

ఆర్యా ! మోహమును జయించినవాడే కృతార్థుఁడు. మోహమును
గెల్పినచో జ్ఞానమలనడును. జ్ఞానమలవడెనేని బరమేశ్వరానుగ్రహము
బడయవచ్చును. ఈశరీర మొక రథము. బుద్ధియే నారిథి. ఇట్టి
గణమే హాయములు బుద్ధి యనునారిథి శరీర రథమును నిందియ హా
ములను నిగబట్టి నరియైన మార్గమున జాగరూకతతో నడిపించ వల
యును. నారిథి యేమాత్రమజాగ్రత్తగ నున్నను, తత్త్వమత్త్వము
దెలిసికొని యిందియ హాయంబులు, రథంబును బడఁగొట్టి జిప్స
డను తథికుని ఘోరవిషయ శత్రుమధ్యమునఁ గూల్చి వేయును.

ప్రభా—(ఆశ్చర్యముతోఁ జూచుచు) ఆహా ! అమృతోపమానము
 లగు నీమె వృదువాక్యములు నాకు వింతకలిగించుచున్నవి.
 (పరికించి) ఈమె నిశ్చయముగ మహానందయేనా ? కాదు—
 కాదు— అదిగో ! ఆమెమొగంబున నదియొక విధమైన
 తేజము విరాజిల్లుచున్నది. భక్తిరసాధిదేవత మూర్తీభవించినది. [ఆలోచించుచున్నాఁడు]

మహా—దేవా ! వింటిరా ! అట్టి ఘోరవిషయ శత్రుమధ్యమునఁ
 జక్కఁక మానవుఁడు తనబుద్ధిని సన్మార్గమునఁబెట్టి / మహాను
 భావని, వేదాంతవేద్యుని, సిద్ధాంతని, నిర్మలుని, సర్వవ్యాపిని,
 సృష్టిస్థితి లయకారణహేతుభూతుని, యోగిహృద్యానగమ్యుని,
 నీశ్వరు, బార్వతీశ్వరు నేవించి కృతార్థుఁడు కావలెనా,

ప్రభా—మహానందా ! మహానందా ! నేనకరాధిని. అజ్ఞానముచే
 మోహసాగరమునబడి, యకృత్యముసేయ సాహించిన దుర
 తాత్ముఁడ. నీపావనవాక్యములు నాహృదయమును ద్రిప్పివేసి
 నవి. నారీమణి ! నీవు వేశ్యవృత్తావు. దేవతాకాంతవు. ఏ కార
 ణము చేతనో నిట్లుజన్మించితివి. పాపకూషమునఁ బడకుండ
 నన్నుద్ధరించితివి. ఇకఁ బెక్కుమాటలు సచింపను. నీదివ్యవాక్య
 ములనా హృదయఫలకమున లిఖించుకొందును. నీవునాకు
 మాతృదేవతవు. అపరాధశాంతికై నాకేమి శిక్షవిధించెదవో
 యానతిమ్ము.

మహా—దేవా ! నన్ను మీరంతగా వినుతింపవలదు. పరమేశ్వరుఁడు
 మీకు సద్బుద్ధిఁ బ్రసాదించినందుల కవసరమునకు నమస్కరిం
 చుండు. (ఇంచుక యూరకుండి) మహాశయమా ! శివాలయ
 మొక్కటి నిర్మింప సంకల్పించి యుంటిని. ఇవిషయమున
 భగవత్ప్రీతికై తమ సహాయముపేక్షించుచున్నాను.

ప్రభా—ఓ నిష్కళంకహృదయా! దేవాలయ నిర్మాణమునకువలయు
ధనమంతయు నేనొసంగెద. ఇంతకన్న కావలసిన పుణ్య
మేమన్నది?

తే. గీ. పాలెతి ! యజ్ఞానినయ్య నీ ♦ బోధవలన .
జ్ఞాని నెతి ; నింకమహేశ ♦ చరణయుగళి
భక్తిగొల్పుచు ధన్యత ♦ వడసి, మోక్ష
కామినీదివ్యభోగంబు ♦ గాంచువాడ.

ఇంక నేను పోయివచ్చెదను.

మహా—పోయివుండు. శుభమగుగాక !

ప్రభా—(నిష్క్రమించును.)

మహా—(తనలో) పరమేశ్వరడేవతాకి మంచిబుద్ధి యొసంగినాడు. శివా
లయ నిర్మాణమునకుఁ గావలసిన ద్రవ్యసామగ్తయు సేతఁజొసఁ
గెదననియె. ఆహా! నేనుకృతార్థురాలను.

(నిష్క్రమించును.)

[రంగము:—నారదుఁడు--ప్రవేశము.]

నార—[తనలో] ఆహా! ఈవింతయేమి ! ఇట్టిది మున్నెన్నఁడును గని
పిని యెఱుంగినను. వేద్యకులప్రతివిరూపితయగు నీమహాసంఘాత
నిష్ఠానీమి ? పరమేశ్వర చింతననీమి ? పార్వతీ వల్లభుండగు
విశ్వనాథున కాలయము గట్టించినదట. భలీ ! ఈభక్తి
యెంతయు వర్ణనాతీతము. అనుదినంబును గంగ యందుఁ
గృతస్నాతయై దేవాలయంబున కరుదెంచి, శివపూజ జేయు
చుండునట. [మంగళవాద్యములు విని] ఓహో! అలయంబున
మంగళవాద్యంబులు చెలఁగుచున్నవి. [ఎదుట జూచి] అదిగో
మహానంద శిష్యుని నారాధించుట కాలయప్రవేశ మొనర్చు
చున్నది. [పరికించి] అయ్యారే ! ఈమె దివ్యమంగళ స్వరూ

పము నయనపర్వ మొనర్చుచున్నది. శరత్కాలరాకాచంద్ర
 బింబసదృశమగు నీమె ముఖంబునఁ గన్పట్టుచున్న తేజ
 మద్వితీయముగ నున్నది. [మరలఁబరిశీలించి] ఈమెముఖంబున
 దేవతా స్వరూపము బొడఁగట్టు చున్నది. తుషారక్షోణి
 భృశ్శక్యకయే యీరూపంబున ధాత్రికైజన్మించియుండునా
 యను శంకయు దోచుచున్నది. కాకున్నచో నొక సామా
 న్యాంగన. అందులో వార్త. అట్టి యీతుహినాంశువదన
 కీ నిశ్చలమైన భక్తియేమి ! [వహనంద నడేశించి]
 నూనిసీమణి ! నిశ్చయముగా నీచరిత్ర మతిపవిత్రమైనది.
 నీవు ధన్యురాలవు. జగద్రక్షకుండగు పరమేశ్వరుని దివ్యమూ
 ర్తిని నీహృదయపీఠంబున నిలిపితివి. మహాజ్ఞానులయిన నందఁ
 జాలని దివ్యపదంబును నీశ్వర కటాక్షంబున నీవఁ దెదవుగాక !
 [ఇంచుక యూరకుండి] ఇంతకుముందు నేను గంగాతీరమున
 నున్నప్పుడయ్యెడ కరుదెంచిన వారెల్ల వహనంద సద్గుణ
 ములను, నిశ్చల చిత్తమును, భక్తినిఁ బ్రశంసించువారే.
 [యోచించి] ఈసుగుణుని పవిత్ర చరితము నింద్రలోకమున
 బ్రకటించెదగాక !

నిష్క్రమించును.

రంగము:—[అమరలోకము:—చింతామణిపీఠమున మహేంద్రుఁడు—
 బృహస్పతి-ప్రవేశింతురు.]

మహే—ఆచార్య ! విరిచిభూతలంబునఁ బర్యటించు నేలస్పష్టిం
 చెనోకదా ! ఆ పర్యాంగనల మూలమున నెత్తెత్తెదరు
 మహానుభావులు దుష్టపయాసక్తులై, తమధనసర్వస్వము గోలు
 పోయి నటకమనుభవించుచుండిరి ?

బృహ—మహేంద్ర ! మనలోకమున మాత్రము వారవిలాసినులు
 లేరా ? భూలోకముననున్న వేశ్యలనుగూర్చి మనమెట్లు చెప్పు

కొనుచుందుమో, యట్లేయమరలోక వారవిలాసినులనుగూర్చి
భూలోకమువారు చెప్పుకొనుచుండును.

మహా—గురువర్యా ! ఆలోక వారాంగనలకును, నునలోక వారాం
గనలకును వృత్తియందు భేదమున్నదని నాయభిప్రాయము.

బృహ—ఏమియు భేదము లేదు.

సీ. తనచిత్తమునకు న ♦ చ్చిసవాడని నలకూ

బరుని సఖ్యులుఁ జే ♦ పట్టెరంభ

గాధేయుతపమెల్ల ♦ గంగపాతేసి వా

నినిఁగూడె మేనకా ♦ నీరజాక్షి

తాపసుఁడౌభర ♦ ద్వాజునిచిత్తము

హరియించి విలసిల్లె ♦ నాఘతాచి

ధారుణీపతియకా పు ♦ రూరపు మనసార

మోహించె నూర్వశీ ♦ పుష్పగంధి

తే. గీ. భేదమేమిఁక భూలోక ♦ వేశ్యలకును

నమరలోక వేశ్యలకును ♦ నమరనాథ

కొద్దిగాప్పలెకాని మ ♦ తెద్దిలేదు

వీరివారికి నొక్కటే ♦ వృత్తిసుమ్మ.

మహా—ఆర్యా ! ఈవిషయమున మాత్రము నేను తమతో నేకీభ
వింపజాలను. ఎవ్వరైనను మహోన్నతపదంబు నందుటకుఁ
గాని, జగదుపద్రవము గలిగించుటకుఁగాని తపము నేయు
చున్నచో నట్టివానికి భంగము గలిగించుట కమరలోక
వారవిలాసినీ మణులు మనచే నియోగింపఁబడుదురు. (ఇంతకు
యూరకుండి) ఈచర్చకేమిగాని, వేశ్యయై జన్మించినకాంత
కులటావృత్తిఁబూనక, నొక్కనినే నమ్మి, భగవదారాధన
యందు గాలము గడుపుచు, సతీత్వము నెఱపుట మీరెందైన
వినియుంటిరా ?

(తెరలో గానము విసవచ్చును.)

బృహ—సమయమునకు నారదుడగు దెంచుచున్నాడు. ఆతఁడు సర్వ
లోక సంచారి. నీప్రశ్నమున కాలెడు ప్రత్యుత్తరమొసంగఁ
గలఁడు.

నార—(గానముచేయుచు బ్రవేశించును.)

మహే—(సింహాసనమునుండి లేచి) నారదమునీంద్రా! నావందనము
లందుకొని యీపీఠము నధిష్ఠించు.

నార—(ఆసీనుడగును.)

బృహ—మునీంద్రా! ఎక్కడనుండి నీరాక!

నార—అమరావార్యా ! సర్వలోక సంచారినిగదా ! ఒకచోట
కాలు నిలువదు. శ్రీహరివామ సంకీర్తనము జేసికొనుచుండు
మని విధాతృవిమూఢ.

బృహ—సంయమింద్రా! భగవంతుండగు శ్రీమన్నారాయణుని
నీభక్తిలతచే బంధించితివి. నీకంటె బుణ్యమతులెవ్వరు ?

మహే—మహ్మత్మా ! ఇప్పుడు మీరు సత్యలోకమునుండి వచ్చు
చుండిరా యేమి ?

నార—కాదు. కాదు భూలోకమునుండి.

బృహ—(మహేంద్రునిఁ జూచి) సునాశీరా ! నీవడిగిన ప్రశ్నమునకే
నారదుఁడు ప్రత్యుత్తరము జెప్పఁగలఁడు.

నార—అదియేమి ?

మహే—ఋషివర్యా ! వేశ్యకులమున జన్మించిన కాంత, కులటా
వృత్తినిఁ బ్రవేశింపక, యొక్కనినే నమ్మి, భగవద్భావమునఁ
గాలముఁ గడువచు సతీత్వము నెఱపుట యెందైనఁ గనివిని
యఁటిరా ?

నార—సాకశాసనా ! ఈసంగతియే నేను నీతోఁజెప్పుటకు వచ్చితిని.

నీకుఁగూడఁ బట్టి సంశయమే సమయమునకుఁ గలిగినందుల
కాశ్చర్యముగ నున్నది. సాధారణముగ లోకమున నీవడిగిన
విధముననుండు వారాంగన యుండుట యరుదు

తే. గీ. వారవనితకు నిక్కమా ♦ వలపు ; గాకి
జాలి యందునఁ దెలుపు ; లం ♦ చములమేయు
నట్టివానికి న్యాయము ♦ నామఁ దలపు
గలుగదనిచెప్పుకొనెడి మా ♦ టలనువినవె.

కాని యొక్కసంగతిమాత్ర మున్నది. భూదేవికాభరణమై, దివిజ
వాహినీ పిరాజితమై, పార్వతీనాథునకావాసమై, భాసిల్లుచున్న వార
ణాసీ పురమున మహానందయను నొక కాంతాతలకంబు కలదు.
అమ్మానిని పణ్యకలంబున జన్మించినది. అగుఁగాక ! అట్టి సౌందర్య
వతియు, మహోత్తమగుణ సంపన్నురాలును నగు యోషామణి
త్రిభువంబుల యందును లేదని నొక్కి వక్కాణింపఁగలను.

మహే—(సవ్వచు) నారదమునీంద్రా ! పణ్యాంగన సంతగా
భూషించుచుంటివేమి ? వెల కన్నయగు నత్తలోదరి పడుపు
వృత్తియందు లేదా ?

నార—శ్రీహరీ ! అనరాదు వినరాదు. నిరంతరము మహేశ్వరారాధ
నము తప్ప మఱియొక చింత యామెకు లేదు. అందచందముల
యందంగువా ? అయ్యిందువదనకీడైన మందయాన నెందును
జూచి యెఱుంగ. పరమేశ్వరధ్యానంబునఁ బరమేశ్వరుని
యలివేణిని, మృదుమధురవాక్యచాతురుని వాణిని, భూరిక్షమా
గుణంబున క్షోణిని, సౌందర్యంబున మన్మథుని రాణిని
మఱిపించునని వచింపగలను.

మహే—సంయమిందా ? వేశ్యయగు మహానందను వర్ణించుటకు
నీ కక్షియందుఁ బదములుజాలక యున్నవికాబోలు! వేశ్యయట!

భువనమోహన విగ్రహాయట! నిరంతర పరమేశ్వర చరణ
సరసీకుహ ధ్యానానంతచిత్తయట! భళిరా! కట్టికెంత యెందైన
గలదా ! ఎవ్వరైన విన్న నమ్ముదురా ?

నార—శచీకళతా ! గోరంతలు కొండంతలుచేసి వర్ణించుటకు
నాకేమి యవసరము? నిశ్చయముగా నమ్మినవతితోఁబోల్పఁ
దగినకాంత పదునాల్గుభువనంబులయందు లేదని మరల నొక
సారి చెప్పుచున్నాను. సౌందర్యము, భక్తి, శీలము, గలిసి
రూపములెత్తి యామెయందు మూర్తీభవించినవని చెప్పవల
యును. అదియుంగాక పరమేశ్వరాలయమొండు గట్టించినది.

చ. ప్రతిదినమున్ సురాపగను ♦ భక్తిమెయిన్దగ గ్రుంకులాడి, యా
యత కుతుకంబుతోడ హరు ♦ నాలయమంద చలేంద్రకన్య కా
పతిని భజింపఁబోవు; సతి ♦ వారవిలాసినియైననేమి ? యా
సతికి నమానయైన నవ ♦ చందనగంధినిఁ జూడమెచ్చటన్.

మహే—నారదా ! నీవెంతచెప్పినను వేశ్యయగుటంజేసి నీపలుకుల
విశ్వసింపజాలను.

తే. గీ ధనమునిచ్చెడు మనుజుండె ♦ ధవుడటంచు
ధలచి సతతంబుఁ జరియించు ♦ వెలవెలంది
సాధ్యయంచును జెప్పదే ♦ చాలుఁజాలు
వారవనితకు నద్బుద్ధి ♦ పట్టుబడునె.

ఒక వేళ పరమేశ్వరభజనము సలుపుచుండుఁగాక ! మహానిష్ఠను బూని
యుండుగాక ! ఇదియంతయు ధనవంతులగు విటులను ద్రవ్యమునకై
వచించుటకేయని తలంపుము.

నార—అమరేంద్రా ! నాకెంతయో చిత్తమున దృష్టి కిలిగినఁగాని
యామానినీ తిలకంబునూ గూర్చినుడువను. నీవక్కాంతను
దిలకించి యుండకపోవుటచే నట్లుపలుకుచుంటివి. ఆపరమ
భక్తురాలిని మనము నిందించినచో బాపముగూడ సంత

వించును. వారాంగనకులంబున జన్మించినది కదాయని నీవు
చులకనగఁ జూచుచు టివి. పరమనిష్ఠాగరిష్ఠులై, యరణ్యంబు
లందుండి గగదమూల ఫలంబులఁ దినుచు ఘోరితపః
బాసక్కు మునీంద్రులయినను నామెకు భక్తిహీన నైరాగ్య
ములందు సములుగారని యెఱుఁగుము. సౌందర్యమునుగూర్చి
యిదివరకే చెప్పియుంటినికదా !

మహే—సౌందర్యమునందు గూడ సద్వితీయమేనా ? నారదా !
అమరవిలాసినులగు రంభా మేనకలను మించునా ?

నార—మహానందనామ ముచ్చరించిన నోట మఱియొకరిని
నుడువరాదు.

మహే—మనీంద్రా ! నీవితఁగ వర్ణించి చెప్పుచున్న యక్కామి
నీమణి సోశీల్యాదిగుణములు పరీక్షింపఁ బడవలసినవే !

నార—నిశ్చయముగా— అప్పుడుగాని మహానందకీర్తి డిండిమము
మూడు లోకములయందు మ్రోగదు.

మహే—నారదా ! నీవామెనుగూర్చి యంత శ్లాఘించితివికదా !
నీవచూచెదవుగాక !

తే. గీ. వెలవెలందికులమునఁ బ్రా ♦ విర్భవించి
దొంగభక్తినిఁబూను కు ♦ రంగనయన
నిట్లు బెద్దజేయుచు వచి ♦ యించినాపు
కాని ! యకఁ బరీక్షింపు, న ♦ క్కారణగుణము.

స్త్రీలరహస్యములు నీ వెఱుఁగవు.

సీ. కలుపుకీరఁగ ధనంబు ♦ నజుచేతనిశిశుత

ననురాగమూసని ♦ యలిపకలదె

దివ్యమంగళరూపుఁ ♦ దిలకించినత, వి

రాళిఁ జెందనియట్టిరమణికలదె

ఘనసౌఖ్యభోగమల్ ♦ గాక్షించి మగవాని

జేరఁగా నెంచని ♦ చెలువకలదె

విద్యావయోగుణ ♦ బృందంబువీక్షించి

వలపు దెలుపనట్టి ♦ కలకలదె

జే. గీ. సరుపమ సుగుఁపుడై నట్టి ♦ పురుషుగాంచి

నపుడు, కోపించిమేనఁ బు ♦ స్పాన్తుఁడేయు

ఘోరనారాచహతికిని ♦ గుండకుండ

రమ్యమునునిల్పు గగల ♦ తరుణికలదె.

నార—మహేంద్రా ! మహానందను నీవు సామాన్య నాటీలోకంబులో
జేర్చవలదు. ఇంకితును దినబోవుచును లేల ? ఆమెకీలమున,
భక్తిని బరీక్షింపఁ దలంచితివికదా—కానిమ్మా.

మహే—త్రిభువనైశ్వర్య సామాజ్య దురంధరుఁడనగు నేను మహా
నందను బరీక్షింప సమకల్పెదగాక ?

బృహ—మహేంద్రా ! నాకు వేళయైనది. (నిష్క్రమించును)

నార—(తనలో) ఈతఁడు మహానందను బరీక్షింపఁగోరినాడు. అనేక
కష్టతోపాయముల బన్నను. పెక్కుచిత్తశేషముల వేయును.
నేనుగూడ నీతని వెన్నంటియే యుండి చిత్రముల జూచుచుం
డెదఁ గాక ! ఇవిషయమున నేను తుఱుగుని గూడ సహా
యముగాఁ గొనెదను. (నిష్క్రమించును)

మహే—(తనలో) మహానందనుగూర్చి నారదుఁడు మిగులశ్లాఘించి
నాడు. నిశ్చయముగా లోకమునందు పణ్యకులంబున బుట్టిన
వారిజాక్షి యట్టి యుత్తమ గుణంబులు గలిగి విరాజిల్లు
చుండునా ? నేనెట్లయిన బ్రయత్నించి నారదునివాక్యములు
మిథ్యఁజేయవలయును. (ప్రక్కందిరిగిచూచి) సేవకా !

సేవ—(ప్రవేశించి) దేవా ! ఏమిసెలవు ?

మహే—నీవు సత్వరముగ మన్మథుని యోడ్కొనిరమ్ము.

సేవ—చిత్తము. (నిష్క్రమించును)

మహే—(తనలో) కామదేవుని సహాయమున్నచో మహానంద విషయమై నేజేయదలచిన కార్యము ఫలించును. ఎట్టి విరాగ మనస్కులయినను బంచబాణుని బాణముగి తప్పించు కొన జాలరు. (ఇంచుక యూరకుండి) మన్మథుడింకను రాకుండె నేమి? (ఎదుటజూచి) అదిగో! అనఁకొన్నంతలోనే వచ్చు చుండెను.

మన్మథుడు—[ప్రవేశించి] మహేంద్రా! జయము. జయము.

మహే—అక్షీప్తుతా! వచ్చితివా! ఇటు గూర్చుండుము.

మన్మ—అమరలోక సార్వభౌమా! నన్నెత తొందరగా రావించిన కారణం బెఱుంగవచ్చునా?

మహే—నీవలన నేనిష్టదొక కార్యమునందు సఫలీకృత మనోరథు డను గావలయును.

మన్మ—అది యెట్టిది?

మహే—అది నీవలన జక్కబడునని నాకు ధైర్యముకలదు. నీవు సామాన్యఁడవుగావు.

సీ. భూరిచతుర్దశ ♦ భువనంబులను నేలు

కమలానిజేశుండు ♦ కన్నతండ్రి

హరజటాజూటంబు ♦ నందుండు చంద్రుండు

మిగుల బ్రేమనుజూపు ♦ మేనమామ

యలసమీ రవసంతు ♦ లలివేడ్క నిరుపార్శ్వ

ములనుండి భక్తిమై ♦ గొలుచు నఖిలు

నెట్టి వారలనైన ♦ నిట్టె లోబడఁజేయు

వరపుష్ప నివహంబు ♦ బాణసమితి

తే. గీ. శుకము వాహనము ; మరాళ ♦ పికమయూర

శారికాభృంగ సంతతి ♦ సైన్యచయము

భళిక ! నీదివ్య మహిమంబుఁ ♦ బలుక వశ మె
మహిత మంజులకార ! ర ♦ మా కమార.

మన్మ—(తనలో) ఈతఁడు నన్నెందుకో స్లాఘించుచున్నాడ. దేవ
హితమునకై యేమున్నీనుని తవమునకైన సంతకాయము
గలిగించి మోహవారాసిలో ముంచవలయును కాబోలు!
(ప్రకాశముగా) బలభేదీ ! నేను చేయవలసిన కార్య
మానతిమ్ము.

మహేం—పుష్పబాణ ! భూలోకమున నాణానియందు మహానంద
యను వేశ్య కలదట. అసమాన సౌందర్యవతియట. భక్తి
జ్ఞానవైరాగ్య చిత్తయట. నిజకుఃప్యతీక్రి గడంగక శివా
లయం బొకటి గట్టించి, యనవరితము మహేశ్వరుని నారా
ధించు చున్నదట. ఆకారణమున నాధనాంగన చిత్తమును
నేను పరీక్షింపఁ దలచితిని. కావున నీవిందురాకుఁ దోడ్పడ
వలయును.

తే. గీ. కామ రసితులైనను మోక్ష ♦ కామలైన
నిశ్చలాత్మకు లైనను ♦ నిపుణులైన
వివిధవిద్యా రహస్య సం ♦ వేదులైన
నీశరంబుల వేడికి ♦ నిలువఁ గలరె ?

అట్టిచో నొక మానవాంగన- అందు జాణి కులంబున జన్మించినది-
ఆమహానంద చిత్తమును నీవు ద్రిప్పలేక యుందువా ?

మన్మ—(తనలో) ఈతఁడెప్పుడను నొనెత్తిపై నిట్టికార్యములనే
తెచ్చి కెట్టుచుండను. వాహనంద విషయమై నేనగూడ విని
నట్లే జ్ఞాపకము. ఏమైనను నాపుష్పాస్రములకు లోబడని
స్త్రీ పురుషులు లోకమున నుండరు. అగుగాక ! ఆమహానంద
చిత్తము బరీక్షించుట కేనికేల యవసరము వచ్చెను ? వెనుక
నహల్యంగోరి సామూహిక బరాభవ ముందినాడు. కాని, యా

శ్రీమద్భగవద్గీతా ప్రథమోధ్యాయః
— శాంతిపర్వః అష్టాదశోధ్యాయః —
ద్వితీయాంకము. 39

విషయములో మనోరంధ్రసిద్ధిఁ బొందినాడు. ఇంక నీవిషయ మేముగూడ! మహానంద శివభక్తురాలని చెప్పటచే నాకొకింత సంతోషముగ నున్నది. ఏమయును నీతిని యాజ్ఞ ననసరింప వలయును. (ప్రకాశము) నాకలోక్షేశ్వరా ! ఇక్కాస్మిన్మా నందేశదేవే నేను నికుఁ దోడ్పడవలయును. సరే ! నీవు సప్రయత్నిమున నుండుము.

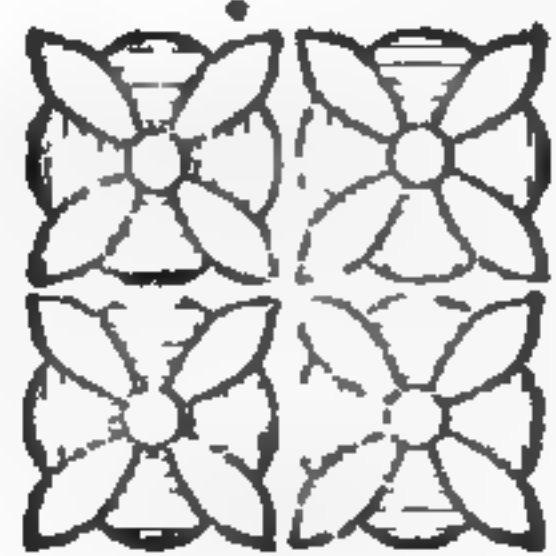
మ. వినుచూ మాటలు నేము సేటికిఁక నా • గి. బాధఁ జేరి చం దవిశాతాస్త్ర పరంపరలో తనపు నిం • డక జాలగిలిచి, నెట్టనహంసాది భిగార్భటుల జూనిసి, వే • డ్కనూర్తునీకురయూ బున, నారీజన చూళికాభరణముఁ • మోహభ్రీలో ముంచుచుఁ.

ఇంక నాకనజ్ఞనిమ్ము. పోయినచ్చెనను. (నిష్క్రమించును)

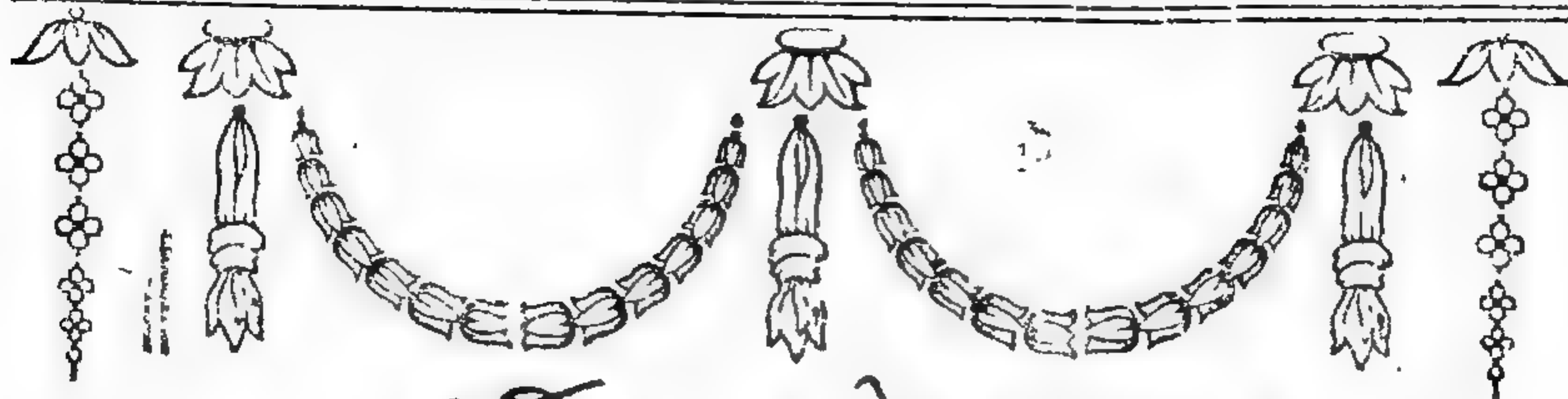
మహేం—(తనలో) నేనిక దత్తప్రయత్నమునకుఁ గడంగెద. నాకుఁ దోడుగఁ బ్రియమిత్రుఁడగు పుష్పదంతునిఁగూడ దోడ్కొని పోయెద. (నిష్క్రమించును.)

ఇది ద్వితీయాంకము.

గందంబాబగోపాలంబు
గందంబాబగోపాలంబు

శ్రీమద్భగవద్గీతా ప్రథమోధ్యాయః

గంగరాజు శ్రీపాలంబల మహానంద.

రచన

తృతీయాంకము.

రంగము:— [గంగాతీరము. మన్మథుడు-వసతుడు
ప్రవేశించుచున్నారు.]

మన్మ—సఖుడా! ఏమహానగరము సకల పుణ్యాక్షేత్రముల యందు
నగ్రస్థానము వహించియున్నదో, ఏమహాపట్టణరాజము తత్వ
జ్ఞాన వేత్తలకు నిలయమైయున్నదో, ఏపుణ్యాభూమికిఁ బెక్కు
యోజనముల దూరమునుండి, కోడికూసినయంతనే మహారులు
లిమ యాశ్రమముల నుండి బయలుదేరి యరుదెంచి, గంగ
యందు గృతస్నాతులై, మరల సూర్యోదయము గాక
పూర్వము నిజాశ్రమములకుఁ దపోమహిమంబునఁజేసి పోవు
చుందురో, ఏనగరమున మరణించిన మానవుఁడు ముక్తినిఁ
బొందునని యాద్యులు వచించుచుందురో, పరమేశ్వర జటా
జూటంబున నిల్చిన గంగామహాదేవి తనపావనజలముచే నేదివ్య
క్షేత్రము నలంకరించు చున్నదో, దేవీసమేతుఁడగు శ్రీ విశ్వ

నాధున కేపురము నివాసమై యొప్పుచున్నదో, యట్టి పాపాఘవిరాళి, యగు నీ వారణాసీ పురమహావైభవమును గంటివా?

వసం—దేవా! ఈ పురవిశేషవేదియో గాని చిత్తమనకు వహనందము గొలుపుచున్నది.

మన్మ—నసంతా! ఇటురమ్ము. (కొంచెముసడిచి) కాశీ క్షేత్ర సందర్శనార్థమై యరుదెంచినవారు, సామాన్యముగ మరలఁ దమపురంబులకు బోవనెంచరు. ఆ పవిత్రస్థలంబులఁ జూడఁము. (చేతితోఁ జూపుచు) తూర్పుదిక్కునఁ గంగానది యర్ధచంద్రాకృతిగఁ జట్టుకొనియుండ, నుత్తరదిశనుండి పర్వానదియు, బళ్ళి మమునుండి గూసీనదియు, నిన్మహానదిలోనికిఁ బ్రవహించుచున్నవి. ఈ ప్రదేశముననే మాన్మ చతురాననుఁడు దేవర్షి గణములతోఁ జనుదెంచి దశాశ్వమేధములు గావించెను. అందుచేతనే యాకనుపించునది దశాశ్వమేధ ఘట్టమని కేర్పొనఁబడినది. అటుచూడఁము. అయ్యది కేదారఘట్టము. ఆ కనిపించునది కేదారనాథుని జేవాలయము. అందు విగుల పవిత్రవంతమగు గోరీకుండమను బావియుకటి కలదు.

వసం—నాయానందమునకు మేర లేకయున్నది. (ఎదుటజూచుచు) ఆ కనిపించునదేమి?

మన్మ—అత్యంత పవిత్రముగ నెన్నఁబడు మణికర్ణికాఘట్టము. పంచక్రోశయాత్రఁ జేయుటకు యాత్రికు లిచ్చోటనే బయలు జేరుదురు. (ఇంచుకనడచి) ఆకనిపించునది చక్రపుష్కరిణి. క్షేత్రవికర్ణభూషణ మీ ప్రదేశమునఁ బడఁగా, క్షేమన్నారాయణుఁడు తన చక్రముచే ద్రవ్వటచే నాపేడు వచ్చెను. (ముందుకు వచ్చి) అటుచూడఁము. మణికర్ణికా ఘట్టమునకునుఁ జక్రపుష్కరిణికిని మధ్య విష్ణుపాదుకలు కానిపించుచున్నవి.

వానికిఁ గొంచెము దూరముగాఁ గనిపించునది తారకేశ్వరుని
యాలయము. (ఇంచుక నడచి) ఈప్రక్కకురమ్ము. అది పంచ
గంగా ఘట్టము. దానికివ్వల దత్తాత్రేయ వాచుకమఠము.
అది సీతలడేవి యాలయము. అది దూడవిచ్చేశ్వరగాగరము.
ఇది నీవలకురమ్ము. (చేతితోఁ జూపుచు) అది కాలభైరవుని
గుడి. ఆతఁడే పురరక్షకుఁడు. (ఇంచుక నడచి) అదిగో !
మాక్తికరంగ వల్లీమయ ప్రాంగణంబును, తగుణావళి దంత
రితి కవాటంబును, గోమేధిక ఘటిత గోపురంబును, మాణిక్య
కల్పిత మాటపంబును, గరుడాశ్మధ్వజంబును, గిరిగి విలసిల్లు
శున్న, యయ్యది విశ్వనాథుని దేవాలయమని యెఱుఁగుము.

వసం—(చేతులు జోడించి) హరిహరమహాదేవ శంభో !

మన్మ—ఆహా ! మన మీపురవైభవంబును దిలకించుచు ప్రస్తుత
కార్యమును మఱచితిమి. మనకంటె ముందుగ నే మహేంద్రుఁడు
తనసఖుడగు పుష్పదంతునితో బ్రచ్చన్న వేషమున నీపుర
మును బ్రవేశించి, మహానంద చిత్తమును బోధింపఁ బ్రయ
త్నించుచున్నాడు. కావునఁ దదనుకూలముగా నేను మహానంద
చిత్తమును గలఁచవలయును కదా !

వసం—దేవా ! ఇట్టికార్యములన్నియు నమరేంద్రుఁడు నీపై జెట్టు
చుండును. నీవును సన్ముతించుచుండువు. మనకు వసంపూర్ణవాటిల్లు
నని యైనను నీవుతలంపవు. ఈవిషయమున నీవు కృతకృత్యుఁ
డవు కాలేవని నాకు శంక కలుగుచున్నది.

మన్మ—(తెరలో ధ్వని విని) ఉండుము. ఏదియో కరకంకణధ్వని విన
వచ్చుచున్నది. (పరికించి) ఎవ్వరో యిరువురు నారీమణులు
స్నానార్థమై వచ్చుచున్నారు.

(తెరలో)

అమ్మా ! మహానందా ! ఇటు. ఇటు.

మన్మ—వసంతా ! ఆడబోయిన తీర్థమెదురయ్యె ననునట్లు ఆవన్ము
నది మహానందయే మనమువారికిఁ గనబడకుండ నాప్రకీ-
మందము. రమ్ము. [చాటున కేగుచును]

[మహానందయు—సునుతియుఁ బ్రసరించుచున్నాడు.]

మహా—సునుతీ ! మనము నర్వరముగ నీగంగయందు స్నానముఁ జేసి,
యా వనమున బుష్పములఁ గోసికొని, యాలయంబును బ్రసే-
శించి విశ్వనాథునిఁ బూజింతము.

వసం—భళిగా ! ఈ యద్వితీయ సౌందర్యము కన్నులకు మిఱుమిట్లు
గొలుపుచున్నది. [చున్మధునిఁ జూచి] కాచుజేవా !

సీ. దేవదానవులు వా ధీనుధించునప్పుడు
తనరారినట్టి మో హిని యనంగ
భారతి నాథుడు ధౌఢిహాపంగ రచి పఁ
బాలుపొందు జాళువా బొమ్మయనంగ
వలయిత పరివార జలదాంతరంబునఁ
దీపించు క్రొమ్మించు తీవయనంగ
సమశరుండను పేగు సార్థకముగ నీవు
ధరియించు నాటవ శరసునంగ

తే. సీ. రాజిలుచు నుండఁ గంటినా రమణి నిపుడు
కుందరదనకు నీడైన సుందరాంగి
గాంచియుంటిమో, మును త్రిలో కములయందు
కన్నలున్నందుకు ఫలంబు గంటి మహాహ.

మన్మ—వసంతా ! నేనును నదియే యులోచించుచున్నాను. ఈమె
సౌందర్యము నన్ను చేష్ఠారహితునిగాఁ జేసినది. వర్ణించుటకు
పదములు లేవు.

మ. విమలేందీవర పత్రనేత్రలను ము న్విక్షింపమో ! తత్ప్రకా
రములెల్ల గమనింపమో భళిర యే రమ్యాంగి యందైన, నీ

కనుసీ మోద్యల రూపవిభవ శిశుల్ ♦ గన్నార వీక్షించి యు
టిమె ! సీమెంగన మాసయైన దివమున్ ♦ వెపడి వెంటాడఁడే.

వసం—దేవా ! ఈమహానంద సవీనస్థస్థిలోనిదిగాఁ దోచుచున్నది.
పురుషులయందు నీవెత సౌందర్యవంతుడవో, స్త్రీమండల
మందీమె నట్లు బద్ధిగణింపవచ్చును అదియుంగాక, యామె
మృత్యుమరణమండలము బాగుగఁ బరిశీలింపుము. వారాంగన
కుండు విలాసముగాని లక్షణముగాని కన్పట్టకుండుటయేగాక,
దేవతాస్వరూపము బొడగట్టుచున్నది.

మన్మ—మిత్రమా ! నాకునట్లేతోచుచున్నది. అయినను నాప్రయత్న
మేలమానవలయును ? ఈమె స్నానమాచరించి వసంబునకు
భగవదారాధనకు బుష్పముల సంగ్రహించుటకుఁ బోవును.
నేరను వేచియుండి వందీయప్రవృత్తరములచే నీమె హృద
యమును గలంచెదగాక. రమ్మ. [నిష్క్రమించును.]

మహా—[గంగంజూపుచు]

శా. రంగద జముఖీహతీ ! యిది నదీ ♦ రత్నంబు మందాకినీ
గంగాభోగవతీ సమాఖ్యులది లో ♦ కవ్యాప్తతంగాంచి, మేల్
పొంగారంగ నశేషభక్త జనలన్ ♦ బూతుంబుగావించు నీ
గంగావాహిని గాంచినావె ? త్రిజగ ♦ త్కల్యాణ సంపత్కరిన్.

[చేతులు జోడించి గంగ నద్దేశించి] బ్రహ్మహత్యాదిదుర్భరమహాఘ
పభంగా ! హరిజటాబూటకూటాగరంగా ! సకలమరమునిజన
స్తతసుప్రసంగా ! సంతతకరుణామయీతరింగా ! దివిజగంగా !

చ. ఒకపరి భక్తిసేజలము ♦ లూరక తాకినయంతనే సమ

స్తకలపరాస బాపి శుభ ♦ సంపదగూర్చెడుచోఁబయత్న పూ
ర్వకముగ నిత్యమున్ మునుగు ♦ వారిక శేషమహాఘసంతతిన్
బ్రతిటితెల్ల బాపి ; కృప ♦ రాజలమ క్రింది గూర్చుకుందువే.

సుమ—[తనలో] ఈయలివ భక్తి నానాటికభివృద్ధియై పరిణమిచు
చున్నది. ఈమె చిత్తమును గణపెట్టుచుండుమనియు, నిరంత
రము సుబోధ గావించుచుండుమనియు నారదుడు నాకుజెప్ప
నాచేత నిట్టివిషము పోయించి యీమొకడకు బంపినాను.
తాను మోముతూడన పేరతో మహేంద్రునికడ సేవకుఁ
డైనాడు. ఆజన్మభక్తురాలగు నీవహనందకు నాబోధతో
బనియేలేక యున్నది. ప్రస్తుతమీమె విధముఁజూడ మహేంద్ర
దుర్జీమె శీలమనకు భంగము గలిగింపఁ జాలడని తోచు
చున్నది. నారదుడీమె విషయమై చెప్పినపలుకులు మిథ్యగాఁ
జేసి, యీమెను భంగము జేయవలయుననికదా యింద్రుని
పట్టుకల. కాగమ్మా, ఏవగునో చూడెను. [ప్రీతికాశముగా]
అమ్మా ! మహానందా ! మనము స్వారముగ న్నానముఁజేసి,
వనంబున బుష్ప బులఁ గోసికొని యాలయంబున బ్రవేశింతుము
రమ్ము.

మహా—ఇదిగో వచ్చుచున్నాను. [ఇది వ్రుదను నిష్క్రమింతుడు]

నారదుడు—[ప్రవేశించి తనలో] నేను చెప్పినచొప్పునఁ దుంబుగుడు
మహానందకుఁ జేరినాడు. అతఁడు తాను జేయవలసిన
కార్యమునందు గ్రహత్తత తోడనే యుండెను. మహేంద్రుడు
నారహస్యము గనుఁగొనఁ జాలడు. నన్న నిజమైన సేవకుని
వలెనే భావించినాడు. ఈకార్యము నందు సునాశీరుడు మన్ని
ధుని సహాయముగూడఁ గోరినాడు. అనంగుని తూపులు, శివ
భక్తురాలగు మహానందను జంచలితస్వాతగాఁ జేయ జాలవు.
ఇట్టియుద్యమము బూనిన యహల్యాజారునకు సఁపూర్తిగఁ
బరాభవము కావలయును. [ఇంచుక యూరకుండి ఎదుటఁ
జూచి] అదిగో ! మహానంద స్నానమాచరించి పుష్పములతో
దేవాలయ ప్రవేశ మొనర్చుచున్నది. (ఇంచుక యూరకుండి)

నేనిక్కడ దడయరాదు. నీక నేవ్య సుబాధమున బట్టి మహేంద్రుడు సన్నబిలువగలడు. [నిష్క్రమించును.]

(తెర లేచును.)

(విశ్వనాథుని యాలయము:-ప్రవేశము:-మహానంద-సుమతీ:-)

మహా:-[పరమేశ్వరు నుద్దేశించి]

సీ. పరమపావనియంచు ♦ బిరుడలు గాంచిన

యమరవాహిని మస్త ♦ కమున నమర

నళిక భాగమునందు ♦ నలఘు కు కవబొట్టు

గతినున్న మూడవ ♦ కన్ను చెఱియ

వజ్రపంజర నిభ ♦ వక్షస్థల బున

రమణీయ సర్ప హా ♦ రంబులలర

పగడపు కాంతికి ♦ వంకబెట్టగఁజాలు

నరుణ జటాస ము ♦ ల్కరము దనర

తే. గీ. భార్వతీ సమేతుండవై ♦ భక్తశత్రు

భవ్యకృపఁబూని రక్షింప ♦ వారణాసి

వెలసినట్టి లోకేశునికా ♦ గొలుతుమయ్య

తాసజన హృద్విలాస కై ♦ లాసనాస.

సుమ—[చేతులు జోడించి] మహాదేవా! వృగేంద్రుండు మత్త గజంబులను, మారుతుండ భాళిని, పక్షింద్రుఁడు సర్పరాజిని, నగ్ని శలభంబులను, మార్తాండుఁడఁడకారమును హరించుచు చందమున భవదీయ దివ్యపాదారవింద భజనము సకల పాపంబుల హరించును. హే! విశ్వనాథా! భవదీయాలయ పురోభాగ ధ్వజస్తంభమ దుండుఘంటానాదమువిన్న మానవుఁడత్యకాలమున, శత్రునలు లాయకఁర విరాజిత మహా భయంకర ఘంటార్భటి నాలింపఁడు.

మహా—సుమతీ ! ఆపుష్పములొడు దెప్పు. పరమేశ్వరగని వచనశ్లోక
సంచెద. (పుష్పములందుకొని విశ్వనాథుని పాదముల
ముందుబెట్టి)

చ. మనమున సత్కీర్తించెనుచు ♦ మామక మానసమత్ర పెట్టదం
బును ననయంబు నీరవద ♦ శ్రింగారోజ మరింద పానవ

• ర్తనమున గ్రాలజేయుమని ♦ ప్రార్థనజేతు హిమాచలాస్మజా
ఘనధన పశ్యతోహరణ ♦ కల్మషశోషణ ! భక్తపోషణ.

(సుమతిని జూచి) చెలీ ! పరమేశ్వరారాధనమైనది. ఇక గృహం
బునకుఁ బోవుదమా ?

(తెరలో)

చ. నిలు నిలు పోకు పోకు హరి ♦ నీలనిభాలకజాల ! నీరు ని
శ్చల పరమేశభక్తియును ♦ సచ్చరిత్రాబున, యోగశక్తి, పూ
పితృని ముందురాగునని ♦ బేలతనంబున సంచెదేమొ, నీ
వలెనే చెలంగి యెందఱో త ♦ పస్సులు నాకును లొంగియుండ లే.

(అనుపద్యమును జదువుచు)

మన్మథుడు—(ప్రవేశించి తెరలో) మదీయ పుష్పాస్త్రము లీవెజ్జె
బ్రయోగించి చూడెదఁగాక ! (ప్రయోగించి) నా శరణు
పనిజేయునని తోచదు. (మహానందను పలికి) ఈమీ
శరప్రయోగము జేయుచున్న నాకు జేహ. గున సరియొక
విధమైన తాపమొదవుచున్నది. తాపమేకాగఁ. దాహనంబు
సన్నావరించినట్లున్నది. నిలువలేక యున్నాను. (మరిల
కీలిచి) ఆహా ! మహానంద దివ్యస్వరూపము మహా శక్తి
వంశముగ నున్నది. ఈమె సామాన్య మానవాళి కాదు.
మాన్యగవతి. పరబ్రహ్మ. అదిశక్తిగ నాకుఁ బోచును.
మీ ప్రేమదీపము జీరదిలఁచుట యొక్క శక్తిగ నున్నది.
నేనిచ్చు నానందము. నాకారిని నేను నాయనఁచుటలే.

బోయెద. మహేంద్రుడు పడదలచిన పాట్లు బడుగాక !

నా కేల ?

[నిష్క్రమించును.

సుమ—అమ్మా ! గృహమున కరుగుదము రమ్మ.

[నిష్క్రమింతురు.]

రంగము:—[మహేంద్రుడు-పుష్పదంతుడు-మలిమంతుడు

ప్రవేశింతురు]

మహే—(తనలో) ఆహా ! ఈ పురంబున నెక్కడఁ జూచినను ప్రతి
వాడును మహానందయొక్క సౌందర్యమును గూర్చియు, భక్తినిఁ
గూర్చియు జెప్పకొనువాడే. మన్మథుడంతెవాడు తన పుష్ప
శరముల నక్కాంతను జంచలిత స్వాంతగాఁ జేయఁజాలక
కాబోలు తన నెఱుఁపునకు మరలిపోయినాడు. ఇక నాప్రయత్న
మెట్లుపరిణమించునో ! (ఆలోచించి) ఇంతమాత్రముచేత నేన
ధైర్యమందరాదు. మహానంద రూపలావణ్యాతిశయంబులు
విన్నదాదిగ నాహృదయము పరిపరివిధములఁ బరగులెత్తుచు,
నా హిమకరవదన సంయోగమున కెట్టి దుష్కార్యమయినను
జేయుటకుఁ బ్రేరేపించుచున్నది.

పుష్ప—మిత్రమా ! ఏదియో దీర్ఘాలోచనము సేయుచుంటివే !

మహే—ఇతరాలోచన మేమియున్నది ? ఎప్పుడును మహానందను
గూర్చియే.

పుష్ప—

తే. గీ. పరమనిష్ఠఁబూని గిరిజా ♦ ప్రాణవిభుని
నాదిని నిల్పిప్రపంచమే ♦ మఱచి యోగి
నీవ్రతఁబును బూనిన ♦ నెలత కొఱకు
యన్నిమిత్ర నేల గావించు ♦ వమల చరిత.

మహే—తత్ప్రయత్నమునకు మనము ప్రారంభించక పూర్వమే
నిరాశఁ జెందటయెట్లు? మహానంద మానవసృష్టిలోనిదికాదా!

సామాన్యముగ నాలోకమునకుండు లక్షణము లామెయొద్ద లేవా ! ఆభక్తి, ఆస్థ, ఆవైరాగ్యము, మొదలగునవి యన్నియు, కుజేర సదృశుడగు ధనవంతుడగు, వాన్మథ సమానుడగు సుందరుడును, రసజ్ఞుడును, సగు పురుషునిఁ జూచినచో నుండునని తలంచుచుంటివా ?

మతి—మీరు నిజము జెప్పితిరి.

మహేం—ముందునాకు మహానంద మందిర ప్రవేశమునకు మార్గము దొరికెనేని యనంతర విధానము నేనే యోచించెదను.

మతి—ఇక్కర్త్యమునందు నన్ను నియోగింపుడు. నేనరిగి యామెతో మీరాకఁగూర్చి చెప్పెదను.

మహేం—వలదు. వలదు. అది కార్యభంగము.

(మధుకరుడు- ప్రవేశించును.)

మధు—(తనలో) సహజసౌందర్యవతులగు నికవురు సోదరీకులు లింటనున్నారు. ఏమిప్రయోజనము ! మహానంద ప్రసంద సుఖములక్కర లేదని సరమేశ్వరారాధనమందు మగ్నయై యున్నది. ఇంక దానివలన మాకేయాశయు లేదు. ఇక సదానంద విషయము సందేహస్పదముగ నున్నది. దీనికిగూడ మహానంద గుణమే యలవడుచున్నది. ఈమెగూడ నెట్టివారు వచ్చినను నిరాకరించుచున్నది. ఇంతయేల ! మహానందయొద్ద పరిచారికగాఁ జేరిన సుమతి యెంతటిదైనది ! తిన్నగ పలుకనే పలుకదు. దానికిగూడ భక్తియే. (ఇంచుక యూరకుండి) ఇచ్చట నెవ్వరో రత్నముల వర్తకులు దిగినారట. ఇట్టివారి నెట్లయిన మాయఁజేసి, సదానందకడకుఁ గొనిపోవుదునేని కావలసినంత ధనము. (ఎదుట జూచి) అరుగో ! వారేయై యుందురు. (ఇంచుక నడచి సమీపించి) మీరెవరో వర్తకుల వలె నున్నారే ?

మహేంద్ర—వర్తకులముని మావేషమే తెలుపుచున్నదికదా!

మధు—ఏమివర్తకము!

మహేంద్ర—రత్నములు. వస్తువులు. మీరెవరు? మీనివాస
మీపురమేనా?

మధు—(తనలో) నేననుకొన్నది పరిసిగుడిచియే. (ప్రకాశముగా)
మానివాసమిదియే.

మహేంద్ర—కులము.

మధు—యేకులమైననేమి?

మతి—కులము దాచుకొనుచుంటివేమి?

మధు—దాపకేకమేమున్నది? వేశ్యకులము.

మహేంద్ర—(తనలో) ఓహో! ఈతఁడు నాకార్యమున కక్కటకువచ్చు
నేమో (ప్రకాశముగా) నిలుచుంటివేమి! ఇటఁగూర్చుండము.

మధు—(కూర్చుండను.)

మహేంద్ర—నీనామము.

మధు—మధుకరుఁడు.

మతి—మధుకరా! నీకుఁ దుడ్డియున్నాడె?

మధు—నన్ను గేలి నీయుట కిట్లుడుగుచుంటిరామేమి? భోగీనీకులఁజూడ
నని చెప్పియుండలేదా?

మతి—మఱచితిని. ఆగ్రహింపకుము.

పుష్ప—ఈపురంబునఁ గల వేశ్యావంశజులం గూర్చిన విషయము
లన్నియు నీకు సంపూర్తిగఁ దెలియుననియే లెలంచెదను.

మధు—ఆకులంబునఁ బుట్టినవాడ నగుటంజేసి తెలియక యుండనా?

మహేంద్ర—(ముందునకు వచ్చి) మధుకరా! మహానంద నెఱుంగుకదా!

మధు—మహానంద నీకు నాదియని యని గొప్పముక్కో బలాశ
చున్నదాకు మన్నింపుఁడు.

మహేంద్ర—ఏమేమీ! మహానంద కగ్రజుడవా?

మధు—అవును.

మహేంద్ర—జగన్మోహన కగ్రహ మని పేరు. నిరంతరము యాత్మ-
వతంతమును బాడ మాకు గుహామాలినగుచున్నది.

మధు—(తనలో) ! ఈతఁడు తన హృదయమును ప్రకటింపగా
(ప్రకాశముగా) అది కష్టమనియే నా యూహ.

మహేంద్ర—ఎందుచేతి.

మధు—కులటావృత్తి యందుఁ బ్రవేశింపక నిరంతరము శివుని
బూజించుచున్నది.

మతి—నీ మాత్రము కగ్రమును గూర్చి సంతయుచున్నావని కలెనా!
అట్టి సంతయముతో బనిలేదు. మా మహాదగ్ర ప్రసాదము
నెనుగా దిలఁచితవో-లేదవ మహేంద్రుడేయని భావింపఁచు
ఈతని దయనీవు సావాదించితివేని, నీవు తుభేదండవగుకలె.

శ్రుష్ట—నీవు మహానంద నీతనికి గూర్చితివేని, నేను మాందగ నేమిని
చెప్పుదును! నీస్థితి యెట్లుండునో నీవ చూచెవచ్చుకాక!

మహేంద్ర—మధుకరా! నీవు మహానందకు సోదగుండ వగుటలేదు.
ప్రయత్నించినచో నామ హృదయమును ద్రిప్ప రాకుమార్చి
నావలన నుపకారమును బొందగలవు.

మధు—(తనలో) అమర లోకాధిపత్యము లభింపఁ జేసినమర్త్యము
మహానంద చిత్తము తిరుగదు. ఈ వర్తితఁడూ మాత్రము
యఃస్వభాగుచున్న పితము దోచుచున్నది. ఈయన నీరసవి
మా శృంగారమునకు దోహదమునొసఁగు సమానము కలఁజేయ
యదియే మహానందగుచి చెప్పుచు ధనము కైకొనుచు నున్న
ఇదికలె ఎఱయి! మనముములేదు. ప్రకాశముగా-
మహేంద్రునిఁ జూచి అయ్యా! మహానంద నాకు సోదగి

యొన న మీర కఁ గూర్చుని ప గుఱువ నేను మీగుల శ్రవణంబు
వలసి యుండను. అనంతరము మీయన్వష్టముపై నీలిచి
యుండను.

మహేంద్ర—నీ శ్రవణకు బ్రతిఫలమురక్షకపోదు.

మన—దాసికేమి! మీవహాని పాపురవలయును. (మహేంద్రుడు
నీ జూచి ఎల్లయునను మిమ్ము నేమి మహానందకడకుఁ దీసికొని
పోవుదును.

మహేంద్ర—(పుచ్చుచు తునిఁ జూచి) ఘృష్ణవంతా ! ఈ మధుకరుచ
కొని యమ్మునగు రిన్నారము నొనఁగము.

వ.శ్శ—మధుకరా ! ఇటురమ్మా. మునిగిగుఱతో నిష్క్రమించును.]

మహేంద్ర—(నెనలో) మధుకరు సితో నజయొక గాఢాఁ జెప్పవలయును.
(నిష్క్రమించును.)

మతి—[నెనలో] ఈమధుకరుఁడు మహానందను మహేంద్రునకుఁ
గూర్చి నగరి చెప్పినాడు. ఇదేమియున నిజముఁజూనా ? ఈతని
యెట్టి భావము గొనక కేనగాయ బుచ్చముఁజూను. కానివచ్చు.
ఈని మామోపాయములయొక్క, వాహనాని న బరిచారికా
వేషమున నన్న తు బురగు వం న గ్రహించెదగాక.

[నిష్క్రమించును.]

రంగము:—[మహానంద మందిరము ముందు

మతినుఁతుఁడు ప్రవేశించుచున్నాడు.]

వ.శ్శ—[నెనలో] ఇంతవరకుఁ బు బురుక్షివలకేరాక యున్నవాడు.
ఈ నన్నయెనచో మహేంద్రుని చెప్పిడికేఁదివని యడుగగలడు.
(నెనలో జూచి) అద నో ! గుండలము.

మహేంద్ర—(నీలిచి) నాదిదా ! నీప్రచారము నీరీక్షించుచుంటివి
కాబోలు !

మతి—ఏ కేషము లేమి? మహానంద విషయ మెట్లున్నది ?

సుమ—ఎహానందకేమి ? ఎరమేళ్ళురచి తనము లొప్పు నామెకు మఱి యొకటిలేదు. మహానందకేమి తననైన నెరవేర్చుకొనఁ జాలఁడు. నీవు సంతయుంపఁబనిలేదు. నిన్నటిదినమునఁ గూడ నామె సోదరుఁడగు మధుకరుఁడను, దల్లియు వచ్చి యేడియో బోధ జేసినాడు. అమె యాగ్రీ సొచ్చి తన మందిరమున కువారిని రావలదనఁయుఁ బరిమేల్చినది చచ్చి నీక నన్యలను జూడననియుఁ జెప్పినది.

మతి—మధుకరుఁడు నేను రమ్మమున వర్తకవి వేషమున నున్న మహేంద్రుని కిట్లు కరుదెంచి ఎహానందకను గూర్చెదనని చెప్పి రత్నహరి మొకటి గైకొనినాడు. ఈమాయయేమి ?

సుమ—ఇది యొక మాయాత్మకము. మహేంద్రుని సదానందకడకు దోడ్కొనివచ్చి ఎహానందకయే యని చెప్పును.

మతి—సదానంద యందుల కంకరించెనా ?

సుమ—లేదు. సదానందకూడ యిట్టి నాన్వేషములకు నవ్వని తొచుటలేదు. ఎహానందక క్షీణిం బూచి తన చిత్తియుగూడ భగవద్భావమునందే నిలఁపఁచును. ఏమైనను మధుకరుఁడి రాత్రి మహేంద్రుని నిటకుఁ దోడ్కొనివచ్చును. ఇదియంతయు విచిత్ర నాటకముగ బ్రవర్తించఁబడును. కాని, సదానందకూడ తన శీలమునకు భంగ మొదవంపదు.

మతి—రాత్రి మహేంద్రునితో నేను గూడ నరుదెఱునుకదా.

సుమ—నన్ను స్త్రీవేషము వేయించి నాటకమాడించుచున్నావు.

మతి—నీకెవరివలన బలవ సము లేదుకదా !

సుమ—(వచ్చుచు) స్త్రీహాసము. అందులో నున్నది వేళ్ళప్పుహాసము.

మతి—నిన్న గూడ నెన్నోయొద్ద కెఱ బావులకు మధుకరుఁడుగూడ వసతి నేరగాని ప్రయత్నించునుఁడిరాదేమి ? నీసౌందర్యము గూడ నెట్టివారి నెవను నాకర్షించును.

సుమ—ఉ చెనుకదా మనుకరుణ. వానికే నన్నజూడ దుర్బుధి
 వుట్టింది. నేను మందర పాశ్రామమున నన్న బలవంత పడిచి
 నాడు. బ్రహ్మగ్రాహిని ముగించుట వాని గ్రహముల చూడ్కము
 కేసరి. అలాంటి వాడు మాహానందకిడ కిది దే చి “ సుమతి,
 విశాచి. నీమొగ్గునుంచుచున్నది చెప్పరాదు. అమె యుగ్గుల
 కింగిరించునా ? సుమతి మహాత్మ్యమున సుఖస్సరాటా,
 పోవట్లని నుడివెను.

మతి—నీవు మూలము జాగ్రత్తగా నుండుము. మహాద్ముడు నాకై
 చూచుచుండును.

సుమ—నేనును బోవలయును.

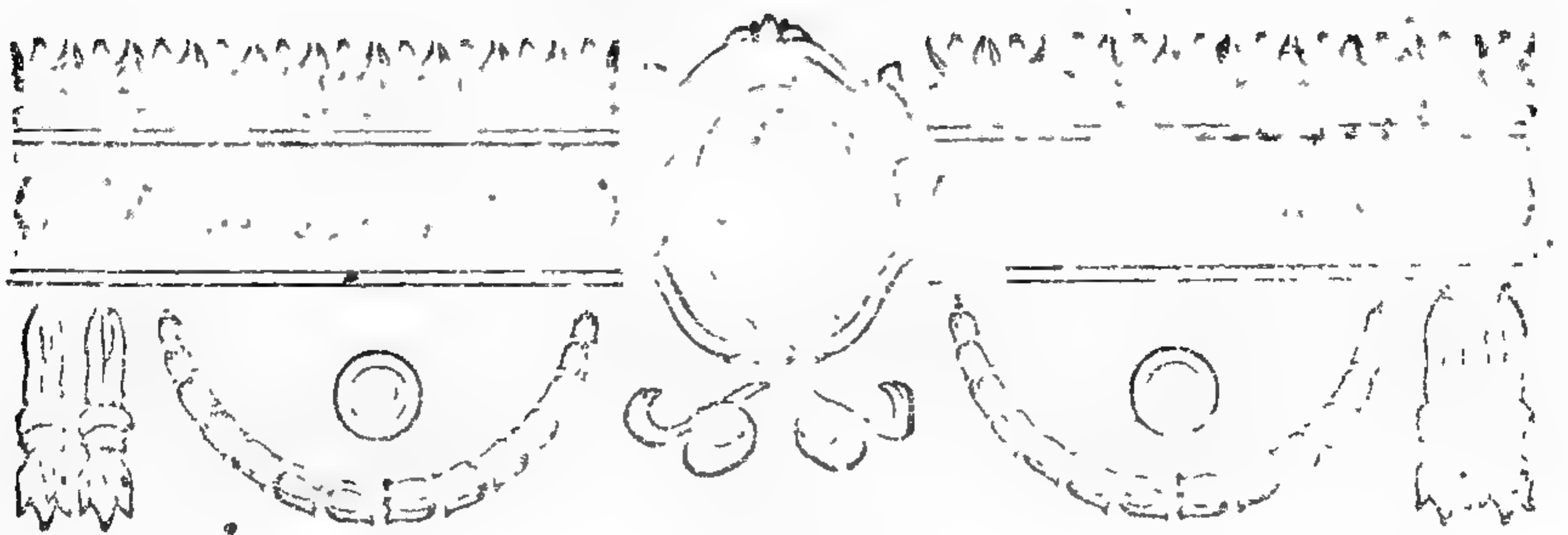
[ఇట్లవును చెలిమొక్కతే చదు నిష్క్రమించుకొనును.]

ఇది శృతి ముగియెను.

శంధరాజుగారి పాఠం వలె—

శ్రీ

మహానంద. శంభురాజు

శ్రీ పాపాలయం

చతుర్థాంకము.

రంగము:—[మంత్రిగారు:—సదానంద యొక్కదిగఁ బ్రవేశింపఁచి.]
 సదా—[తనలో] అహో ! వాయుక్కు యెంతి ధన్యస్మిన్మాంబు !
 దుష్కర్మాచరణమునకు నాల్గియు, సగజాదును నాకు
 నొకటవలవంతఁబడినను సన్మతింక, నానన్యస్వస్వముభిగన నీలక
 కర్పించి మహాధర్మకాలై నది. అనదియును వాచనము
 కడకేగుచున్నచో నాచిత్తమునఁగూడ నీరమగుభక్తి యేర్పడు
 నని నాల్గి యటకేగుట మానిపించినది. నేనదియు నాచి
 బలవంబుఁబట్టుచుండినను నేను దుష్కర్మమని కొనిపించి
 దాటుకొనుచు వచ్చితిని. నేను మామమకనుడు నన్నబల
 వంతముజేసి, యటకెవ్వరో రక్షిముల పర్తకుని గీసికొని నన్న
 దనని చెప్పటయేగాక, మహానందగా నబియ్యననయము
 వనియె. అక్కటా ! ఏమి ! ఈ యకార్యము! శాశ్వత ప్రవర్తి
 నంద పదమునగాంచ నిరంతరము మహేశ్వరాధానమున
 తెలంగుచున్న మహానందను జూచుచుండియు, నేనిట్టి పాపము

మన కాగ్యమునుమ్మీ-తునా ? (భగవాను నుద్దేశించి) పర
ప్యైతా! నాచిత్తమున్యథావత్తి-హి-యిక మా యగ్గవలెనే
నీ పదసేవ నొసంగి రమ్మి-వుము.

తే. నీనవాంబుజ-బులయందు ♦ నిశ్చలమగు

భక్తిః సత్కార్యములయందు ♦ రక్తిః సుజన

సేవయందు నాసక్తి నా ♦ చిత్తమందు

సిలచునట్లుగ జేయుమా ♦ నీలకంఠ.

(ఇతర యూరికుండి) ఇప్పుడు రత్నముల నర్తకుని మాయగ్రహించు
చున్నానో జేచుచున్నానని నీయుదును ! (అలోచించి) కీలభంగము
జూగుటకు మూర్ఖాధి “సమ్మోహన గుళికా” ప్రయోగమున నానినికి
ద్రోహము వలన నోపలు తెలియకుండ జేసిదను. ఇక చాలసింపనేల?
ఈ గుళికుని నిరమించిని యుంచెడిగాక ! (నిష్క్రమించును).

(మ హిందు) య-మధుక రుడు-ప్రేరించును.)

మధు—ఇటు రుగు.

మధు—(అలో) ఇత నారముడు చెప్పిన వాక్యవలన మగునో
చూచెద.

తే. నీ. సంతోషమహార చితనా ♦ సత్తయంట

పరమస్త్రీకుశాలలు ♦ భాగ్యములకు

నాస పడదలు, విటపురు ♦ పాళి బూడ

దలు ! మహానంద ; చిత్తిము ♦ నరిసి నాడ.

కే. కా. యి. గుణములు వట్టుచును! పరిమళాంధనుడగుటచే
నాచిత్తము నీలగృహ రహస్యము తెలుగక మహానందను గూర్చి
చిత్తమున కిహము.

మధు—(మ హిందునితో) అయ్యా ! నేను మీతో మూర్ఖాధి

ద్రోహ కీదప మీనిమిత్తము నేనెంత శ్రమపడితిని? మీరకు

ద్రోహము. నాశక్తి యంతయు వినియోగపఱచితిని. మిమ్ము

లను గుఱిచి ధౌఘించితిని. మానస్థియు, కేసము నెంతయో
చెప్పగాఁ జెప్పగాఁ నివకుఁ డలఁ గూర్చినది. ఈకారమున
నేను మనోవిధినివృద్ధుఁడగుట మీతమదృష్టముగాని వెలుకాదు.
కాకున్నచో వాహితాజులను గూడ గృహస్థములుగ భావి
చిన, యాకస్మియి మీరాక కనువలించుటచేమి ?

మహేంద్ర—మధుకరా ! నీరదర మాఖార విచారమును దిలకించుటకు
నాచిత్తము దత్తరమందుచున్నది.

మధు—అమెము మిక్కిలినొక్క నటన సునిష్ఠమై యుండున. రెండు,

(ఇరువురును నిష్క్రమింతురు.)

రంగము:—(గృహము మూగు తిన్నెపై మఱిమాత్రుఁడు ప్రవేశము.)

మహి—(తొనలొ) యేహేదుర్మిడు న. పూర్వగ వాచినవలెయిచ్చునాడు.
మధుకరుడు మించి తిరిగిమా పన్నినాడు. (నదానంద సున్నె
శించి) నదానందా ! నీవును ధన్యురాలవే ! నీవు నీయక్క
యంత భక్తుఁడవు గాఁగోయినను నిష్కళంకహృదయము
శీతమునకు భంగము గాకుండ, నమరశాస్త్రని సేవచేయు
జేసి యాడిచుచుచున్నావు. సతీవతీ ! పరమేశ్వరుడు
నీయందుగూడ వసించుఁగాక ! (ఇరువుర యూరకుండ్లి) ఈను
హేదుర్మిడు పదివీసములన డి నజానంద కృపామున కేగు
చున్నాడు. నానాటికి సుష్కశరీరముగనుచున్నాడు. అతడు మహా
నంద గృహమునకే పోవుచు టినది లెలంచుచున్నాడు. కా
నిదమన న్ని. నాకలేమి. నీమన నిచ్చే బ్రహ్మగి. నటకుచున్న
సమ్యాచూచ గుణకాధిపతిను నాతడు లెల్లయందును
జేహము వజుచియుండి, లెల్లవారునప్పటికి మెల్కని యిల్లు
పన్నుచున్నాడు. ఇదియే యీతఁడెందుచున్న వాఁడనియు నేజి
యైనను దిహస్యులు ఇయు నిలవనివలననే గ్రహించి, నిదముచు
కను ప్రకటించి యీతనిచే నొక పదిలమగు నాటకమాడి

చెనగాక ! మహాన న సహానీక్షాన తనముం గూలుకుండు
పాపము న సహనము డి వెనక నున్న (శ్రీ సహనమున)
మహా సహనమున నున్న సహనమున నున్న సహనమున
చెద. (పంపకొనును.)

మహే—(ప్రవేశించి) అక్కటా! ఈ విష్ణువేమియో తెలియవచ్చును.
పదిదినములనుండి ఈ మహానర కడకు వెనుమ టిని ఒక్క
నాడైన సౌఖ్యమిటు గ. మందర ప్రవేశ మొనర్చిన క్షణకాల
మునకే నిద్రదేవత యావహించుటయు నీసమయమున మెల
కువ వచ్చుటయు గలుగుచున్నది. శరీరదార్ధ్యమూ నానాటికి
సన్నగిల్లుచున్నది. ఇందులకుఁ గారణ మూహింపజాల.

మ. మునిచక్రమాడటు జెప్పగావెనుచు స • మ్రోదంబునుంబొందకీ
వనజాతేక్షణ వేశ్యకామినిని స • స్వంబుక బక్షితు నం
చును హృదయ యిటేలనద్వితీయ; స • శుద్ధాస్మయూటక ధనాం
గన పాద పంగ నన్ననీవిధం దా • గానిచెనే మాకనా.

అక్కడ నేదియో మహిమ యుండవచ్చును. కాకన్నవో నేను
మేల్కొననప్పటికి శిష్యాశిష్యులు నాపైనుండుటయేమి. (ఎరుటుఁ
బాచుచు) మతిమంతుఁడికను మేల్కొనలేదు. (సమీపించి) మతి
మంతా ! మతిమంతా !

మతి—(కన్నలు నలుపుకొనుచు లేచి) స్వామీ ! ఇంతలోనే తెల్ల
వాతనదా ? రాత్రియంతయు నిద్దరలేదు. ఇప్పుడే కునుకు
పట్టినది. మీరువచ్చిరి.

మహే—నీ వెప్పుడును నిద్రలేదనియే పలుకుచుందువు.

మతి—మీరు భాగ్యవంతులు. మందరములలో హంసకూలికా
పాన్పనఁ బవ్వళించుచుందురు. అందుచేత శయ్యాజూచు నప్పు
టికే నిద్రవచ్చును.

మహే—(తనలో) ఈతడు నాయునికి గ్రహించెనాయేమి ? ఇట్లు

పలుపడున్నాడు. [ప్రకాశముగా] మతిమంతా! నాకన్నగల నీదియే! ధ్యము మాన టివారి కన్నియుఁ జెనెలే.

మతి—అయ్యా! మీ మొగము నేను మిగుల విన్నబోయినది. కే.కీ కాదు. మహానంద గృహమున నడుగు పెట్టినది మొదలు మీ రిట్లేయున్నాడు. కారణము నెఱుంగవచ్చునా? సఫలీకృతమునో రధులగు చుండుటలేదని నా యభిప్రాయము. ఈ సేవకుని యొద్ద మీరు దాచవలదు.

మహేం—మతిమంతా! అది యేమి చిత్రమోగాని వేదాగృహమున నడుగుపెట్టిన క్షణముననే సిద్ధదేవత యావహించుచున్నది. తెల్లవాఱునప్పటికి, నేను క్రింద శయ్యాకలము నాపైన నుండుటయు సంభవించుచున్నది.

మతి—సరిసరి. ఈ విచిత్రము మీకుఁగూడ గానిపించినవా! నేనిక్కడ తెల్లవాఱి లేదునప్పటికి, నాపైన నడుగు నడుగు క్రింద నేనును నుండుట లెట్లసాగుచున్నది. నేనెవరితోఁ జెప్పకొన గలను? ఈ యుంటనేనియో మహాశక్తి కలుగ్గునె. అది యట్లుండ, మధుకరుఁడుఘమ్మించించెనని నాయచుఁచూచును అనుమానమేకాదు. నిశ్చయముగఁ జెప్పగలను.

మహేం—అదియేమి?

మతి—

తే. గీ. అలమహానందనే గూర్చు • నమఁ దెలిపి
ధనముపైనున్న నాశచే • త మధుకరుఁడు
దాని భగిని సదానందఁ • దార్చినాడు
మర్మము గ్రహింపరైతిరి • మానసమున.

మహేం—ఏమేమీ! మతిమంతా! నీమాటలు నిజమేనా?

మతి—సందియములేదు. మీరుచూడనది మహానంద చెల్లెలు నజా నుద.

మహే—ఈరహస్యము నీవెట్లు గ్రహించితివి ?

మతి—మహానంద యొద్దనున్న పరిచారికవలన ?

మహే—హా ! ఎంతమోసము !

మధుకరా—[ప్రవేశించి-మహేంద్రుని జూచి]

ఉ. ఎక్కడ నేర్చినావు ? లగు ♦ నే యటు సల్పగ ద్రోహచింత చే
లక్కర్లేవై, గృహంబును ద ♦ టాలున వీడి తెదెప్పుకుండ, మా
చక్కెరబొమ్మగూడి కడు ♦ సత్కృతి సల్పకయు బ ధ్నమే
నిక్క మెరి గి యమ్మికవ ♦ లోగ్వర ! మాకవసాయ ద్రవ్యమునో.

నేటికి మూడు దినములనుండియు నీవు మాకు ధనమొసంగుచుండట
లేదు. ధనవంతుడవనియు, ధర్మపరుడవనియు, దలంచి, యుండగా
సిద్ధుర లేది మాతో జెప్పుకుండగనే పోవుచుంటివా ?

మహే—కోపముతో నీవు చేసినతల్లియు నేను గ్రహించితిని.
ఇంకను నీకు ధనము కావలయునా ?

మధు—అనవసరమగు మాటలతో బ్రయోజనములేదు. మీకు
మాకు ధనమియవలయును. అట్లైన నడుగు గదపవలయును.

మతి—[రహస్యముగా మహేంద్రునితో] ఇప్పుడు మీరీతనితో
చాక్కాడముచక్క గడంగరాదు. నలుపుడును నవ్వరు. మీత
నికి సయదలచిన సొమ్ము నిచ్చివేయుము. అనంతరవిధాన
మాలోచితము.

మహే—మధుకరా ! మావిడిదికి రమ్ము.

[అందఱు నిష్క్రమింతురు.]

[రంగము:—మహేంద్రుడు-ప్రవేశము.]

మధు—[అనలో]

తే. ౧. అలమునీదుగి పలుకుల ♦ ననుసరించి

జాన గుణసంపదఁ బరీక్ష ♦ సలుపదలచి

వచ్చియిరితి సాచివఁ ♦ బడితి నకట
యికమహానందఁ జూచుట ♦ కేట తేరిత్ర.

అమరవిభుండ నెవ నేనఁ పంచినఁ జేసెనమలకు మిగుల వింతగనున్పునీ
పోసెమ్ము. ఇదిటితో నాలోసిమానఁ పారణి పోవుదవాన్పు చిత్తియు
సమ్మతింపక యున్నది. సదానంద సంద్యమే నానగ్నము గొలిపి
నది. మహానంద యె టటి సాగర్వచసముఖదా ! నారదుఁడు మహా
నందను గూర్చి చెప్పిన కలుకులు నల్యము. మహానంద సత్యము బడితి
నేయ. తలంపునకెమి కాని, యహ్మదీగీతిలకవి సాదర్పము గిన్న
లార వీక్షింపక పోయినన, దన్నాచిము స్థలించినంతనే శరీరమున
బులకలు వొడముచున్నవి. ఎట్టి శ్రమల కెనను నొర్చి మహానందం
గూడుమని కాముఁడు ప్రేరేపించుచున్నాడు.

శా. పంకేజాననఁ గూడ నేని యిపుడే ♦ బాహుబలసౌధి నీ
పాఠకంబౌర్చెదనంచు బూశనమలో ♦ బొందుండియున్నాడు నీ
శృంగకా మన్మధుడల్లడే, యికను న ♦ జ్ఞాతీనమహానంద నా
తంకంబేమియు లేనచూచుటకు నే ♦ దారితో బ్రయోగింపవక.

[మన్మధుని నుద్దేశించి] కామదేవా ! మహానంద విషయమై నా
చిత్తమున భ్రమబుట్టి చిలేవి. నేనెలంచిన కార్యమున నీన్నఁ గూడ
సహాయము నేయుమని వేడితిని. నాకు నీప్రసంపూర్తిగ దోడ్పడి.
మహాభక్తి జ్ఞానవైరాగ్యచిత్తయెన్న యామెను గలవక, నాపై
నీరీతిబుష్పశిరస్రయోగము నేయుట తగునా ?

శా. కాదుణ్యంబను మాటలేక కడు దు ♦ ర్గర్వంబుచేహెచ్చి, యా
నారీలోక శిఖామణింగనఁగ నా ♦ నందంబుఁగల్పించి, నీ
సారాస్త్రంబులనేకమూల్ బజిపి, నా ♦ స్వాంతంబునందిట్లు దు
ర్వారంబైన వ్యధాకులత్వమున గూ ♦ ర్పంజెల్లునే మాన్మధా.
నీకు స్వపక్షవర్తులను నభిమానమావతయు లేదు. భవనత్ర యీ

సృజనకర్మయిన యగ్రజునే యస్త్రముగొచ్చిన వాడవాప్త
వారణ వ్యాపార సాగించువా? [అకాశమువలకఁ జూచి]

సీ. క్షీరపాథోరాసి ♦ గారాబుకొమకుండు

శ్రీదేవకిసమంగు ♦ సోదరుండు

నఖిలలోకావనుం ♦ డౌ హరికి ముఱుంది

హరనిశూజాగర ♦ త్నాభరణము

కమలబాణునకును ♦ గడుగూర్చు మేననూ

సు సరోజహితానకు ♦ మహిత సఖుఁడు

తారాసతీ మనో ♦ హరుండు, దక్షప్ర

జాధినేతకుఁ గూర్చి ♦ యల్లు ; డఖిల

తే. గీ. శివజన మనోల్లాసి ; రా ♦ జీవలాంఛ

నుండు ; సతతకువలయు ప్రి ♦ యుగడు, రాజ

శబ్దమునఁ గాలువాడు, వ ♦ క్షతన ధు

డట్టి హిమకిరుండుదయించె ♦ నదిగొచవల.

ఈ పూర్ణచంద్రోదయము నాయతను తాపకము మఱియుఁ తహెచ్చుఁ
జేయుచున్నది. (చంద్రుని నుద్దేశించి) చంద్రా! నీవు శీతాంశులకు
వనియుఁ జల్లదనమిచ్చెదవనియు జనులు పలుకుదురుగాని నిజమారసిన
నీయొద్ద జల్లదనమను మాటయే కానరాదు. నీవు క్షీరసాగరంబున
బడ బానలముతో మగ్గి మగ్గి, పిదప కాలకూటంబులతో బయలు
పడలితివి. ముక్కుఁటి సకయందుఁ బ్రవేశించితివి. అట్టి నీకుఁ జల్లదన
ముందుశా? (ఇంచుక యూహించి) అబ్బా! నే నేమనుచుంటినో
నాకే తెలియక యున్నది.

పుష్పదంతుఁడు—(ప్రవేశించి) మిత్రమా మహేంద్రా! మనము
దేవలోకమునుండి బయలుదేరినవేళ ముచిదికాదు. నామఁ
యిప్పటికి విని మన నెలవునకు మరలుకము రమ్ము.

మహే—పుష్పదంతా! మొకటనే నేనిట్టి యుద్యమమున దిగకు. న

నందవలసినది. మహానందనుగూర్చి నారదుడు చెప్పిన వాక్యములు శాచి తనమును గలంచి వేసినవి. ఎట్లయినను మహానంద చిత్తమును బరీక్షింపవలయునని యట్లువలఁ బూనితిని. దానికిఁ దోడిచ్చట కరుదొచిన తరువాతఁ గూడ ప్రతినితోట, మహానంద సౌందర్యభక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యములఁ గూర్చి వినియున్నవాడ. మధుకరుని వలన ప్రతిన నెరవేరుననియే సంతసించితినిగాని యిట్లు వాచింపఁబడుదునని తలంపలేదు గతివినదానికి వగవనేల ? నేనెట్లయిన మహానందను జూడవలయు. తనీగఁ గుణము బరీక్షింపవలయు. వృథగా మనలోకఁబునకు మరిలివచ్చితినేని నారదుండు పరిహసించును. ఆనురలోక సార్వభౌముడనైన, నేనొక్క మానవవారవిలాసినిమణిని గూర్చి చేసిన ప్రతిజ్ఞ దీర్చుకొనలేక పోవుదునా ?

పుష్ప—నెమ్మదిగా మాట్లాడుము. మతిమంతుఁడు విన్నచో మన రహస్యము బయలు పడును.

మహే—మతిమంతుఁ డిక్కడ లేడు.

పుష్ప—ఎక్కడి కరిగినాడు ?

మహే—మహానందయొద్ద తానెఱిగిన పరిచారిక యన్నదఁట. దానితోఁజెప్పి, నాకు మహానందను జూపించు ప్రయత్నము చేయుదునని వచించినాడు. తత్ప్రయత్నమునకై యాతఁడెరిగినవాడు.

పుష్ప—(ఎదుటఁ జూచి) అనుకొన్నంతలోనె వచ్చుచున్నాడు.

మతిమంతుఁడు—(ప్రవేశించును.)

మహే—మతిమంతా ! నీవరిగిన కార్యమేమైనది ?

మతి—నేడలంచిన కార్యమన్యథా జరుగదుకాని, మీరామహానందతో నితర విషయమగు సంభాషణమేమియు చేయరాదు.

నవలావణ్యవతియు, నపరదుర్గయు, భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యపేటియు
నగు నామెనుచూచి వెంటనేరావలయును. న్వామీ! అనప
సరమైన గొడవఁ బెట్టుకొంటిరేని మన మానప్రాణములు
దిక్కవు. ఇందుకు మీరంగీకరించితిరేని, నేవు మివ్వుటకుఁ
దీసికొని పోయెదను.

మహిం—(తనలో) ముందామెను జూచుటకుఁ బ్రవేశము కలిగినేని,
యూజైసంగతి నాలోచించెదను. ఆమె యెంతటి ధృశభక్తు
రాతై ననేమి ? నిర్మలచిత్తయైననేమి ?

తే. గీ. మృదుమధుర వాక్యములచేత • శ్రీలచేత
మోహన స్వరూపముచేత • మోహమొదవు
కృత్యములచేత ; నవ్వార • కీరవాణి
మదిఁ గలంచలేకుందునే • మమతఁ గొలిపి.

(ప్రకాశముగా) మతిమంలా ! నీకెట్లు చెప్పిన నట్లుచేయుదును,
(శంకుక యూరకుండి) ఇకమనకు నిద్రకు వేళయైనది. రండు.

[నిష్క్రమింతురు.]

రంగముః—[మహానంద మందిరముః—ప్రవేశము—
మహానంద-సుమతి.

సుమ—అమ్మా ! ప్రతిదినమును నడుగుదమని యనుకొని మఱచి
పోవుచుందును. మనగృహంబున కనుదినమునువచ్చి శివపురా
ణము జదువుచుండు ప్రభాకరులవారి నివాసమీపురమేనా ?

మహా—అవును. వాకు చాల ధనవంతులు. తొలుతనాకై మోహ
మంది, మాతల్లికిఁ గొంతద్రవ్యమిచ్చి, నాచే బ్రహ్మధితుడై
తనచిత్తమును దురుద్యోగమునుండి మరలించుకొని, సర్వదా
భగవదారాధనయందుఁ దనజీవయాత్రఁ గడుపుచున్నాఁడు.
నాచేఁ గట్టింపఁబడిన శివాలయమునకై చాల ధనంబొసంగి

నాడు. (ఇంచుక యూరకుండి) నేడు పురాణము విచరించు సదానంద రాలేదు. కారణమేమో తెలియుచు ?

సుమ—తెలియదు.

మహా—మాలెల్లియు, నగ్గజుడును నింకను నజ్ఞానమును విడవలేదు. సదానంద చిత్తముగూడ నావలెనే పరమేశ్వరాయనము యుండుట యెఱింగియు నారమాత్ర మభ్యక్తార్థాచరణమునకుఁ వానిని ప్రేరేపించుట మానలేదు.

సీ. గిరిజామనోహరు • చరణ నేనననేయు

మది, యొనరించునే • మనజనేవ

సర్వేశు నుతియింప • సంతసించెడు జంహ్వా

వర్ణించునే మాన • పతితి చక్రడు

రః. తాద్రి వాసునిఁ • బ్రణుతించు చేతులు

ప్రణుతించునే ఘోర • వాపులకును

నీలకంఠనిఁ జూడ • నిష్ఠబూనినవాగు

పోనెంతురే తుచ్ఛ • భోగములకు

తే. గీ. జగము సకలంబు మాయగా • స్వారథమందు

సాసి ; ఘోరశత్రువుల నా • క్షురజయించి

ముక్తిఁగా చంగ శివునిపై • భక్తి నీలుపు

వారలాసింతురే నీచ • భోగ్యములను.

(ఏదియోఁ నుట యాలించి) సుమతీ ! ఎవరో ద్వారముకడకు వచ్చి నట్లున్నది. చూచిరమ్ము.

సుమతి—(నిష్క్రమించి వెంటనేప్రవేశించి) అమ్మా ! వ.తిను సుమ నిన్న దర్శింపఁ దలంచిన మహేంద్రగుప్తునిఁ దోడ్కొని వచ్చి నాడు.

మహా—రానిమ్ము. నేనిచ్చటనే యుండును. అరణ్య ప్రదేశమున నుండును.

సువాతీ — (నిష్క్రమించి వెంటనే మహా-దుర్గిగోళం బ్రవేశించును.)
 మహా — (నలుదిక్కులఁజూచుచు తనలో) ఈమూడిరమున నెక్కడ
 జూచినను భగవత్సాబంధమగు చిత్రపటములే. మహానంద
 పరమభక్తురాలని యివియే చెప్పుచున్నది. (ఇంచుక నడిచి
 మహానందను జూచి) ఆహా ! ఏమిది ! విద్యుల్లతవలెఁ బ్రకా
 శించుచున్నది. అపూర్వలావణ్యము మూర్తీభవించి చిత్రకారుల
 లేఖికి నందనిదై యున్నది. కవులూహింపజాలని సౌందర్య
 విశేషము. నాకలోక చకోరలోచనాతీత విలాసము. చతుగా
 ననుని నవీనస్పష్టి యద్భుతముగ నున్నది. ఈయిందీవరలోచ
 నను, నిత సౌందర్యఖిగ, నతులశృంగారపేటిగ, నవలా
 వణ్యామృత ప్రసారగ, నమూల్యమోహరన్న నిలయముగ,
 సృష్టిచుటకు విరించి తగిన వెస్తుసంతతిని నేకరించుట కెంత
 శ్రమనంది యుండునోకిదా ! నిశ్చయముగా నీ సకలలోక
 సీమంతినీడన చూడఁజూచి నిర్మాణమున నెఱచు తన సుపూర్ణ
 కాశల్యమును బ్రకటించిరాదు. [ఇంచుక యూరకుండి బ్రహ్మ
 నుద్దేశించి] చతుర్ముఖా ! కొన్ని కొన్ని సందర్భములయందు
 మాత్రము నిందకు లాలగుచున్నావు.

సీ. పసిడికిఁదావిఁ గూ • ర్పక, నేలలోనుగడు

పిల్లిగడ్డలకుఁ గ • ల్పించినావు,

పనసపంటికిఁ బస • దనరారగానీక

ముసిడిపండ్లకుఁ గడు • నొసఁగినావు

ధర్మసంఘలకింత • ద్రవ్యంబు నొసఁగక

కూశలోభులకును • గూర్చినావు

చిలుకకుచూరేండ్లు • జీవంబుబోయక

పలుకాకిమూకకు • నిలిపినావు.

తే. గీ. అట్టులే ! మహానందను • నతులరూప

వతిగఁజేసి, యక్కంత, న • వ్యరునుబొంద

కుండ, వైరాగ్యభావంబుఁ ♦ గొలిపినావు !
తెల్వి తెల్లవారెనె భార ♦ తీకళత్ర.

సుమ—[మహేంద్రునిఁ జూచి] అయ్యా ! నిలబడితిరేమి ? అదిగో!
అపీతమునఁ గూర్చుడుఁడు ఇదిగో ! అనవరత శివారాధన
తత్పరయగు మా మహానంద.

మహా—(తనలో) ఈవిధుబాధాననతో నేమని బాషింతును !
దేదనూ ! తొందరపడవలదు. కడు వృథువుగ భాషించి
కృతార్థువు గమ్ము. (ప్రకాశము) మహానాదా ! అపూర్వ
లావణ్య తేజోవిరాజితపు భువనమోహన స్వరూపిణివి. నీభక్తి
నిష్ఠలు నాకు బరమాద్భుతము గలిగించుచున్నవి. నిన్ను,
జూచుటగజేసి నేను కృతానుడ నగుచునని తెలచుచున్నాను.
(ఇరుకుక యూరకుండి) మహానాదా ! నీవు లేక బాధయు
జగుచుబోడివి. సుకుమారశిశిరపు. సీమరమనిష్ఠకు నాకాశ్చర్యము
గలుగుచుండినను, దానితోఁబాటు విచారము గూడఁ గలుగు
చున్నది. స్త్రీలయ దు, అందు వేశ్యలందు నీవంటి విరాగి
నెందుఁ జూచి యెటుంగ.

మహా—అయ్యా ! లేకేమి ! మీరు వినలేదు కాబోలు !

శా. జారశ్రేణివివేక్షఁ బిఁగళధనా ♦ శాస్త్రాచార్యుని
జేరందీసి, సుఖించి తుట్టతువకున్ ♦ జంతించి చింతించి యా
దానినోసి, యనేకభంగులను ♦ త్రాకినను సేపించి, దా
ర్వారంబైన యఘంబులను పున కై ♦ వల్లంబుఁ జేసివేసి

మహే—ఓహో ! పింగళను గూర్చియా నీవు నలుతుచు ఉన్నావని
సరి. యశావనంబున నక్కొనులి కావలసిన భాగ్య భోగంబుల
ననుభవించి తుడకు వైరాగ్యచిత్తమొనరి. నీనట్లు కాదు.

సీ. యశావనంబులయు ♦ నశవిభోగ గాచెడి

వెన్నెలభంగిని ♦ మన్నుజేసి

యపరంజని హాసించు ♦ నట్టి శరీరంబు

శీతాతపములఁ గృ ♦ శింపఁజేసి

మహితసౌభాగ్య సం ♦ పదల ననుభవించు

ప్రాయంబు దలపక ♦ వానిరోసి

పదునాల్గు జగముల ♦ బడతులఁదెగనాడు

భవ్యరూపము గంగ ♦ పాలుఁజేసి

తే. గీ. కేవలము యోగిని కరణి ♦ నీవు శివుని

యందు మదిఁజేర్చియుండుట ♦ యర్హమగునె

యట్లులుంటకు సౌందర్య ♦ హీనవా ! కు

రూపివా ! వసియింపు, మె ♦ టుంగుబోడి.

నట్టి స్థితీయండు నుండఁదగదు. సౌందర్యమునందుగాని, విలాసలావణ్యములందుగాని, నీపాదాంగుష్ఠమునకై నఁ బోలని, నీ తోడి వేశ్యలె తటి భాగ్యములతోఁ దులదూగుచుండిరో కంటివా ? నేనట్లు వచించితినని నీచాగ్రహింపకుము. నిశ్చయముగా నీవు కులవృత్తినిఁ బూనియుంటి వేని, నీయింట రథంబులన, సామజంబులన, తురంగములన, గట్టివేయక యుందువా ? (ఇంచుక యూరకుండి) పల్లవాధరీ ! కాడఁడువా ?

మహా—అర్యా ! ఐహికసౌఖ్యములపై రోసి, పరమేశ్వరచరణ సేవా సత్త చిత్తనగు నాశ్రీవణములయం దిట్టి పలుకులు పడవేయకుండు. ఇటు వినుఁడు. అచంచలమగు భాగ్యమును గూర్చియా మీరు పలుకుచుండిరి.

మ. తురగస్యందన మత్తసామజ భట ♦ స్తోమాది దివ్యాంబర
భరణమూల్యసువస్తు సంచయముపై ♦ భ్రాంతుల్తలంపన్ మహా
శ్వర వాదాంబుజ చింతనావృత మహా ♦ భాగ్యప్రభాశ్రీపరం
పరచే నొప్పిదుపుణ్యశాలికే దృణ ♦ ప్రాయంబు కాదే భువిన్.

మహా—(తనలో) ఈమె యట్లు చెప్పుచున్నది. ఇంక నేనేమి

చెప్పఁగలను. (ప్రకాశముగా) నారీమణీ! నీవు వదించినమాట నిశ్చయమే. కాని భగవదారాధనకుఁ దగిన సమయమున్నది. ప్రాయమున్నప్పుడు వలసిన భాగ్యభోగముల ననుభవించి. వృద్ధత్వమున భగవంతు నారాధించుట యుక్తము.

మహా—మీకు భగవద్విషయము తెలియకపోవుటచే నట్లు వదించి చుండిరి. పరమేశ్వరచింతనమునకుఁ బ్రాయముతోఁ బనిలేదు (ఇంచుక యూరకుండి) అయ్యా! ఇట్టి సార్థకములేని సంభాషణముతో నేల కాలహరణము గావించుదు. పరమేశ్వరా రాధనకు నాకు వేళయగుచున్నది.

మహా—(తనలో) ఈతెన్నీమణి యొక్కంతయు భగవద్విషయమునకు వ్యతిరేకమైన మాటలకు స్థలమిచ్చుటలేదు. నాతలంపుఁ దెలిసినచో నేమని ప్రత్యుత్తరమిచ్చునో! (ప్రకాశముగా) మరళగామినీ! అగ్రహింప కిటుచూడుము. నీ దయావ్యాధి వృద్ధిచేరితె గుఱిపింపుము. (ఇంచుక యూరకుండి) ఇకదాచ నేల! ఈమహేంద్రగుప్తుడు తనభాగ్య సర్వస్వముతో నీకు నశుఁడగుటకు గాఁక్షించుచున్నాడు-అనగ్రహింపము.

మహా—శివా-శివా! (ఇంచుక యూరకుండి) మహేంద్రగుప్తా! నన్నగూర్చి, నాచిత్తశుద్ధినిగూర్చి, నాభక్తిజ్ఞానవైరాగ్యమును గూర్చి, నీవు వినియుండియు నీట్లు ప్రశంసించెదవు-నాచిత్తము పరమేశ్వరా యుత్తము జేసితిని. విహితసౌఖ్య భోగములకు లోనుగాను-నీవు సర్వదయముతో నిటకరుదెరువని తలంచి, ఎచ్చుట కంగీకరించితిని. జరిగినదానికిక విచారణమేల? ఇక నరుగుము.

మహా—(తనలో) ఈవేషముతో నీమెచిత్తమును ద్రిప్పఁజాలను. నిజరూపముఁజూపిన బ్రహ్మోపనముండఁగలదు. (ప్రకాశముగా) శివావతవిగ్రహం! నన్నునీవు సామాన్యునిగాఁ దలంపవలదు. త్రిలోకములయందు నాకు సమానునిఁ గాంచలేవు.

మ. అరవిందానన దాచనేల ! భవదీ ♦ యానూనలావణ్య సుం
దరతెన్ గూర్చి ప్రశంససేయ జనబృ ♦ దంబె తెయున్; వించు నీ
దరికింజేరి కృతార్థసంగనగమో ♦ దం బారగా నీవణి
గ్వర వేషంబున వచ్చినట్టి యితఁడ ♦ భావి పుమా యీ ద్రుగన్.

[నిజరూపుడగును.]

మహా—అశ్చర్య మాశ్చర్యము. [నిశ్చేష్టితయై నిలచుండును.]

మహా—రిమణి ! నీవుభయమంద నవసరములేక.

మహా—తెనలో] అహా ! ఏమీది ! త్రిభువ నాధీశ్వరుడగు
మహా ద్రుఁడిట కరుదెంచి నాడు. [అలోచించి] మనీయ
చిత్తమును బరీక్షింతుటకేయని నుంచెకను. [ప్రకాశముగా
మహాత్మా ! బృహదారక లోకనాయకుడనైన నీవు నాకడకు
దేవుట జేసి ధన్యరాల నయితి. అవికేళు రాలన-నిజ
మానవజాతి వాఁడు-నిచ్చెట్లు పూజింపఁలయునో తెలివిత
దానఁగాను.

మహా—తెనోదరీ ! నీవునన్నఁ బూజింపనవసరములేదు- నీయస
మానసాందర్యము మహాద్రుఁడ నగు నన్నఁ గూడ
నాకర్పించివేసి, యమరలోకమనుండి నీకడకుఁ గొనితెచ్చినది-
మదనసామ్రాజ్య మంగళ దేవతవగు భవదీయ కృపావిష్కా
ప్రసారమిటు బహుపుము.

మ. అరవిందాచనేల, నుది ♦ యంతయునీపయిఁజిక్కియు శాస్త్రోక్త
సత్యము శితాస్త్రోక్తమునకు ♦ నయము నాతినుకొని తాపమా
యుతిమయి గాగు చుండె నిక ♦ నోపగజాలను గానసశ్శృపా
మతివయి యద్ధోపు మధ ♦ రామ్యమిచ్చి, సరోదలోచిన్.

మ. నిజరూపముతో తొలత నరి దెంచితి నేని యెక వారవిలాసిని
చింతై మహాద్రుఁడనుదెంచెనని చూచువారు నప్యయరని తెలుచి
తిని అమర నాథుండ నగుటజేసి నీవు నన్నాదరింతువని నానమ్మకము.

సార్వభౌమమున నీవెంతయో పుణ్యము జేసికొని యుండుటచే నీవు
వారాంగనవయ్యనఁ జిత్రశుద్ధిగలిగియుండు, కులవృత్తికి నడుగక
యుంటివి. సంతోషము-అంగనామణి ! నేనిట్లురుదెంచుట నీవెందు
ఫలించుటయని తలంపుము. (ఇంచుకముందున కేగి) ఇంతకాలసారణ
బొనరింపవేల ?

సీ. రిక్కలరాముని ♦ వెక్కిరింపఁగఁజాలు

ముద్దుగుల్మెడు నగు ♦ మోముదాన

యలగుఁగై దుపజోదు ♦ నమ్మను హసియించి

సొగసుగుల్మెడు వాలు ♦ చూపుదాన

పదియాలువన్నె మేల్ ♦ పసిడివి దెగనాడు

మిసిమివిగ్గులుగల ♦ మేలిదాన

యలరుఁలువిశేజి ♦ యగు చిల్కఁకును మంచి

పలుకులం గఱపెను ♦ పలుకుదాన

తే. గీ. పవలు రే లొండరాచూలి ♦ పట్టిమగని

బత్తిమెమలిలోల్పి ♦ బరగుదాన

వెలపడంతుల మిన్నవై ♦ వెలగుదాన

నన్న నేయకొనంగదే ♦ చిన్నదాన.

మహా—(తనలో) అక్కటా ! ఇదియేమి ? డుష్టా, స్త్రీమొనరించు
వారికి బుద్ధిజెప్పవలసిన యామహేంద్రుఁ డే యిట్లు పలుకు
చున్నాడు. ఇది నాకెంతయు వింతగొలుపుచున్నది. ఒక వేళ
నా చిత్రము నీతఁడు పరీక్షింపఁడలఁచెను కాబోలు ! కాకున్న
నమరలోక సార్వభౌముడేమి ? మానవాంగన కడకరుడెందు
తేమి ? నాయందుఁ గరుణవహించి పరమేశ్వరుడే యీతని
చేతి మదీయస్వ పరీక్ష జేయించి, మహానందపరిచుభక్తు రాల్ప
తెలుప సర్వలోకముఁ యందు బలొక మెత్తిపఁ దలఁచెను
కాబోలు ! (ప్రకాశముగా) ఆమరలోక సార్వభౌమా !

నీ పీఠీతి నెందులకు నుడువు చుంటివో యూహింపఁ బాలక
యున్నాను, మానవాంగన నగు నే నేడ ! సురనాథుండవగు
నీవేడ ? దేవా ! నాచిత్తము బరీక్షింపఁ దలంచితివేమో !
అట్టి పరీక్ష యవసరములేదు. పరమేశ్వర సేవపైఁజెక్కిన నాచిత్త
మన్యసుఖంబుల నపేక్షింపఁదని నమ్ముము.

మ. పరపుష్పాభిముఖంబుగాక నియతిన్ ♦ వర్తించునాచిత్తమీ
కరణిన్ నిపు బరీక్ష సేయఁగను రా ♦ గానేల ? శైలేంద్రజా
వరపాదాంబుజముల్ నిరంతరము శృం ♦ భద్ర క్తిసేవించు నీ
యరచిందాననయంచు నీ వెఱుఁగవో ♦ యాశ్చర్యమయ్యెంజుమీ.

మహే—బాలామణి ! నేనునీచిత్త పరీక్షార్థములేదు. నీపవిత్ర
చరిత్రము-నీభక్తి- నీయశేష శౌండర్యము- నారదుని వలన
పొందిన, నాటినుండియు నాచిత్తము నీపై నిలిచి యున్నది.
ఈమహేంద్రునికోరికకు నీవన్యధా బలుకవలదు.

మ. మగలాల్ జెక్కిన హారసాచయములా ♦ మాణిక్య సౌధంబులా
సొగసుం గుల్కెడు స్వర్ణభూషణములా ♦ సొన్నంపుచేలంబులా
జందానగడ కరంబులైన ఘన వ ♦ స్త్రశేషలా ! రూకలా
చగువా!కోరుమ! యెవ్వయెనోసఁగెదన్ ♦ మన్నించి నేని యొడన్.

మహా—మహేంద్రా ! పగుగురికు బుర్రడిలుగఁ జగిననీవేగుట్లు
వచించిన నేనేమందును. పత్రివతలని నిట్లకుగఁజెల్లునా ?

మహే—రమణి! మార్గమునకు వచ్చితివి-నీవృషలివృతవగుట యెట్లు?

మహా—నేను మదియందు పరమేశ్వరునిఁ గోరియున్నదానను.

మహే—ఇదియూ కోరిక ! అందని మ్రానిపండ్లకు హస్తము జూపుట
యొక స్మృతి మానికేమిదే ! ఈమాటనేను ? త్రిభువనశాసన
దక్షుడనైన నేను నిన్ను మనసారగోరి వచ్చితిని. నాకోరిక
వ్యర్థము సేయవలదు. అదియుంగాక నీకీప్రాయమున నీభక్తి
యెమి ?

మ. విను భోగోచితనవ్యయావసవయో • వేళకోశకీరప్రితాప
పన మస్సాధతపంబు నీకరణి దా • ల్పన్ గాదు కాటంబు; తా
వ్మృదుమానింపక నిన్నజేరు నసురేం • ద్రాతాతి మన్నించి మీ
ధనకాంతా కులమందు సద్యశము వి • స్తారంబుగాఁ గాంచుమా
కుండరదనా ! మదీయసంయోగము నీకు శుభప్రదము. పనునాల్గు
లోకి ములయుదు నాకు శక్యముగానిదేనియు లేదు. నీకు స్వర్గము
కావలయునా ? అది నాచేతలో నున్నదే.

ఉ. ఓడక స్వర్గలోక సుఖ • మొండఁగఁగోరి యువేశుఁగొల్పు నీ
కాదగబోవు తీర్థ మెదు • రై నగళన్ జనుదెంచితిన్ ననన్
గూడి; త్వణీయవారిసతి • కోటిముద బును బొంద మస్కధ
క్రీడలఁదల్పిగైకొనుము • కీర్తిని మత్తమరాశి గామిని.

మ. —[తనలో] నిశ్చయముగా నీ దేశేంద్రుడు మోహమున
జై నాడు. వినయ పూర్వకముగఁ బోకి యీతని చిత్తము
కుదదోగమనఁడి మదిల్పం పలయును. ప్రకాశముగాఁ
నుపేంద్రా ! నీవు గూడ నొక సామాన్యసి న్నెఱుంగు
నిట్టి దుష్కర్మమునకుఁ గడంగఁ దగునా ? నీకును నాకును
మాన్యశిశికాంతరిము. నేను వినునకాఁగను. నీకు దేవత
నాభాద్యు. నీవంటివా ర్థి కృష్ణముల నొనర్చి నాహరి
రాదు. దీక్షవలన నెక్కియో యవయము లొదవు. నీవు నామై
ధిర్మములను నెఱిగినవాడివు. నేను చెప్పనక్కఱిపోదు. నీకు
గావలసినచో ద్రిదివమునందు గూహలావణ్యవతూఁగు కాంత
వ...లు లేకయుండిరా ? కేవల ముక్తాక్షేపి చే గగన్ముఖ
దగు శంకరని నమ్మి యున్న నేలే కావలసివచ్చితిరా ? అ
దేంద్రా ! ఈ మహానంద స్వరవిహార కాదని యెఱిగి చిత్త
మును ద్రిష్టకొని మరలిపోము.

మ హా—లావణ్యవతీ ! ఏమంటివి ? త్రిదివమునందు రూపలావణ్య
వశులగు కాంతామణులు లేకయుండిరా యనియా ! ఇటు
వినుము.

చ. త్రిదివమునుండె కాదు జగఁ • త్రితయ మంకున నెచ్చుటే
వెదకిన నీకు నీడు రమఁ • నీయఁ లేదు విలాసరూప సు
పద యిక సార్థకంబగును • భావనన నందనమానమేల, యీ
త్రిదివవతిలే వరింపుము ను • తిలవ నిలిఁపులు, సారసాననా.

సోద్యండువకనా ! నీవు లావణ్యస్రవంతివి. శృంగార రసాధి దేవతివై
మోహన దివ్యాపభ్రమకీకర్త. నిన్నుగూర్చి విన్నదాదిగ మోహశృం
ఖలముచే బంధింపబడితిని. నీమీక బంధమోక్ష మొనరింప వలయును.
(ఇంచుక యూరకుండి) అయితే ! ఈ మహాద్మనిఁ గూడెన వాని
మొదవునని శంకింపవలదు. నిన్న శరీరముతో నమరిలోకమునకే గొని
పోవుదును. సోద్యమునకు మృతమీభూలోక మమరిలోకమునను
గూరిరాదునుమా ! శ్రీహరి పావజలజోద్ధనయగు మందాకిని. అర్థిసరా
భీష్టములదీర్చు కల్పవృక్షము. కామధేనివు. చి.తామణి. మహాద
ర్శిము, సుధర్మనామమునందనరు మదీయసభాగారము. నందచోద్య
ము ! ఎన్నచెప్పను. నీవు చూడెదవుగాక ! నీవంటి సౌందర్యవతి
హాలోకమున నుండఁతగదు. లెమ్ము. అమరపుర ప్రయాణమునకు
నందిద్ధవుగమ్ము. నిన్నుగొని నిన్నులమదన సామ్రాజ్యవైభవము నను
బవించెదను. (ఇంచుక యూరకుండి) మహాద్మఁ డిట్లడుగుదురవ
సంశయించెదవేల ?

మహా—అమరనాథా ! నీవు త్రిభువన చక్రవర్తివి. సకలధర్మ సాక్షి
దివి. యజ్ఞములయందు హవిర్భాగములఁ గొనువాడవు. ఒక
రికిఁ జెప్పఁదగిన వాడవు. నీ యమరరాజ్య పరిపాలనము,
నిష్కళంక చారిత్రలగు కాశల గవయుట కుపయోగించు
చుంటివా ! నా చిత్తమెఱిగియు నెట్లు గోరుచున్న నీకుఁ

బాపము సంభవించును. అపాయము గలుగును. నీవంటి
వానికిది ధర్మముకాదు.

ఉ. బంధురహాప మందమర • భానుల లోల నీకు నీకు పు
ష్పంధయవేణి లేచుచున్నా • బల్కెచి ! పూయన పరమూర్తి
ర్గంధివనానప్రవాత్యుగం • కాయంబై నలులాశంబుని గా
హంధతఁ బల్కనీపఁ దగి • హా ! నగివా ! ఎగిరిన ముత్యేంద్రా.

చి. తానెంతి - కానుధేయపు - నై గావాము మొదలగువాని శిష్యాకార్థివై
యమరలోక నానూజ్య వాలనమొనర్చుచు బొందుచున్న మహా
భాగ్యములు చాలలేదా ! మహానియమొనర్చుచున్నది సోధ సేవాస
హస్యము చాలలేదా ! రుధా మేనకాద్వితీయవారి వారిపిల్లసిని
గాఢాశ్లేషభోగము చాలలేదా ! దేవతామహిమ మెందుమోదాక్షిప్తి
ప్రవృత్తిగలిపి, కేవల మానుషస్వభావమును బూని, మానవాంగ స
నగు నన్ను గోరుచుంటివి.

నీ. తమకంటె నిన్నె యు • తనుడనికాదె ను
రలు నిన్ను కేతగా • నిలిపివారు
సద్గుణుండనికాదె • సకలార్థ సంతతి
భూరిభక్తిని నిన్ను • బొగడినారు
ఘనమైన పదవిని • గనికాదె తాపస
క్రేచ్చలు నికా జెచ్చ • జేసినారు
అతి ఘృణ్యుడని కాదె • యాల సవనకార్య
ములయందు జెచ్చగా • నిలిపివారు

తే. గీ. వీసిచేగాదె త్రిభువన • విభుఁ డనంగ
దుర్లభ పదంబు దెలికి • మరకె నీకు
గాన నిలువకొనంగ జూచు • గోరిపాము
నిలపదచ్యుతి బొందక • నిశ్చయముగి.

మహా—నారీమణి ! నీ పలుకులన్నియు బధిరుని ముఁదు శింశి

మూదిన చందముననుండె. మహామోహసాగరంబున మునిగిన
 నన్ను నీగాధాలింగనంబను నొకచే నుద్ధరింపక ఇట్టి వాక్య
 ములచే నాచిత్తమును ద్రిప్పుట కేలప్రయత్నించెదవు.
 నాచిత్తమింక దిరుగదు. ఈమహేంద్రుఁడు నీయెడలఁ గృతకృ
 త్యుడు కావలయు. అధర్మమని తలంపకుము. ధర్మనిర్ణయ
 మందు మీ మానవులకన్న నమరు లధికులని యెఱుంగుము.
 అందులో నాకలోక సార్వభౌముడనగు నేజేయు కార్యము
 నిందించుచారెవరు? బింబాధరీ! ఇంకఁ గాలహరణం
 బొనరింపవలదు. మదనుండదయుఁడై నాహృదయమున వాడి
 శరంబులఁ బ్రయోగించుచున్నాఁడు. మనవతి! ఈజంభారిం
 గరుణింపుము. అమరలోక సామ్రాజ్యము నీవు పరి
 పాలింపుము. శచియు నేనును నిమిత్తమాత్రులమై యుందుము.
 దేవధనాంగనలు నీకు దాసీజనంబని భావింపుము. షర
 వర్ణినీ! సారసకల్పారక్షరన విరాజిత విమల సలిలపూరిత
 కాసారితీరంబులందును, శుక శారికామయూర సంతానభరిత
 మహాద్యాన వనంబులందును, బహుశదరీప్రాంత భాసమాన
 విస్తృతశశికాంత శిలావేదికలయందును. నుదగ్రసితాభవులినం
 బులయందును, నన్నఁగూడి మహానందమున రాజల్లుచు నిలింప
 భోగముల నందుదువుగాక. రమ్ము. (సమీపించుచున్నాడు.)

మహా—(తనలో) అక్కటా! ఇదియేమివాషముఈతఁడు నామాటవినక
 యున్నాడు. కంచెయే చేనుమేసిన నేమున్నది? అమరేంద్రు
 డెట్టి దుష్కార్యమున కొడిగట్టుచుండెను! ఈతనితో నొక్కింత
 కోపముగా బలికెదగాక. (ప్రకాశముగా) అమరేంద్రా!
 యధికారమునకు, నీయశమునకుఁ దగని నీచకార్యమునకు
 నాహసించు చుంటివి. నావాక్యములు పెడచెవినిఁ బెట్టు
 చుంటివి.

శా. నారీ మోహమునందు జిక్కునెడ నా • నాకష్టముల్ గల్గు దే
హారోగ్యంబునశించు, యోగము విషం • బై తోచు మాద్యంబువి
స్తారంబై తలకెక్కుఁగాన నది స్ర • జ్ఞానంతుఁడేవేళ ని
స్సారంబంచు ద్యజించు, గానఁ దగునే • చాలింపు మీకృత్యమున్.

మహా—యోషామణీ ! మాటలకేమి ? నారీయగ్రతమునఁ జిక్కుని
వారెవరు ? దారుకావనియందు స్త్రీలంగంచి చంద్రశేఖ
రుఁడు వెంటాడలేదా ? చంద్రుఁడు గురుభార్యను గూడలేదా ?
వసున వావులుచూడక శారదను బ్రహ్మపొందలేదా ? ఇందుకు
బెద్దలే మార్గ దర్శకులు. అతివా ! ఇక నాచిత్తమాగదు.
(పట్టుకొనబోవును)

మహా—ఎంతసాహస మెంత సాహసము ! ఎంత దుష్కృత్యము !
(స్రీకృంజూచి) సుమతీ ! సుమతీ ! అమరనాథుఁడైనను
దుష్కార్యాచరణ పరాయణు డగుటంజేసి యీతని యెదుట
నిలువరాదు. [పోగోవును]

మహా—శుకవాణీ ! మదీయ ప్రభావమునఁ గవాటములు బంధింపఁ
బడినవి. ఇంక ననుగ్రహింపుము.

మహా—[కోపముతో] బౌరా ! ఎంత యకార్యముచేయుఁడలంచితః ?
ఇంత స్వేచ్ఛావిహారమా ! ఇట్టి దుర్సర వ్యాపారమా !
త్రేదివ స్వామీజ్య గర్వాంధకారము నిన్నెట్టి యకార్యము
జేయించుచున్నది ! నిష్కళంక, హృదయులగు జనరాండ్రు
యెడల నధర్మ కార్యములఁ చేయుటకేనా, విరించి యమర
లోక పరిపాలనము నీకొసగినాను ? సుర స్వామీజ్యుని
పర్యము నిల్పుకొనఁ జూడుము. వ్రలోమజమంగళ సూత్రమును
గాపాదుకొనుము. ఈయాసనదలుకొనుము. నేను పరమేశ్వరా
ధీవనని యెఱుంగుము.

ఉ. మారుని బారికొడి యభి • మానము గోల్పిన్ గామకుక్కు లా
కారముఁదాల్చి కూతనిడి • గొతమిచ్చికి పారుకీలమన
జుగుడవై మిరాసెనుగు • శాపము గాంచి సహసయోనిస
బారము మేనఁ గాంచితని • వాసము ! పది పుట్టిమున్న జే.

మ హా—ఎలచాగా ! నిమ్మచునఁగురి వాట్లు హలహరి నన్నమఱిత
మోవామున ముంభి నేయుచున్నది. అచాల్సవిషయము నాకు
జ్ఞప్తికెదెచ్చి భయపెట్టవలెను. నే నెప్పుడొచ్చెనను నీకటాక్ష
మున దోషవచ్చుడ నగుచును. ఇంక మారు బలుకెను. అప్పు
డేమియు దిద్దుకొనరాదు మానని గోరుచుండగా మారుకొచ్చి
భయముకాదు. అమ్మ. అని మానెననియు మహాప్రసాదము
దల న్నదియుకాదు. (సమీపించును)

మహా—(మారుముగాబోయి) మహాదా సమీపించెను. పరనాథ
హరిణ మానసుండనగు నీ నామముగూడ స్మరింపరాదు.
అమరలోక చక్రవర్తినని యితవజ్రము సైరాచిలేన. ఏమీ !
నీవు తెలంచిన కార్మ్యమున కన్యథాత్యముండజేమి ? జగదంబ
యగు పార్వతీ మహాదేవినీ గోచర బలంకరుని, బాహకమునక
దెచ్చుకొనుము. బృదఃగోరిన క్రియార్థమును నీవు శాస్త్ర
స్తుత్య యెన్నిచేసినను నెత్తినలసి వచ్చినదో కెంతివా ? ఇంత
యెల ? నీ భార్యయగు శచి విషయములో సహజమును
సర్పచగుట మఱచిలేవా ? త్రేలోకాది నాశుండని గర్వం
పకుము. ఇష్టములేని యామవారలనెట్లు బలపంకపలు
నిందకుఁ బాత్రుఁడవు గాకుండు. మహాద్ర శ్శిష్యు సారీకన
జేసికొనుము. మాంసంబున కాశించి గాలంబునకుఁ గుల్కొను
నిజ్జవాణంబులఁ గోల్పోవు మీనము చ దమయ నన్నానీచి
విగతరాజ్య వైధిప్రసపు గాదుము. శిష్టాశిష్యులఁ గవల
ములు బంధంపఁబడియున్నవని తెలుపవలెను. కవాటబాధనము
నీ సాహసకార్యమున కుపయోగపడదు. నీవు పదివేలవర్షములు

పరమ నిష్ఠాగతిస్థంకవై ఘోర తపమాచరించినను నన్న
బిడయకాలపు. చ. నిష్ఠాగతిస్థంకవై ఘోర తపమాచరించినను నన్న
జీవితాశ కలగదని గానము. చ. నిష్ఠాగతిస్థంకవై ఘోర తపమాచరించినను నన్న

మహా—(అనగా) డొరా ! ఈ నిష్ఠాగతిస్థంకవై ఘోర తపమాచరించినను నన్న
బిడయకాలపు. (నాటిను నుండి) నాచినా ! మహాగతి
నిష్ఠాగతిస్థంకవై ఘోర తపమాచరించినను నన్న బిడయకాలపు. (నాటిను నుండి)
ఇక నేనెమిడచును ! మహాగతి నిష్ఠాగతిస్థంకవై ఘోర తపమాచరించినను నన్న
పోవుదునేని మహాగతి నిష్ఠాగతిస్థంకవై ఘోర తపమాచరించినను నన్న
రథమునఁ గృతార్థుడను కావలయును. (ప్రకృతముగా) మహా
నందా ! అమరవిభుండనగు నేనింతవరకును నన్న బిడయకాలపు.
ములచే బ్రతిమానితిని. నానివలన పార్థివము లీకపోయినది.
ఇక నాచి శ్మశ్రి కాలగంగణమును దాటింపును

మ. ఎలవాగా ! మహాగతి నిష్ఠాగతిస్థంకవై ఘోర తపమాచరించినను నన్న
బిడయకాలపు. (నాటిను నుండి) నాచినా ! మహాగతి
నిష్ఠాగతిస్థంకవై ఘోర తపమాచరించినను నన్న బిడయకాలపు. (నాటిను నుండి)
యలికేణివాణి నాక్క లె గరియాలే • డా ! శక్తి దుష్టమౌనము.
ఇక నీ వెందువోగలవు సుగతి శక్తి సామర్థ్యములు సేచే బ్రక్షింప
వలసినవే. చూడుము. [పట్టకొనబోవును.]

మహా—(మహాద్రువకుఁ జిక్కక) సాహసము ! కౌర్వము !
మిష్కర్మము ! పాపము ! ఘోరము ! శీ ! దుర్మతి ! దూర
ముగ నుండుము. నీరతిరమ హేర్వరచరణ కమలధారాసత్త
చిత్తనై, నిష్కర్మము హృదయనై వర్తించు నాయెడల నిరణ
దో)వాము నెందులగుచటపరా ! అక్కటా ! ఏమందు ! పుణ్య
పాతముగు నదిలేని శ్మశ్రిల గర్భమున సేపు, న్నిరవాణియందు గర
ళముద్భవించిన చి దమున జన్మించితిని. సాహసముల, మిగు
వారానామమునకు రత్న శి లభించి చందమున, గ్రామతటా

కాంతరమున వర్తించు కొంగకు మానస సరోవర విహార
మమనభంగి, ములుగుడు బొందులఁ దిను జుబుకమునకు
మల్తీసామజము తలమెడదు చేకూరినకరణి నీ కాయమరలోక
వాలనము సమకూరినది. ఓరీ ! అహల్యాజారా ! జాబ్బల్య
మానవావహ్వల లక్రనుముగ హరింపవచ్చును. కఠిన సాబ్బర
ధువ్యకాకోల గుళికలు మ్రొంగవచ్చును. నానాజగజ్జాల నాశన
ప్రక్రియాబ్బల వృత్త్యులతోనై నను బెసంగవచ్చును యమదోః
ప్రకాండ దీవ్యచ్ఛాడ దండంబునైన విలుపవచ్చును. కాని,
సాక్షీనముల కాగ్రహము గలిగించి నిల్పుటకెన్నడు శక్తులగు
దును ! బౌరా ! మర్మదాంధా ! నన్నెన్నతెగా భావించితివి ?
రజితాద్రివాసుని చరణ సేవకురాలనని యెఱుంగవో ! నా
వంటి డానిని బలవంతఁజేయ సాపాసించిన నీవు గిహౌజాడవైన
నేమి ? ఎవ్వరైననేమి ? సాక్షీమణుల కాగ్రహము గలిగె
నేని నీప్రాచుహ ? నీ పుత్రమిత్ర కళత్రాదులుందురా ? నీ
రాజ్యముండునా ! ఓరీ ! పరాదారాగ మనోల్లాస మానసా !
దక్షతమాజ శివీరనిర్గత మాహగ్నిబాహులల వడవున మదీయ
వీక్షణంబులనుండి వెలువడుచున్న యక్షీణ కూడూశుకుక్షణి
స్ఫులింగ నికరములు నిన్నిప్పుడే యుంధునిజేయఁగలవు.

(నిష్క్రమించును.)

మహేంద్ర—హా ! హతోస్మి.

కారి—(తొందరగా బ్రవేశించి) మహేంద్రా !

మహేంద్ర—సంయమింఁదా ! అమరలోక సాగర్వభామున కెట్టిగతి
పట్టినదో తెలిసిందితిరా ?

మ. నిస్పృతిపీవు నాకు మును • చేడియ వృత్తము, డానినెల్ల నే
నొప్పుగ నాలకింది మది • నుబ్బలమోదము నందకుండ, నీ

చొప్పునఁజేరి యియ్యెడకు • నూనశరాత్రినిఁజిక్కి సాధ్వీయా
కప్పురగంధి కోపమునఁ • గన్నలదృష్టివి భాసిలక్కటా.

నార—సునాకీరా! అయినదానికి ఎఱచినఁ బ్రయోజనములేదు.
ఇక నిన్ను రక్షింపదగిన వాడార్తిరక్షణ కళాపాశముడకు
శంభుఁడే. ఇప్పుడు నేను నిన్ను మహాత్ముని నన్నదికొని దోడ్కొని
పోవుదును. రమ్మ. (మహేంద్రుని చేయబట్టుకొని నీసికొని
పోవుచుండును)

మహీ—అక్కడికి! స్త్రీవ్రసనంబున జిక్కిన కారణమునందా నీ
నిట్లుయితని. నారదుఁడీ సమయమునకు రాకయుండెనని మహా
నంక యొకేమి శాపమిచ్చియుండునో— (లోకము నుద్దేశించి)
విబుధులారా!

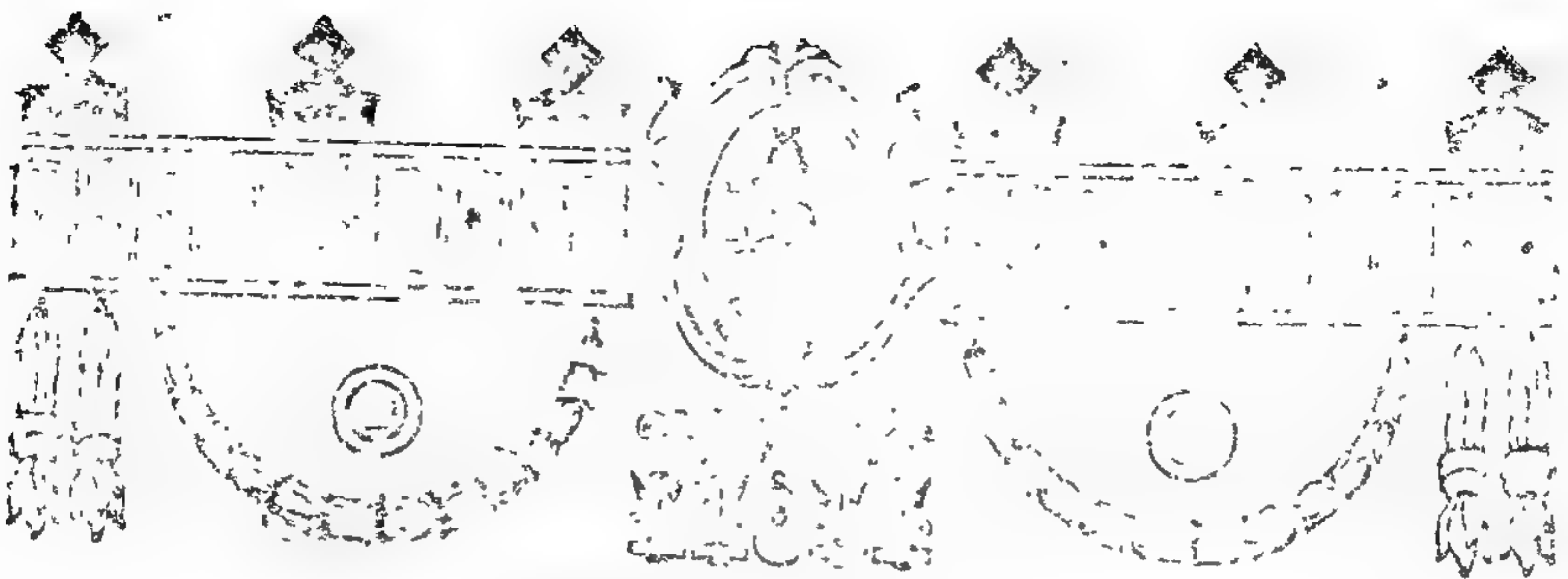
నీ. విరోధుల ముఖార • విందఁబు లనఁజూచి
చిత్తంబులో భ్రమ • జేర్చవలదు
కరకన్నయలఁ గాంచి • జీరాన పహియించి
యవఁమితానంద • మందవలదు
పరివధిగా గమనంబు • జిరమోదమునఁ జేయు
గాగోరి అనునంద • గాంచవలదు
పాశ్వరులులఁ జేరి • సాహసంబునఁ గోరి
కులగౌరవము మంటఁ • గలవ వలదు

తే. గీ. పరసతీకాంక్ష యెంతటి • వారికైన
త్రాణహానినిగూర్చి యా • పైన నతిక
మందు గూలద్రోయును గాన • నట్టిపనికి
వలదు మీరలు పోవంగ • వలదు వలదు.

(నిష్క్రమింతుడు.)

ఇది చతుర్థాంకము.

తేలి

మ హా నం ద .

శ్లోకము

శంభురాజు

పంచమాంకము. శ్లోకాలంకారము

(రంగవంశ:- కైలాసమున పరివేషము, సుహృదృశ; నారదుడు)

మహామహాత్మా ! మహానాదభక్తినిగూర్చి నీవు చెప్పగా విని
సంతోషించి యూరగూడక, అదీగునల్పమునేల పరీక్షింపఁ
దలంచితిని ? పరీక్షింపదలంచితిని గాక ! ఆపావనగుణశీల
తన నిష్కళంకి హృదయమును వెల్లడిచినదానీ, నేను శత్రు
యత్నమునుండి విముఖుడనుగాక, నామె నేల బలవంత పఱ
చితిని ?

చ. అమరులకెల్ల రాజునయి • యుచితభాగ్యసమ్పత్తి నొప్పుచుకా
సుమహితకీర్తిఁగాంచి, మధు • సూదనఁడౌదగదేవులెల్ల న
న్నమితముదబునన్ గనగ • సన్నుతలీలఁ జరించుచుండి; యా
భ్రమరవిసీల వేణయి • పాపము శాపము గాంచితిన్ గదా.

నీ. ఇట్టిరూపముతోడ • నేతెజఁగుననేను

విబుధలోకముజేర • వెదలువాఁడ

నిజకాంతవనఁజూచి • నీకీర్తిశాపాలు

గలిగెనేనున నేమి • పలుకువాఁడ

వరుణాది దిక్పతు • లకుదేగఁననుఁ జూడఁ
దలయెత్తి యేఁతి • మెలఁగువాడ
దాపసోత్తములెల్ల • దగనికాశ్యముఁ జేసి
తేయన్న నేమని • తెలుపువాడ

తే. గీ. నకట ! యమ్మహానంద గు • ణాభ్యయించు
నరియఁగాలేక సస్వగులు • నరయనెంచి
యిదిగి యీశ్వరశాసనము • నదిగుఁజి
వాడనైతి నిరకేఁతి • బ్రహ్మకువాడ.

నార—బివాజా! చేతులు కాలిన విరప నాకులు బట్టుకొనినాడు. చలనం
బి—చూడనమేమి యన్న? నిర్మల వనభవించుక దిచ్చున.
అనిగో! మనము కలసముచు జేనాము. భక్తజనసారథి
కుండగు దామాయణీ మనోహరుని నిన్ను రక్షించును. విచారము
వలదు. ఇచ్చుక నడచి అటు నిటుచూచి) దీక్షణ! మా
పాశుండిచ్చట లేదాదేమి? అనిగో! ద్వారపాలకుని
నడిగెదఁగాక! (ఎదురుఁ జూచుచు) ద్వారపాలకా! పునః
శ్వగుండేమి చేయుచున్నాడు?

(తెరగో)

ఇప్పుడే యోగసమాధినుండి లేచినాడు.

నార—(తనలో) ఇప్పుడే నారాక నెఱిగించుటకన్న హరినామసంకీర్తనముఁ జేయుచు నిచ్చటనందును.

మహే—(తనలో) ఈనారదునియొద్ద నెంత మాయయున్నది!

(తెరలో)

నారదమునీంద్రా! నీవరుదొచిన జూడ నెఱింగి పరమేశ్వరుఁడు నిన్నుఁ
జూడఁ దలచుచున్నాడు.

నార—ఇదిగో నచ్చుచున్నాను. (మహే కునిఁ జూచి) మహేంద్రా!
నేను పరమేశ్వరుని చర్చించి నిన్నుఁ గూర్చి మాటలాడి,

కన్న తెలిచితి నేని నీవును నీవ్వర్జమును భస్మముగాక మారునా ?
 ప్రాకారములు నీరయిపోవా ? కాచియున్న మహానాథ శివునిను బడి
 శివర దలదాట యొక గొప్పకాదు. ఈ కాలకంఠుని, ఈ త్రిపుర
 సంహారుని, ఈ మృత్యుంజయుని, మహాశక్తిని బరీక్షింతువుగాక !
 ఊహి ! అనురజాకము చేయవలయు చేయుచున్నాను. ప్రాణిమిత్ర
 కళిత్ర పరివార శాఖలచే నొప్పు మహేంద్ర భూషణును సమూల
 ముగాఁ బెల్లగొని వెయిచున్నాను. జైలకీలగర్భ బుడ వనిచు భేతాభ
 ప్రేతపిశాచ భూషణులనుఁ గ్రదివము క్రీడాప్రదేశముగఁ జేయుచు
 న్నాను. మహానా ! కాచుకొన్ను.

నార—మహాత్మా ! శివునియు భాగ్యునియు నీవొక్కత్ర కోధ
 మూర్తి దగుట నని సకల జగత్ప్రళయము సందభవింపదా !
 అట్టిరౌద్రుల నుర్రేముఁ డెంతటివాడు ! స్వామీ ! జగన్మాత
 యగు మాహేశ దేవి యాతఁకి శిక్ష విధించినది. ఆమె శాప
 కారణమున నాసుండున గూతనికి నీవుగూడ శిక్షవిధింపఁవలె
 చుట గోరుచుట్టుపై రోకటిపోటువలె నుండును. తానొనర్చిన
 దుష్కార్యమును నెఱుఁగి భిన్నుడై పరితాపమందుచు నీ
 చరణము లాశ్రయించి పాపదూరుడగుటకు వచ్చియున్న శచి
 కళత్రుని నీవు రక్షింపవలయును.

వర—ఏదీ ! యాతడిటకరుడెంచిగాదా ?

నార—దేవా ! నా వెరువెంట నేతొచి, నీ పక్షదర్శనము జేయుటకు
 భయమందుచు నచ్చట నున్నవాడు. కరుణింతునని యభయం
 మిచ్చి యతనికి దృష్టిఁబ్రసాదింపుము. నీసన్నిధికిఁ దోడ్కొని
 వచ్చెద. (కొంచె మీవలకు వచ్చి మహేంద్రునిఁ జూచి)
 మహేంద్రా ! నీవొనర్చిన కార్యమువిని కాలగళుఁడు
 దిపురసంహార సమయాకృతి మరలధరించి, నాప్రార్థనమున
 శాంత చిత్తుడైనాడు. ఇప్పుడు నీవారని పాదములపైఁ బడి,

క్షమింపుమని వేడుకొనఁము. రమ్మ. (చేయి బట్టుకొని తీసి
కొనిపోయి) మహానభావుండగు పార్వతీ కళత్రుం డీచ్చట
నున్నాడు.

మహేంద్ర—(పరమేశ్వరుని పాదములపైఁ బడి)

సి. శక్తింపవే లోక • పతితాపమును వాప

నాభీలహాలాహ • లానలంబు

రక్షింపవే యార్త • రక్షాయనుచునీడు

పదముల సేవించు • భక్తసమితి

శిక్షింపవే సుర • శ్రేణికి సౌఖ్యంబు

సమగజేయఁగఁ ద్రిపు • రాసురులను

వీక్షింపవే శౌర్య • విశదార్థమై భస్మ

మై పోవునట్లు ర • మాకుమారు

తే. గీ. నన్నుఁజూపవే యింక, న • నాథ నాథ

దోషమొనరించి నీపాద • తోయజనుల

నాశ్రయింపఁగ వచ్చితి • నభయమివ్వు

భక్తజనవనోల్లాస కీర్తి • పార్వతీశ.

నార—మహాజేవా ! దుష్కృత్య మొనర్చియుండెను, బహ్మశ్రేష్ఠ
మందుచు నిన్ను బ్రార్థించుచున్న యీ మహేంద్రుడవశ్వము
రక్షణీయుఁడు.

పర—(ఇంద్రాని లేవదీసి) ఇంద్రా! లెమ్ము. నీకు దృష్టిఁ బ్రసా
దించితిని.

మహేంద్ర—(కన్నలు తెరచి చూచి)నీలకంధరా ! నాయపరాధమునా
సహించుము.

పర—మహేంద్రా ! నీవొదిలేగుడులాబ్ధిచంద్రుఁడవు. శ్రీమహారా

అది నాకు దుష్కర్మ. అనారోగ సాహాయ్యము చేసితిని. అట్టి మౌనము నట్టి దుష్కర్మముల నొనర్చుచు నీ పాపమునకు మాలిన్యము దెచ్చి పెట్టకొనక బుద్ధిగలిగి వక్షింపుచుండుము. మహానంద నొక సామాన్య యువతిగా భావించితిని కాబోలు! పార్శ్వతి గంగ లొకరితో నొకరు పాత్రవత్స విషయమై కల హింసించుచు, నేను కోపాయత్త చిహ్నమునై పారికున్నాను భూతలంబున వేళ్ళకులమున బద్ధించి, యనవరతి మదీయసేవ రత్నమై యుండి క్రమ్మర నన్ను బొందుదురని శాపమిచ్చితిని. వారె మహానంద సదానందలు.

మహేంద్ర—గోక నాయకా! అవివేకినై నేనొనర్చిన దుష్కర్మమునకు ఫల మానభవించితిని. ఇక నీకర్మము నీయనంబున ముగించి నీ చరణ సేవకుండనగు నన్ను రక్షింపుము.

పర—ఇదా! ఇక నీలోకమున కరుగుము.

మహేంద్ర—అజ్ఞ ననుసరించెద. [నారదునిఁ జూచి] మునీంద్రా! పోయి వచ్చెదను.

నార—మంచిది.

[మహేంద్రుడు నిష్క్రమించును.]

నార—మహాజేవా! స్త్రీస్వభావమున జగన్మాతయగు పార్వతీయు, పరమపావన శీలయగు గంగామహాదేవియు నేదోకారణమున గలహించి యుందురుగాక! అంతమాత్రమునకై నీవు వారి నీడలి వారకులంబున జన్మింపఁ జేయుట ధర్మమా! మహా జేవుడవగు నీమాయా శిష్యును గనుంగొనఁ జాలరుకదా. ఇకనైన వారి నామావవజన్మమునుండి విముక్తులుగాజేసి, నీ పదసేవ నొనంగుము.

మహేంద్ర—నారదా! నేనుగూడ నొకసారి మహానందచిత్తము, శీలము, మొదలగునవి పక్షించినఁగాని, యామె నా సన్నిధికిరాజాలదు.

నాన్నా! తనలో ప్రేమకు కన్నీటిని పుట్టించేదేమో కనుటకును
మరియును గాక! ప్రకాశమే గాక! ఈ ప్రకాశము
మైన శ్రీనివాస కేల?

పర—కాదు కాదు. వదిలిన వీక్షణి ధానము సీత మాచేతనము కాక!

నార—మహానంద సన్నిహిత్యము వహించి ఉంటు కనుగొన
దలచు సీత వెంటవచ్చుటకు పోవుకూడ నగుననియు.

పర—అగుగాక! [నిష్క్రమింతురు]

రంగము:—[మహానందమందిరము:—ప్రవేశము—
మహానంద-సదానంద.]

మహా—ఆ సుమతిబాడయే గాక విషయమున్నది. ఆమె నాకంటె
వచ్చుటయు: నాకడనుండి మరల పోవుటయు: గూడ విగుట
నద్భుతముగ నేయున్నది. ఆమెవంటి యుత్తమ గుణములు గల
సఖిని మనము గాంచలేము. సుగుణసంపదకు: దోడు భక్తియు
వర్ణనాతీతమై యున్నది.

సదానంద—(ప్రవేశించి) సదానందా! మీయక్కగారి సంకతి
యిట్లయినదికదా. నీకుగూడ దాని వాసన లగిలి దానివలెనే
యుంటివి. వ్యభిచారవృత్తి హేయమనిరికదా! పోనిండు! వివా
హమైన: జేసికొనరాదా! సదానందా! మృత్యువాడేమి?

సదా—అక్క యెట్లో నేనునునట్లే.

సదా—బాగుగ నేయున్నది. మీయక్కకు: బరమేశ్వరు: దే వకుడు
కావలయునట. నీకోరికయు నట్లేయున్నదాయేమి? ఇగు
వురును నొక్కనినే వివాహమాడటకు సంకల్పించుకొనిరా
యేమి?

సదా—అమ్మా! ఈవేళాకోళపు మాటలతో నేమిపనియున్నది?
బ్రహ్మవ్రాతను నెవ్వరును దప్పించజాలదు.

మధుకరుడు—(ప్రవేశించి వసంత సేనను చూచి) అమ్మా ! నీవెక్కడ
 సదానందను పట్టుకొని పోతుంటాడనీమి ! ఇదికూడ మహా
 నందకు శిష్యురాలే. వీరివిషయమై నాకేమియు బెంగలేదు.
 మహానందకు జెలిక తైగానుండి, యెవ్వరికిందెలుపకుండ మన
 గృహమునుండి యరిగిన సుమతిమీద నాకు బెంగయున్నది.

(తెరలో)

శంభో ! శంకర !

వసం—(ఎదుటఁ జూచి) ఎవరో బిడ్డుకలిటు వచ్చుచున్నాడు.
 [నారదునితో భిక్షుక వేషముననున్న పరమేశ్వరుడు
 ప్రవేశించుచున్నాడు]

మధు—[పరమేశ్వరునిఁ జూచి] ఏమది ! ముష్టికావలసినవో వాకిలి
 నిలబడి యడుగరాదా ! లోపలికి త్రోసికొని వచ్చెదరేమి ?

నార—మేమి సామాన్యభిక్షుఁ గైకొనువారముకాము.

పర—ఈగృహంబెవ్వరిది ?

వసం—ఎవ్వరిదైన మీకేమి ?

నార—కావలసియే యడిగితిమి. (పరమేశ్వరునిఁ జూపుచు) ఈమహాను
 భాశ్శుడు భగవత్సమా నుడగు యోగీశ్వరుడని యెఱు
 గుము. ఇది మహానంద మందిర మగునా కాదా యని సంజే
 హము తోచి యడిగితిమి.

వసం—మీరు తలంచినట్లిది మహానంద గృహమే.

మహా—(పరమేశ్వరునిఁ జూచి తనలో) ఈతఁడెవ్వఁడై యుండును.
 మహామహిమ గల యొక దివ్య పురుషునివలె నాకుఁ గన్పట్టు
 చున్నాడు.

పర—(వసంత సేనం గాంచి) మహానంద గృహమే యైన నేను కృతా
 ర్థుడ నగుచును. నీవు మహానంద కేమగుదువు ?

వసం—తల్లిని. (మహానందను జూపుచు) అదియే మహానంద. అపిల్ల
నా కెండవ కూతురు సదానంద.

పర—ఇట్టి సౌందర్యవతిని గన్న నీభాగ్యమే భాగ్యము.

మధు—(వసంతసేనం గాంచి) ఇట్టి సన్యాసులను మనము గృహము
లోనికిఁ జేర్చరాదు.

మహా—అన్నయ్యా ! తొందర పడవలదు. వీరెవ్వరో మహాను
భావులు. (పరమేశ్వరునిఁ జూచి) యతీంద్రా ! సావదనము
లందుకొని తమ నివాస మెచ్చట ? మీ రెందుందురు ? ఏమి
పనికై యిట కరుడెంచిరి ? మొదలగు విషయములు తెలుపఁ
బ్రార్థించెద.

పర—

తే. గీ. చాన ! శాశ్వతంబగు నివా ♦ సాబు, పెండి
కొండ ; సజ్జనావాసంబు ♦ యింకచోట్లు
బడుగు జోగికి నొక్క స్థా ♦ వరము కలదే
భూతలంబెల్ల నాయుడే ♦ పొలితిమిన్న.

మహా—[తనలో] ఈమహానుభావునిఁజూచిన నాచిత్తమున నదియొక
విధమగు భక్తి జనించుచున్నది. ఈతని నివాసము కెందీకొంగె.
యట ! ఈతడుండు చోట్లు సజ్జనావాసములట ! ఆహా
చిత్తము. ఈతడపరశివునిగా నాకుఁగన్పట్టుచున్నాడు. ప్రికా
శముగా] మహాత్మా ! మీయభీష్టమెట్టిదో తెలిపిన సంతసి
చెదను.

పర—నారీమణీ ! నాయభీష్ట మేమనితెలుపుదును ! తెలుపుటకునాకు
సిగ్గుగనుండును. తెలుపకయున్న కోర్కెతీరదు.

తే. గీ. ఎదుమందనమెల్లఁ దడముచే ♦ కడపినాడ
ముసలితనమా వహించెను ♦ ముగుద ! యిపుడు

పెండ్లియాడంగ మదివాంఛ ♦ వెలసెనాకు
వనిత నెమకుచు నీభంగి ♦ వచ్చినాడ.

అనేకమంది సుందరీమణులఁ దిలకించితిని. కాని నాచిత్తము దెవ్వరిని
గైకొనుటకు సమ్మతింపలేదు. నీ నామము వింటిని. నిన్నిచ్చటఁ జూడ,
గంటిని. నిన్ను గైకొన నాకుఁ గోర్కె- జనించినది.

తే. గీ. వృద్ధుఁ డొదుపై సన్యాసి ♦ పెండ్లియేల
నితసికంచు నెంచెదోలేక ♦ మతిని యతుల
కోరికనుదీర్చి సత్కీర్తిఁ ♦ గొంట పుణ్య
మంచుఁ దలఁతువో తెలుపుమా ♦ చంచలాక్షి.

పరః—(ఇంచుక కోపముతోఁ బరమేశ్వరునిఁ జూచి) ఏమీ ! నీకు
వివాహ మాడుటకు బుద్ధి వుట్టించా ! ఈనూట నెవ్వరైన
విన్న నప్పుదురని యెఁ దలంపకయెట్లు కోరితివి ?

మధుః—నీకే లిండికి లేక బిడ్డ మెత్తుకొనిచుంటివే. ఇకఁ జేసికొన్న
భార్య కేమి పెట్టెదవు ? సన్యాసికి నీకుఁ బెండ్లి కావలయునా?
(ఇంచుక యూరకుండి) ఇక నావలకుఁ బొమ్ము.

పరః—నావాంఛఁ దెలిపినందులకు మీరాగ్రహించెదలేల ? నాయభీ
ష్టము మహానందకుఁ గదా దెలిపితిని. ఇందులకుఁ బ్రత్యుత్తర
మామెయే యొసంగ వలయును. (మహానందను జూచి)
యోమామణి ! నాకోరిక కేమి ప్రత్యుత్తర మిచ్చెదవు ?

మధుః—(తనలో) వృద్ధుఁడను, తాపసియు నగు నీతఁడెట్టి కోరికను
కోరుచుండెనేమి ? అలోచించి చూడ నీతఁడు సామాన్య
యోగివుంగప్రభుగా నాకుఁ గనిపించుటలేదు. నాపుతాకృతి
సుకృతమున హిమాచలాత్మజామనోహరుండే నాయెడలఁ
గరుణించి నన్ను ధన్యురాలుగఁ జేయఁదలంచి యిట్టి రూప
ముతో వచ్చెనని తలంచెదను.

తే. గీ. పరమనిష్ఠనుఁ బూని త • పంబొనర్చు
వృద్ధ యోగీశ్వరునకేక • పెండ్లియేడ
కంటినే యిట్టి వింత, జ • గంబునందు
భవుడె నన్నుఁ బరీక్షింప • వచ్చెఁగాక.

నార—(మహానందను గాంచి) అగనామణీ ! ఆలోచించుచుంటావేమి ? ఈ మహానీయుని సామాన్యునిగా భావించి యీతని యభీష్టము వ్యర్థము సేయకుము.

మ. జలజాక్షీ ఘనయోగమార్గమాల ని • చ్చల్ గాలు యోగీశ్వరా
వల్లికై నన్ నిరతం బదృశ్యుడగుచున్ • వర్తించు నప్పార్వతీ
లలనానాధునకున్ సముడనుచు వే • డ్కన్వీనిఁ బెండ్లాడి యు
న్వలకీర్తి విలసిల్లగాఁ దలఁపుమా • పర్వోదుబింబాసనా.

మహా—[తనలో] నిశ్చయముగా నిష్కాహముభావుఁడు పరమేశ్వరుని ముండనుటకు సందియములేదు. అది యేమి కారణమో కాని యీతని యందు నాకది యొక విధమైన భక్తి కలుగుచుండటమేగాక, యీతని యభీష్టము ననుసరించి వర్తించుటకు నాచిత్తము తత్తరమందుచున్నది. పరమేశ్వరుని జూచి మహానుభావా ! యతీంద్రా ! తాపసుడవును, మిగుల వృష్ణుడవును నగు నీవు నన్నీతని గోరుట మిగుల వింతగానొప్పునీ మనీయమానస పరీక్ష సేయంగఁ దలఁచి యీ వేషమున నరవలెంచిన పరమేశ్వరునిగా భావించెదను. (ఇంచుకయుండఁజేసి) దేవా ! నేను వేశ్యాంగన నయ్యుఁ దద్వృత్తియందుఁ జిత్తము బ్రేషకపెట్టక పరమేశ్వరుని నమ్మి భజించుచున్నాను. అట్టి నన్ను తాపసుడవగు నీవు సతీగాఁ గైకొనఁ దలఁచినావని కానిమ్ము. భగభత్స్వరూపుడ వగు నీయభీష్టము దీక్షితగాక! నేటినుండి నన్ను నీ చరణసేవకురాలిగ భావించి ధన్యురాలుగ జేయుము.

వసం—ఆ ! మహానందా ! ఇది యేమివింత. నీవు మంచి వరు నే
వెదకు కొంటివి

తే. నీ. ఉవిద ! జవ్వనివి సుఖము ♦ లొల్లకీట్లు
బడుగుజోగికి భార్యవై ♦ బరుగుజేల
రాత్రిముఖమునఁ జంద్ర తా ♦ రావదీప్త
యైనశర్వరి యరుణున ♦ కగున చెల్లెమ.

మధు—సోదరీ ! ఎంతో భాగ్యవంతులు నీ కటాక్షమాపించి ధన
రాసులు గ్రహస్మృతిచేతమని యింటి చుట్టుతీరిగిన వారిని నిరాశ
రించి, నేడీ మూడుకాళ్లముసలి వచ్చి యడిగినంతనే యీతనికి
సలివగుటకు నంగీకరించితివా ! ఛీ !

మ. అతివా ! యేమనిచెప్పనోపుదాను ! నీ ♦ వా ! యెల్లపూబోండ్లయం
డతీసాంకర్య విభాసివట్టియెడ, వ ♦ న్యగ్రాస దీక్షాకృశీ
కృతగాత్రుఁ గడువృద్ధుఁడాపసు, ధృతి ♦ శ్రీ హీనచిత్తంబునన్
బతిగానుండుమటంచుఁ దెల్పుదువె ! వ ♦ హ్వ ! చిత్రమయ్యెంజుమీ.

నార—అమ్మహానీయుని కోరిక కామె యంగీకరించుచుండఁగా మధ్య
నీవేల యడ్డమువచ్చెదవు. మహానంద మహాజ్ఞానస్వరూపిన్.
అమెకు దెలియని విషయములులేవు. కష్టసుఖము లామెకు
దెలియవా ? ఈ మహానుభావునితో కాపురము నేయునడి
యామెగాని నీవుకాదుదగా !

పర—మహానందా ! మాట్లాడవేమి ! నీచిత్తమునకు నీవే యధికారి
ణివి కదా !

మహా—(తల్లిని-మధుకరునిఁ జూచి)మీరీతనిని వృద్ధుడనియు డాపసు
డనియుఁ గురూపియనియు, హేయముగఁ జూడవలదు. ఈ
మహాత్ముడే నాపాలిఁటి భగవంతుఁడు. ఈతడే నాథుఁడు.

సదా—(మహానందను జూచి) అక్కా ! నాకుగూడ నీమహాత్ముని
పాదసేవకేయుట కనుమతి నొసంగుము.

వన—బాగున్నది.

మధు—అమ్మా ! ఎవరికర్జమున కెవరుకర్తలు ? మనకేల యీ
గొడవ. రమ్ము. (తల్లితో నిష్క్రమింతురు.)

పర—[నారదునితో రహస్యముగా] నారదా ! నీవిప్పుడే కైలాసము
నకేగి భృంగిరిటాదుల నీపురంబున కరుదెంచి, ప్రచ్ఛన్నవేషం
బులనుండి, నేనెప్పుడు దలచిన నప్పుడరుదెంచి నాయాజ్ఞ
బాలించుటకు సంసిద్ధులై యుండువనిచెప్పము.

నార—[నిష్క్రమించును.]

మహా—[పరమేశ్వరునిఁ జూచి] దేవా ! మీ రేప్రదేశమునుండి
వచ్చుచుండిరో— మిగుల నలసియుందురు. స్నానమాచరించి
భోజనానంతరమున నించుక విశ్రమింతురుగాక. రండు.

[అందఱును నిష్క్రమింతురు.]

(రంగము-స్మశానము:—మహానందతో పరమేశ్వరుఁడు ప్రవేశము.)

మహా—నాథా ! శుష్కఫలా గతాగణిత కంకణోష్ఠ గృణ్ధౌళ
జనిత ధ్వానంబును, నుత్కర్షిత శిరోజాత ప్రతానంబును,
దుర్లంధ నిధానంబునై, భూత ప్రేత పిశాచభాకినీ గణంబు
లకు విహారభూమియైన నీస్మశానవాటియందు విహరించుటకు
మీకేల బుద్ధి వొడనె.

సీ. వసియించుటకు మీకు ♦ వరమందిరశ్రేణి
పురమందు లేదాకా ♦ పాలుపుమీత
శత్రునించుటకు మీకు ♦ సంతసంబొనగూర్పు
మంచిపాన్పులులేవె ♦ మందిరమున
విహరించుటకు మీకు ♦ వేడ్కనించెడు లతా
భరితమహోద్యాన ♦ వనములేదె
భక్షించుటకు మీకు ♦ బహువిధభక్ష్యాన్న
మనురదేమీదు గృ ♦ హంబునందు

తే. గీ. నకట యిదియేమి వింత, మీ • రా నుఖంబు
 లొల్లకీకీతి నెట్లుండ • నొప్పునే, ని
 జేశ ! యికనైన నగరంబు • జేరి నుఖము
 లందుమకుగాక, నేతేర • నగునుమీరు.

పర—సతీమణీ ! నావంటి జోగిని గైకొనట చేతనేకదా నీవెట్టి స్థల
 మన నుండవలసి వచ్చినది. నీవు పుట్టు భోగివి. ధనికురాలవు.
 నిరంతరము మందిరములందే వసియించుచుండు చానవు.

ఉ. కోమలి పేలవౌచు బడు • గుంజడవారిని నన్నుకొంటచే
 నీమహిమధ్యమల్ పడిచి • యాగతినిఁటివి రుద్రభూమిలో
 సమదీ యుమనెటు తపి • యించుచుచుంటివా ! భూరిభాగ్య ల
 స్మీమహానీయై గైకొనినఁ • జెందవుగాయిటువంటి కష్టమున్.

సానిమ్ము. నీవు పురంబునకుఁ బోవుమవా ?

మహా—దేవా ! ఇచ్చట మీ సన్నిధినుండుటకు నాకుఁ గష్టముగ
 దోచి యట్లు పలికితినని తెలంపవలదు. మీ పాదసేవకంటె
 నాకు గావలసినదేమియు లేదు. మీరీ ప్రదేశముననే కాదు.
 ఇంతకంటె భయంకరమైన ప్రదేశమునకు దోడ్కొనిపోయి
 నను వచ్చెదను. (ఇంచుక యూరకుండి) నాథా ! సతీమణికి
 ప్రాణేశ్వర నామసంకీర్తనోగకచమున నరివడ్డర్లలతికావితా
 నము నెగుననియు, నిజమనోనాథచింత నార్కప్రభలచే పావ
 సంతమన వ్రాతమడంగుననియు, భర్తసేవాదవానల శిఖలను
 విదద్దశాటవిక్ర గుననియు, పతిసమగ్ర భజనాంజనముచే నప
 వర్గినిధి కానిపించుననియు నేనుసంపూర్తిగ గ్రహించినదానను.

పర—సతీమణీ ! నీవు ధన్యురాలవైతివి.

మ. రియణీ ! మెచ్చితి నీగుణంబునకు మో • దంబెంతయుంగల్గె, నీ
 పరిసారీమణి నీజగంబునను గాం • చంబాల వేయేల, నీ

చరితఁ జెల్లరకఁ ముదావహమునై • సంక్రీడి జేకూర్చు, నే
సరయఁ ధన్యుఁడనైతి నిన్నుఁగొని న • భూదీ! తీరొకఁబులక,
నీపతిధక్తికి, నీసేనకు, నీశీలమునకు, నీనిశ్చల పరమేశ్వరధక్తికి, నే
వెంటియునంటిసి చి నీకొక శిషలింగమును బ్రసాదించుచున్నాను. (అని
యిచ్చును.)

మహా—మహాశక్రసాదము. (పుచ్చుకొనను.)

పర—నట! ఇది నొకమాట జెప్పువలయును. ఈలి గమును నీవు ప్రాణ
పదంబుగ జూచుకొనుచుఁ బూజించుచుండవలయును. దీనిని
నీవు విడిచితివేని యున్నాడే నేనగ్ని బడి ప్రాణుని ను ద్ధరిం
తును. ఎక్కడనైన భద్రముగ నుంచి కాపాడవలయును.

మహా—నాథా! దీనివిషయమై నీచహగ్రత్తగ నేలయుండునా! ఇట్టి
శాలయందు భద్రముగనుంచి పూజించుచు మీంకరుణచే
గృతాగ్రురాల నయ్యెదను.

పర—రిమతే! నీ యశీష్టము ననుసరించి గృహంబునకుఁ బోవుదము
రమ్ము. (ఇకవురు నిష్క్రమింతురు.)

(రంగము:—మహానంద ముండెదమందుఁ సరివేశ్వరకమ ప్రవేశి చును.)

పర—(తనలో) ఈనతీమహా నన్న నజముగా నెలుంగుక పోయినను,
భగవంతునిగా నమ్మి నేవించుచున్నది. నాచే బ్రహ్మక
బడిన లింగమును నర్తనశాలయందుంచి భక్తి ప్రకటన
బూజించుచున్నది. ఇక నేని విషయందను సదానందమహా
గూఢ నానన్విధకి జేర్చవలెను. కావున నేను, తిలగిదిగల్గి
నామాయచే నర్తనశాలను దహింపఁ జేయుదును. అట్టిప్పుడు
పెదప నా నాగీమణి యేమిచేయునో చూచి శాపము వాయు
జేసెదగాక. (నిష్క్రమించును.)

మహా—(తొందరగా బ్రవేశించి) హా! ఇది యేమిచోద్యము. నే

నిష్పదేమి చేయుదును. అక్కటా ! నర్తనశాల కాలిపోవుచున్నది. అగ్నిజ్వాలల నార్పువారెవ్వరును లేరే ! (ఎదుట జూచుచు) అగ్రిజా ! మధుకరా ! చూచెనవేమి ! సదానందా ! ఘటముతో జలముల దెక్కు. అయ్యయో ! అందు నా నాధుఁడొసంగిన శివలింగ మున్నది. (నిష్క్రమించును)

పర—(ప్రవేశించి తనలో) నామాయచే నర్తనశాల సంపూర్తిగ దహనమైనది. లింగమును మాయఁ జేసితిని. అదిగో ! లింగమును గానఁ జాలనందులకు మహానంద దుఃఖించుచు నిట్లు వచ్చుచున్నది.

మహా—(విషాదముతో ప్రవేశించి) అక్కటా ! నాభక్తికిమెచ్చి మన్నాధుఁడు నాకుఁ బూజార్థమై సంతసమున నొసంగితియా శివలింగ మగ్నిజ్వాలలంబడి భస్మమై పోయినది. ఇప్పుడు నేనెమి చేయుదును. లింగమెప్పుడు నీచే విజయ బడునో యప్పుడు నేనగ్నింబడి దేహము వాయుదాసని ప్రాణేశ్వరుఁడు వచించి యున్నాడు. నర్తన శాలయందున్నచో భద్రముగ నుండునని తలంచి యచ్చట నుంచితిని. ఈనర్తనశాల దహించి బడుటనాకు మిగుల వింతగనున్నది. ప్రాణేశ్వరుడొనర్చిన ప్రణామము నేనేమనివగతును? హా ! పరమేశ్వరా ! నిరంతరము నీ చరణకమల సేవతప్ప నన్యమెఱుంగని నాచిత్తమున కీవిధముగ సంతాపము గలిగింప న్యాయమా (ఎదుటజూచి) అదిగో ! నాధుఁడు. ఈతని కేమనిచెప్పుదును !

పర—(ప్రవేశించి) తరుణీ ! శివలింగమున్నదా ?

మహా—(ఊరకొనును)

పర—ప్రత్యుత్తర మీయవేమి ? కృపాముతోఁబాటు కాలిపోయినదా యేమి ?

మహా—నాథా ! మన్నింపుడు. బుద్ధిపూర్వకముగ నే నేదేదముగాన
దోషమును జేసియుండలేదు. సర్తనశాల యన్న కావలె
యగుట మిగుల మాయగ నున్నది.

పర—హా ! ఎంతని చేసెదవి. (కోపముతో) నీవు భిక్షుగాలవని
తలంచి యీ లింగమును నీకొసంగిన మలన నామృతం నీవు
కారణమైతివి. ఛీ ! నీపూర్వము జూచిన శాప మొనర్చును.
నీనినయము, నీకీతిభక్తి యంతయు నేటితో నచ్చుచుండుకదా!
ఆ లింగమును నీపెప్పుడు విడిచెదవో యప్పుడు నీ నన్నిం
బ్రవేశింతునని చెప్పి యుంటినికదా ! ఆకలుకుల ముహూర్తము!
లేక, యీవృద్ధ యోగీశ్వరుండు నాకెక్కడ మగండుని మృత్యు
గూర్పుట కిట్లు చేసితివా ?

మహా—(దైన్యముతో)

చ. ననాత్మమియింపజూడు ముని • నాయక, దోషము నల్పలేదు, స
ర్తనగృహములదు లింగమును • దాచితిఁ బూజనసల్పగోరి, రె
మనునా ! నదేమికారణము • యక్కట! యయ్యది దగ్ధమయ్యె; స
ర్తనగృహమెల్ల గాలుటను • దండనజేయుదు తోచినట్లుగన్.

పర—ఇక నిన్న దండించిననేమి ! దండింపకున్ననేమి ! నాప్రతిజ్ఞ
ననుసరించి నే నన్నీ • బడవలయునుకదా. అక్కటా ! ఎంతవని
జేసితివి ? ఇంతకును నిన్న దూషించినందువలనఁ బ్రయోజన
మేమి యున్నది ? అవివేకినై, చపలచిత్తుడనై, నీకా శివలిం
గము నొసంగి యాత్మవినాశము దెచ్చుకొంటివి. సరే. ఆయిన
దానికి విచారమేల ? నీదారిని నీవు పొమ్ము. నేనిక నన్నీ
ప్రవేశ మొనర్తును! (ఇంచుక ముందునకు నడచును)

మహా—(పరమేశ్వరుని బట్టుకొని) హా ! నాథా ! వికీడిధర్మనూ !
బుద్ధి పూర్వకముగ నే నాశివలింగమును గూర్చి యశ్రద్ధగ
నుంటివా ? నా భక్తిస్త్రగ్ధలు మీకు దెలియవా ! కేవా ! సాహస
కార్యముడుగదా. నన్ను రక్షింపుడు.

పర—నా క్షేమమును గోరిన దానవేని యట్లు నల్పక యుండువు.

మహా—నాథా. నిలువుడు. నా విన్నపమాలింపరా ! నన్ను దయాార్థ దప్తిని గాంచరా !

పర—లింగమును జూపుము.

మహా—అగ్నిబడి దగ్ధమైనదాని నెట్లు జూపగలను ? మహానుభావా ! సర్వ సౌఖ్యములను రోసి, పరమేశ్వరునిపై చిత్తము నిలిపి యున్న నాకడకు మీరరుదెంచి వివాహమాడుమని యడిగి నంతనే. మీరే నా పాలిటికిఁ బరమేశ్వర స్వరూపులని తలంచి, వరించి, సేవించుచుంటిని. నా హృదయము మీరెఱింగి యుండియు నిట్లు బలికిన నేమనఁగలను ? ఇదిగో పాదములపైఁ బడుచున్నాను. రక్షింపుడు.

పర—అట్లయిన నా ప్రతిజ్ఞ మానమందువా యేమి ? చాలుచాలు. అట్లానర్చితినేని, పరమనిష్ఠాగరిష్ఠుడైన యతీశ్వరుండొక కాంతావ్యామోహమునఁ బడి చేసిన ప్రతిజ్ఞకు భంగము గలిగించెనని జగంబులు హాసింపవా ? నాకీమణి ? ఈ పలు కులతో నేమిపనియన్నది. వృద్ధుడనయ్యు, భవన మోహన విగ్రహావగు నీపైగొన్న మోహమును త్యజించుచున్నాను. నీవు నా యెడల జూపిన యద్వితీయసేవ సంతయు మఱచిపోవు చున్నాను. ఇదిగో ! ప్రతిజ్ఞ నిర్వహణమునకై యనలంబున బ్రవేశించుచున్నాను. (నిష్క్రమించును)

మహా—నాథా ! నాథా.

[నిష్క్రమించును.]

(మహానంద—నదానంద ప్రవేశించుచున్నారు.)

పర—అక్కా ! నీవు వివారించినందు నలనఁ బ్రయోజనమేమి యున్నది ? ఆమాయా తాతీశ్వరుఁడు సాక్షాత్పరమేశ్వరుండని మనము గనుఁగొనఁజాలక పోతిమి. ఇది యంతయు నమ్మకాత్ముని మాయగనే యెఱింగి యూరడిల్లుము.

మహా—[పరమేశ్వరు నుద్దేశించి] హా ! పరమేశ్వరా !

శా. తారాధీశ శరీరవలంబుడవుగా • దైవముగా భర్తగా
సారాభీష్టముదీర్చు సద్గురువుగా • స్వాతంత్ర్యమునందెంచి ని
న్నారాధించి కృతార్థులంగనక మా • యంజక్కి యిట్లైతి, నా
హా ! రాజవభవాదివందిత వదా • బ్ధా ! పార్వతీవల్లభా.

మీ కహనాకేవలమును గాంచి భగవంతుడనని శంకయము గలిగినవా
నది వెలిబుచ్చజాలక పోయితిని. దేవా ! నీ చరణసేవకురాలనగు
నాకు నీ నిజరూప సందర్శనం బొసంగక యిట్లు వంచించితివివా !

మ. సరసీజాతభవాది జీవతతి య • శాంతింబు సేవింప బె
ల్లిరవైమించు మహానుభావుడవు నీ • వీరీతి, మాయా మునీ
శ్వరవేషంబున వచ్చితిల ? నిజరూ • పస్ఫూర్తితోవచ్చితి
బరమా మోదముమీర భక్తి మెయి నీ • పాదాబ్జముల్ గొల్వనో
మహానుభావా ! నిశ్చయముగా నీవు నా భక్తినిఁ పరీక్షింప దలంచినో
యట్టి రూపముతో వచ్చితివి. పూర్వ జన్మమున నే నిండుక పాపము
జేసికొని యుండుటచే నిజరూపము మార్చియు జూపవైతివి.

తే. గీ. చరణ సేవకురాలిడై • గరుణఁ బూని
శపట తాపసివై నిజాం • గనగజేలి
మాయమై పోయినాడవు • మరల నిన్ను
గాంచ శక్తురాలన ! నేను • గరళకంఠ.

ఈ మానవజన్మమునందుండి నిస్సంకఁ గాంచజాలను. (వదాంతము
జూచి) చెల్లెలా ! భగవంతుడను నన్ను వందించి మాయమైనాడ.
అప్పుహనుభావుడు మాయవగుటకునూడ. నేనేకారణము. కావున
నేనొక నాదేహముగ్ని కాపాతిగఁజేసి పరమేశ్వర పాదసన్నిధిఁ జేరు
కొందుగాక.

సదా—అక్కా! నీచే యట్లొనర్చిన నేయమాత్రమమరా? కనునా
నీపాట వచ్చెద.

మహా—(వినటఁ జూపుచు) సదానాదా! అయిచూడము. మన
పూచూట యుగంతచే బర మేశ్వరుని మోయచేఁగాబోలు,
నన్ను యన్నిప్రబ్ధులిల్లుమ, నన్ను మగ మీ రిందునడి, దేవ
దేవుని గిలిసకొనడని యుహ్వసించుచున్నది. ఇక మనచ,
అడియగాదు. ఆ హైమవతీ మనోహరసి మనసాస్మరించి
యాయుల జ్వలలందు గూలి యీ పాపలోకమును విడిచి
శివసాయజ్యమును బొందుడము.

(చేతులు మోడ్చి)

శ్లో. “అకాశేన శిఖ సమన్త ఫణినాం నేత్రాకలాపీనతా
సుగ్రహప్రణవోపదేశసిన్ధుః కేతి యోగీయతే
శ్యామాంశైల సముద్యవాఘనగుచి దృష్టానట నముదా
వేదాంతోపవనే విహారి ర్ఘికంతా నీలకంఠంభజే.”

శ్లో. నిత్యోఽథ గుణాత్మనే పురతే కాత్యాయనీ శ్రేయసే
సత్యాయాది కుకుటుంబినే మునిమనః ప్రత్యక్ష చిన్మూర్తయే
మాయాశ్చ జగత్రయాయ సకలామ్నాయాంతంచాణే
సాయంతాడవ సుభ్రమాయ జటినేనయంనతిశ్శంభవే.

[నిష్క్రమించును]

సదా—

శ్లో. కారుణ్యమృత వర్షిణం ఘనవిషదగ్ధి మ్మచ్చిదాకర్మరం
విద్యాసస్య ఫలోదయాచు సుమనస్సంసేవ్య మిచ్ఛాకృతిమ్
శృత్యద్భక్తమయూరమధి నిలయం చంచజ్జటామండలమ్
శంభో వాంఛతినీలకంఠరసజాత్వాంమే మనశ్చాతకః.

[నిష్క్రమించును]

[వెంటనే తెరలేచును-కైలాసమునందు బార్వతీగంగలతోఁ
బరమేశ్వరుఁడును నారదుఁడును ప్రవేశింతును]

పర-—నారదా ! మహానంద సత్వపక్షిక్షా విధాన విచిత్రమంతయుఁ
జూచితివి కదా ! ఇప్పటికా మహానంద సనాన దము తమశాస
మునుబాసి పార్వతీగంగలై నాసన్నిధికి జేరఁ గలిగిరి. (పార్వతి
గంగలను జూచి)

తే. గీ. సవతులగు మీరు కలహించు • సవయమదు
శాపమిచ్చితి వేళ్ళలై • జన్మమందు
దొచు; నద్దాన నాకీతి • సవనిఁ బుట్టి
భక్తి నర్పించి నన్న శా. • సబువాసి
జేరితిరి నాదుసన్నిధి • మీరలివుడు.

పర్వ-—దేవా ! నీచర్యలనంతములు.

—దేవా ! జగన్మాతలగు వీరు శాపవిముక్తిగాంక్షి
లసినదేమున్నది ?

పర్వ-—తే. గీ. సాధ్యమహిమంబుఁ జూపి • జగన్మాతల
గలుగకుండునుగాక, క్రిందతరుఁగొల్చి
భక్తబృందంబు సర్వపా • పములబాసి
దివ్యయశమంది మోక్ష ము • దెదరు గాక.

నార-—తథాస్తు.

[తెరవాలును]

ఇది పంచమాంకము,

సర్వము సంతృప్తము.

శ్రీధర్మశాస్త్రమునందలి

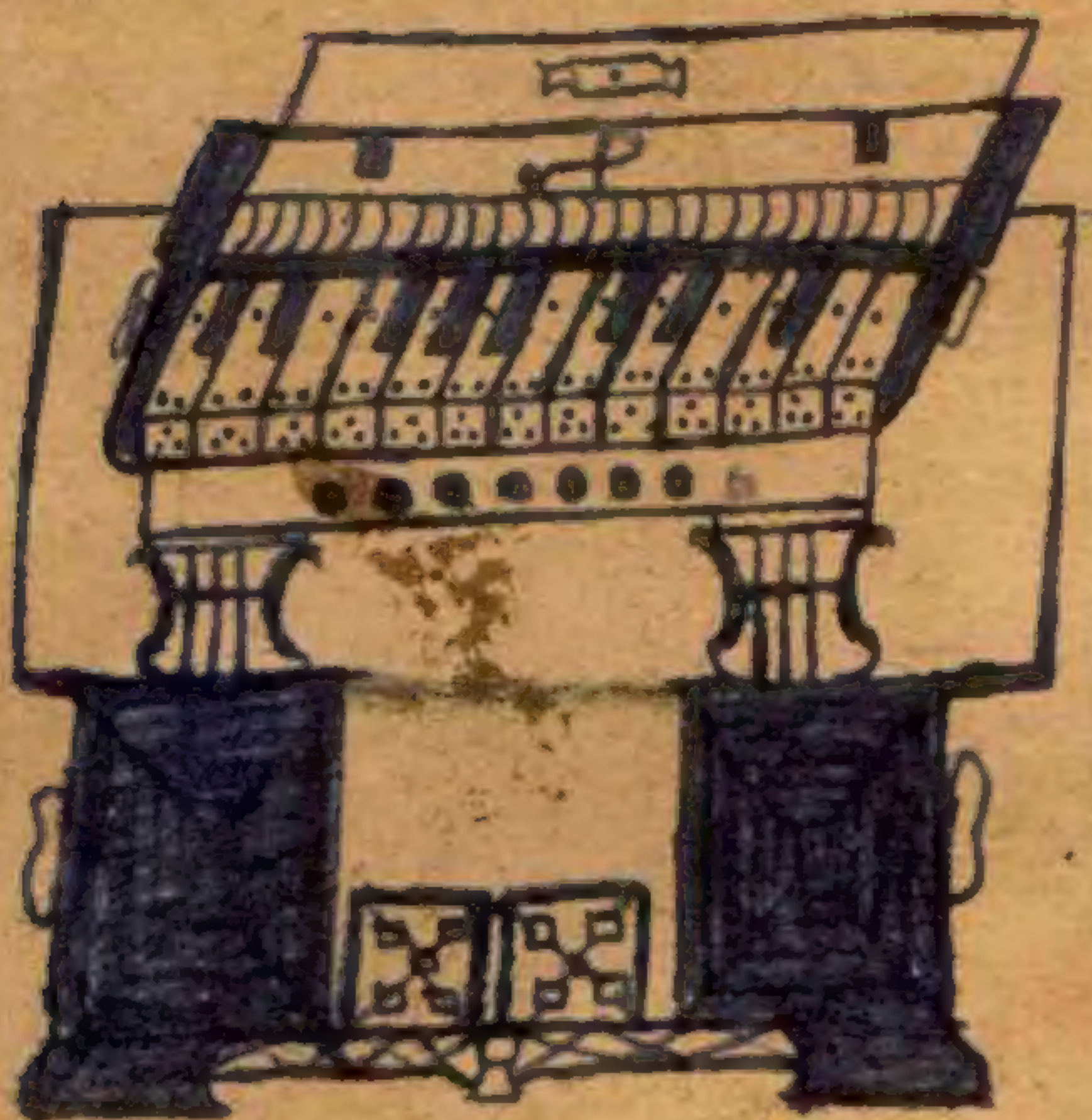

8-11-1924 104

శంభురాజుగారిపాఠశాలకు స్తుతింశునాది

G. Rajagopalanna Books & Stationery

8-11-1924

మహానగర పంచాయితీ పునర్వ్యవస్థీకరణ పరిశీలనావర్ణిక

పునర్వ్యవస్థీకరణ సంఖ్య	TPLA115B167
పునర్వ్యవస్థీకరణ పేరు	మహానగరం
తారీఖు	26/10/24
ముందు లెక్క	no
వెనుక లెక్క	no
మొత్తం వేలలు	111
విద్యుత్ సౌకర్య వేలలు	no
భూమి వేలలు	no
లేని వేలలు	no
తయారు చేసినది	pragathi
వేలలు విద్యుత్ సౌకర్యం	pragathi
భూమి చేసినది	pragathi
లేని చేసినది	pragathi
వేలలు పరిశీలన	pragathi
లెండింగు చేసినది	pragathi
ప్యాసింగు చేసినది	pragathi
పరిశీలన	pragathi